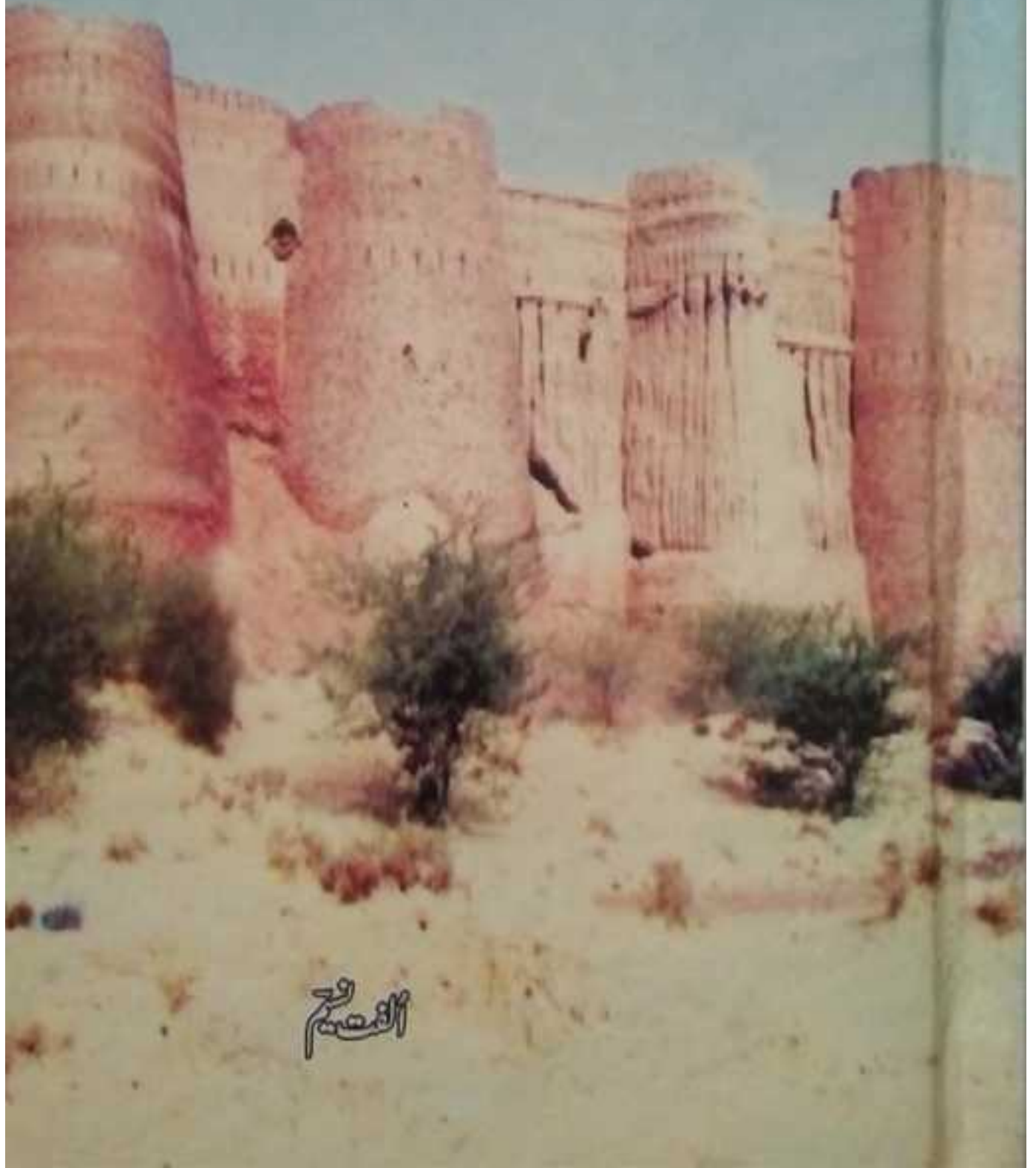

تاریخ ہندوستان 5

پندرہواں صدی

تاریخی نیشاپور

الفصل

تاریخ نسیمی.....6

بلوچ و بلوچستان

تاریخی ہشتانک

الف نسیم

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

بلوچي اڪيڏمي ڪوئسٽ

ڪتاب ۽ نام	:	تاريخي نبشنامڪ
نيسوڪ	:	اُلفت نسيم
ڪپوزر	:	الياس بلوچ
سرتاڪ	:	بيبرگ بلوچ
چھاپجاء	:	هائي ٽيڪ پرنٽرز
سال	:	2009
ٽاڪ	:	500
بها	:	200 ڪلڊار

ISBN NO.978-969-8557-49-2

بلوچي اڪيڊمي ڪونسل

تاريخي ٻيڻا نڪ	:	ڪتاب جو نالو
الفت نسيم	:	نيسوڪ
الياس بلوچ	:	ڪمپوزر
بيبرگ بلوچ	:	سرتاڪ
هائي ٽيڪ پرنٽرز	:	چھاپڻو جڳھو
2009	:	سال
500	:	ٽاڪ
200 ڪلڊار	:	بھو

ISBN NO.978-969-8557-49-2

لڑ

تا کدیم	رد نیشا تک
1	1- دودانگ
6	2- قلات و تارتخ و درو گیس ہیئرا
69	3- کوردگال نامک
81	4- میر بچار براہو میروانی
128	5- براہوئی غودراوڑ
144	6- خضرخان بلوچ
149	7- سیدی رئیس
158	8- ملک میرزا
166	9- ملکران
183	10- کوہ نور ہیرا
197	11- میر باگہ غومریم
201	12- فیصلہ اشاری
218	13- جدگال

دودانگ

بلوچ ء بلوچستان ء تاریخ ء سرمے پٹ ء پولکاری پست ء ہشت سال آنی
 سراتالان انت۔ اے تاریخی کارلبرانکی پڑ ء گران ترین ء منلیگ ترین
 جکنسری انت کہ نہ ایوکا وہدگشی ء تگ ء تاج ء جت ء پُرس لوٹیت بلکہ زر ء
 مال ء خرچ ء درج ہم لوٹیت انت۔ ہے سبب انت کہ کیشتریں قلم ء اج
 پرے پڑ ء ہدوناک گندگ نہ بنت۔ دنیا ء تہا پہ پٹ ء پولکاری ء اکیڈمی ء
 مزنیں ادارہ اڈ انت کہ پہ چشیں کاران کمیٹی ٹاہین انت ء کاراں بہر کھت
 ء درہائیں خرچ ء درج آں وتی کوپگ آں زور انت ء گرانیں کاراں
 ارزان ء سبک کھت۔ چشیں ادارہ آنی سراسر کار مزن مزنیں فنڈ ء بجٹ
 دے انت ء جہد کار ء قلم کاران ء شہ آہانی روزگار ء غم ء گڑتی آں آجو ء
 ہیچک کھت۔ بلئے پہ بدر وچیں بلوچ آں نہ وتی مُلک ہست ء نہ وتی سرکار
 ۔ ہمیشا بلوچ پٹ ء پولکار درہائیں غم ء گڑتی ء جنجال آں وتی کوپکاں
 زوریت کوہ پہ کوہ، دمب پہ دمب ء لوگ پہ لوگ گولیت وتی گشاد ء تہا اے
 قومی کار ء کنت ء قوم ء حال الیش انت کہ درواری ء کمٹک کاری وتی جاگہ
 ء وتی قومی جہد کار ء رادپی شاباش یے ہم دات نہ کنت۔ بلئے ”حاک“

دوستیں چچی یے تری ہج قوم مہ اریت۔

مئے تاریخی پٹ ۽ پولکاری پہک پہ گلزمین ۽ انت کہ مئے دات ۽
ندات ہمیشی برکت ۽ انت۔ اے کار ۽ ماہہ جب ۽ ہدو کی کننگا آں۔ بلوچ
۽ بلوچستان ۽ اے تاریخی کارانی درگت ۽ بازیں شونگ ۽ تاریخی بنکپ آں
گوں ماڈچار کچنگ آں کہ آہان ۽ کسان کسانیں نبشتا تک آنی دروشم ۽
ماقلم ۽ دپ ۽ داتگ انت ۽ بلوچ تاریخ ۽ علم ۽ طالب ۽ دیما آرتگ
انت۔ چہ اے نبشتا تک آں بازیں یے ماں ماہتاک ۽ روتاک آں
چھاپ ۽ شنگ بوتگ انت ۽ کمترین تنے وہدی بے چھاپ ۽ پشت کچنگ
انت۔ ہے درستان ۽ مانیں کتابی دروشم ۽ پہ ”تاریخی نبشتا تک“ ۽ نام ۽
قوم ۽ دیما آرگا آں۔

مئے تاریخی پٹ ۽ پولکاری گرد ۽ گول ۽ رداسداں مستر ۽ کماش ۽
ورنابیں براہندگ آں گوں ماپندگتہ ۽ ماراماں کوہ ۽ جنگل، قلات ۽ قبرستان
۽ میگ ۽ بازاراں ترینگ ۽ مئے کارسبک ۽ ارزاں گتہ۔ ایش آں چہ
بازیں آنی نام ماوتی اردو کتاب ”براہوئی کون؟“ ۽ بلوچی کتاب ”
براہو جگال جنگ ۽ شیر“ ۽ سردانک آنی تہانبشتہ کتگ انت ۽ آہانی منت
کچنگ۔ ابید آوا جہاں کمکاریں براہندگ آنی بازیں نام یے پشت کچنگ

کہ ما آہانی ہم باز منت واراں کہ آ مئے ہمارے ہمگام بوتگ أنت۔ آہانی
سرجمیں نام آنی لڑ مئے دیم آ یوکیں کتاب آ تہا ہشتہ أنت۔

من بلوچی اکیڈمی آ چیئر مین واجہ صدیق بلوچ، اشیر عبدالقادر
شاہوانی، واجہ عبدالصبور بلوچ آ الیاس بلوچ آ ہم منت واراں کہ ایشانی
تاریخ دوستی، قلمی شعور آ صلاح آ جہد کاری دلبدی آں من آ مدام پہ مشکل
تریں کاراں ہدوناک گتہ۔

الفت نسیم۔ حب چوکی

20۔ اکتوبر 2008

قلات ءتاریخ ءدروگیس پئیرا

بلوچ ء بلوچستان ءتاریخ ءسرامشہ کنوک چیزے مردم أنت کہ
 آہاں تاریخی پٹ ء پولی کاردیما آرتگ أنت ء پہ گیشتریں پٹ ء پول ء
 تاریخ ءطالب آن ءمادنیں راہاں رہادگ بوگ ء سکین داتگ۔ اگاں کہ
 آہانی اے تاریخی کارانی مڈی مزن ء باز نہ انت بلئے جہدی این ءستا کرزیں
 مڈی یے الما ہست انت کہ تاریخ ء پٹ ء پول کنوک ء آہی ہدوک ء رارہ
 ونیمگانہ دروہنت ء پہ دیمتر ء سپر ء آہی ء راپشومان نہ کہت ء نہ بختین
 انت۔ چشیں تاریخ نیس آنی تہا واجہ سردار خان گشکوری، جسٹس میر خدا
 بخش بجارانی مری ء رحیم دادمولائی شیدائی مزنیں نام انت۔ پٹ ء پولی
 جکنسری آں ابید، بلوچ ء بلوچستان ء بارواسر زبانی حوال آنی نر آرتگ ء
 آہانی چار ءتپاس کنوک ء دیما آروک آنی تہا انگریزی نوبت ء قلمکار۔ جی۔
 پی ٹیٹ، رائے بہادر ہتورام ء لانگ ورتھ ڈیمز ہم گلانیگی نام أنت۔

مُز ء نام آں ابید دگہ لہتیں قلمکار أنت کہ تاریخ نیسی ء نام ء
 سرا آہاں بلوچ ء بلوچستان ءتاریخ ء رادرگ ودراج آنی سز ابرا کنوکیں
 امبارے جوڑ کتگ ءتاریخ ءطالب ء رادیم پہ بے تاریخی ء نیست تاریخی ء

منزل ۽ رهاگ گتہ۔ چیا کہ یک نوبت یے ۽ قلات، بلوچ ۽ بلوچستان ۽
 بجاہ بوتگ ہمیشا اے واجہاں قلات ۽ تاریخ ۽ را بلوچ ۽ بلوچستان ۽ تاریخ
 لیکھ اتگ ۽ درہائیں وسآچین ۽ دروگیں قصہ آن ۽ قلات ۽ تاریخ ۽
 سرمشتگ ۽ ایش آن ۽ بلوچ ۽ بلوچستان ۽ تاریخ گتہ۔ اے چاچا نہیں
 آنی سروک قلات ۽ خان آنی شیرازی درباری یے ”آخوند محمد صدیق
 “بوتگ کہ آہی ۽ ”اخبارالابرار“ ۽ نام ۽ قلات ۽ دروگیں ۽ بے نہیں تاریخ
 نمشتہ گتہ ۽ قلات ۽ راشہ آہی کہنیں تاریخ ۽ چٹ زبہر ۽ بے تاریخ گتہ۔

آخوند ۽ اے دروگیں تاریخ ۽ را پدی کیشتریں نمشتہ کنوک آن
 بے چار ۽ تپاس ۽ بے پٹ ۽ پول ۽ وتی نبشتہ آنی حوالہ ۽ ثبوت جوڑ گت
 أنت۔ ۽ دروگ آنی سرا دروگ آن ۽ تپی جنانا ایش آن ۽ بلوچستان ۽
 قلات ۽ تاریخ ۽ نام دات۔ اے تپی جنوک آنی تہا واجہ میر گل خان نصیر
 ، خان میر احمد یار خان بلوچ، صالح محمد لاہری، محمد حسین عنقا، آغا نصیر خان ۽
 دگہ اوارانت۔

قلات ۽ تاریخ ۽ سرا کیشتریں دورگ ودراج جہل ۽ بنگپ آنی سرا

نمشتہ کنگ بوتگ أنت:

- 1- برزکوهی..... اچ میر گل خان نصیر
 - 2- میر و میروانی..... اچ میر گل خان نصیر
 - 3- میر عمر میروانی..... اچ آخوند محمد صدیق / میر گل خان نصیر
 - 4- میروانی و سردار چاکر رند و پت میر شہیک و نیام و قلات و سرا جنگ.....
اچ آخوند صدیق / میر گل خان نصیر
 - 5- میر بجا میروانی (چہ کسان سالی تا ورنائی)..... اچ آخوند صدیق / گل خان نصیر
 - 6- میر بجا و قلات و سرا ارش و میر مند و رند و کوش..... اچ آخوند صدیق / گل خان نصیر
 - 7- میر حسن (قلات و خان)..... اچ آخوند صدیق / گل خان نصیر
- برز و بنگپ آنی سر ابر ز و نام کپنگیں قلم کار و تاریخ نویس آں توش
یے ہم تاریخی پت و پول و جست و پرس یے و جکسری نہ کتنگ۔ تاریخ و
چج یک حوالہ یے اے واجہہ آن پہ وتی نبشتہ آں پیر زونہ کتنگ۔ بس ہرچی
کہ آہاں وت دل و سازتنگ، وتی قلم و دپ و داتگ و اے جوڑینگیں
دروگ آن و قلات و تاریخ و نام داتہ و پدا اے دروگ آن و دہو نبشتہ آنی
تہا آرتہ و چہر داتہ تنکہ اے مدامی ایس راست بہ بنت بلتے تاریخ و ازلی تب
انت کہ آوتی گت و تہاتاں دیر و زیر و دروگ آن و نہ ساتیت و روچے نہ
روچے چندیت و شانک اش دنت و راستی و گواچن و امباز کنت۔ اداہم
تاریخ و زوت چہ وتی گت و آخوندی بٹاک آن و چندت و ہتیں تاریخ و
رادنیاء و میا پد رگت۔ اے ہتیں تاریخ ”براہو جد گال جنگ و شمیر“ و

دروشم ء ہے تاریخ نیسیس و اجہ آنی چم آنی کل ء شہ 1665 ء ء سال ء ہست ء ساڑی ء نمشتہ ء نامدار بوتگ۔ بلئے ہج قلمکارے ء ایشی نیمگا دلگوش گورنہ کت ء وتی بستگیں دروگ آنی درو کڑاش جت ء بس۔

اے تاریخی ایں شیری داستان ء تہا قلات ء آہی کر ء گور ء ہما تیوگیں تاریخی حبر ء حال ء پیر اپد رکنگ بوتگ انت کہ مرچی ہم شہ بیلہ ء کولواہ بگرتاں قلات ء حاران ء مستونگ ء دمگ ء صداں ورناء پیریں بلوچ آن ء زپت انت۔ بلئے مے برز ء نام کپتگیں تاریخ نیس آنی یک کسانگیں نویستگیں دانک یے ء باروا یک مردے ہم سر پد نہ انت۔

ما ادا ہے واجہ آنی، برز اپیش داتگیں تاریخی بنکپ آنی سراقلات ء کر ء گور ء قومی سرزبانی گوشتن ء ”براہو جدگال جنگ ء شیری داستان“ ء روء چار ء تپاس ء مکودم کناں۔ تنکہ دروگ ء راہ بہ کثیت ء حقیں تاریخی جاورد رہشناک بہ بیت۔ اے تاریخی داستان ء بارہ ء کر دے ڈنگیں دانک چوش انت:-

☆ اے تاریخی شیری داستان ماں ”بلوچی زبان“ ء انت ء ایشی گالوار قلات ء خان آنی گشوکیں بلوچی ء پد رکنت۔

☆ اے داستان ء شاعر ء بارہ ء گشتت کہ میروانی قوم ء ملک دینار براہو نامیں مرد بے بوتگ کہ میروانی کسان سالیں سردار میر عمر براہو ء سر پرست بوتہ۔ بلئے داستان ء جندپہ ”گوشو ء شیر“ ء نام ء نامدار انت۔

☆ اے تاریخی شمیری داستان، سوراب ۽ نغاڑ ۽ بندات بوتگیں جنگ ۽
 را ”براہو جدگال جنگ“ گشیت انت۔ بلئے ماں زہری، مشکئے ۽ جھاؤ
 ، حاران ۽ قلات ۽ سوراب ۽ بازیں دمگ آں پریشی دگہ لہتیں نام ہم
 گرگ بنت۔ چوکہ ”رئیس ۽ چھٹا برف (بلفت) جنگ، رئیس ۽ جدگال
 جنگ“ ۽ ”میروانی ۽ جدگال جنگ“ بلئے نامدار تریں نام ”براہو جدگال
 جنگ“ انت۔ براہو، میروانی آنی سردار لوگ ۽ ذات بوتگ۔ چیا کہ پہ
 جدگال ۽ جنگ ۽ ”براہو ٹک ۽ میر بجا ۽ سروکی ۽ جنگی سان ۽ کمٹک گپت
 پیشا ایشی سرانام ہم ”براہو ٹک“ ۽ بر بوت۔

☆ اے شمیری داستان، گریشہ، جھاؤ، کراڑو، حاران، مستونگ، گدر ۽ زہری
 ۽ جاگے پورا، جاگے ناتمام گوں بازیں مردم آں نبشتہ انت ۽ ایر انت ۽
 کساس صد مردم آن ۽ پہ دل زپت انت۔ انگریزی نوبت ۽ جھلاوان
 گزیٹر ۽ تھا اے داستان ۽ سے صد ۽ پست ۽ دو بندانی انگریزی ترینک
 دینگ بوتگ انت۔ بلئے گزیٹر ۽ تھا ایشی ۽ نام ۽ را براہوئی جدگال جنگ ۽
 شمیر نیسگ بوتہ کہ رد انت اصل نام ”براہو جدگال جنگ ۽ شمیر“ انت۔

سری ہنگپ۔

برزکویہی: برزکویہی ”گالیند و اجہ گل خان نصیرؔ سازتگیں انت کہ آہی ءپہ
 ”براہوئی“ نام ء کار بست تنکہ ثابت بہ کنت کہ نام براہوئی اصلاشہ
 ”برزکویہی“ ء در آحتنگ کہ پدالڑتہ ء بروہی بوتہ۔ آبرزکویہی ء رابلوچ آنی
 اوڈی لشکر یا گل گشیت کہ شہ نوشیروان ء ناروائی ء ظلم آں، شہ البرز
 (شاہنامہ فردوسی ء ”برزکویہ“) ء کر ء گورآں لذت ء میر کبیر ء سروکی ء شہ
 سیستان، رودبار، چاغی ء حاران ء یو آنا مار آپ، سیاہ کنب ء جہلاوان ء
 کوہتگ ء بوہت اش ء ہمہ دمگ آں جہہ متند بوتنت۔ آنوبت ء قلات
 ء کر ء گورآں سیوانا میں کہنیں بکال تک یے ء حاکمی ات کہ زبان اش
 دراوڑی ات۔ آہاں شہ برزکویہ ء آحتگین اے بلوچ آن ء برزکویہ گشت
 کہ پداشہ دراوڑی زبان ء لبر ء لڑت ء بروہی یا براہوئی گشتگ بوت انت
 کہ اے بلوچ گل تاں مرچی پہ ہمہ نام ء نامدار بوت انت۔

(تاریخ بلوچستان اول ء دومی تا کدیم 1 ء 2) ء ”بلوچستان، قدیم اور جدید

تاریخ کی روشنی میں“ تا کدیم 32۔

واجہ گل خان نصیرؔ برزکویہی ء اے لاڈوگ ء راتنے کساس ء جت

عُنادار گرت کہ خان احمد یار خان، صالح محمد لاہڑی ءُ دگہ بازیناں، چمان ءُ
 مچ کت ءُ باور کت ءُ وتی کتاب ءُ نمشتا تک آنی تھا اے وت ساچھیں قصہ ءُ
 راتالان کنان کت۔ تنکہ اے راست بہ بیت (بچارت خان احمد یار خان
 بلوچ ءُ کتاب ”مختصر تاریخ بلوچ قوم اور خوانین بلوچ“ ءُ تا کدیم ۷، ۸ ءُ
 آنہی انگریزی کتاب ”ان سائیڈ بلوچستان“ ءُ پیش لبر تا کدیم xiv، ءُ
 صالح محمد لاہڑی ءُ کتاب ”بلوچستان ون یونٹ سے پہلے“۔

واجہ گل خان نصیر ءُ برز کوہی نام شہ ابوالقاسم فردوسی ءُ شاہنامہ ءُ ہما شیراں
 زرتگ کہ آہانی تھا نوشیروان ءُ لشکرانی ماں کرمان وکران ءُ کوہاں، کوچ
 وبلوچ ٹک آنی سرا اُرش آرگ ءُ آہانی کُشت ءُ کشار ءُ بیان انت۔ چیا کہ
 واجہ ءُ برز کوہی ءُ بروہی لبر آنی نیام ءُ نزیکی ءُ ہمتواری دیستگ ات واجہ ءُ دل
 وش بوتنگ کہ براہوئی آن ءُ آشہ برز کوہ ءُ آوک ثابت کنت ءُ تاریخ ءُ تھا
 نام دار بیت کہ براہوئی آنی تاریخ واجہ گل خان نصیر ءُ درگیتنگ۔ بلے منی
 خیال ءُ اے وہداں واجہ ءُ چیزے دانک آنی سراوتی فکر نہ تاجینت مگ۔
 یکے ایش کہ برز کوہ گجا انت ءُ کوچ ءُ بلوچ آنی کجام کجام کہول ءُ تک
 اودا ہنکینی بوت مگ انت کہ پدالڈ تنگ ءُ تچکیا قلات ءُ ڈن ءُ کوہ آں
 آحتنگ انت ءُ کجام زبان اش گشتنگ۔ دومی ایش کہ آماں کرمان ءُ کرے

گوری کوہاں نشنگ انت ء لڈ ء رتچے ء وہداں پر آیاں، آنہانی سُر وگ ء
مکران نر یک تر ء اندیم ترکیت یا شش ماہ ء سال ء پند ء قلات۔ سیمی ایش
کہ سکی ء ویل ء درگت ء کس یے بہ بیت یا ٹک ء کہول یے، آوتی نر یکیں
مردم ء سیال آں چاریت ء ماریت ء ہماہانی گورادیم کنت یا آنہان ء توار
پر جنت۔ میر گل خان ء کمو کیچ (کوچ) ء تاریخ ء سرافکر بہ جتیں تہ آسر پد
بوت کہ کرمان ء کوچ آں مکران ء قلات ء ہنکین کرتگ ء جم آنی کل ء
کیچ، ہما کوچ بلوچ آنی نشانی انت، ہمیشامن ء ایش آن ء شہ برزکوه ء
لڈینگلی ء ایٹنکس دور قلات ء برگ ء سرکنگ نہ لوہیت۔ چوش برزکوهی ء ہڈ
آہی ء آہی پد گیرانی گٹ ء نہ کٹگ ات۔

ولجہ گل خان ہے وسا چیں برزکوهی لشکر ء سروک ء بارواہم برے
یک گتے جنت۔ وتی کتاب ”بلوچستان، قدیم وجدید تاریخ کی روشنی میں“
ء تاکدیم 36 ء سر امیر و خان نامیں مردے ء رائز کوہی آنی سروک نبشتہ
کنت وہدے کہ ہے کتاب ء تاکدیم 269 ء ”تاریخ بلوچستان (اول ء
دومی) ء تاکدیم 1 ء سہا ہے لشکر ء سروک ء را ”میر کبر“ نمشتہ کنت۔ آمیر و
ء کبر ء بارواہم نہ زانت۔ برز احوالہ داتلمیں اولی کتاب ء تاکدیم 36 ء سہا
آمیر و ء راشہ البرز براں برزکوه ء کوچ بلوچ آں کشیت وہدے کہ پدا ہے

کتاب ء تا کہدیم 143 ء سر امیر ء را مینگل کشیت :-

”مینگل ، کوہ البرز سے سردار

میرو کی سرکردگی میں نقل مکانی

کر کے قلات کے کوہستان میں

آئے“

حقیں حبر ایش انت کہ برز کوہی نام میر گل خان نصیر ء جنڈ ء جوڑ

یتگیں ء بند اتگیں نامے کہ ہج بنیادے نہ داریت ۔ تاریخ ء پٹ ء پو لی

جکسری آں شہ خر سوک ء جان دُزیں قلم واجہ آں ، گل خان نصیر ء ”برز کوہی

“ نام ء راپہ وت ء پل یے زانت ء وتی کتابان ء چرے و سازیں نام ء

سمہینان کت ء قلات ء تاریخ ء دیم ء را سیاہینک لگاشت ۔

براہو جد گال جنگ ء تاریخی شمیری داستان ء برز ء کتاب نہیں

آنی ، بستگیں درہا ہیں دروگ آن ء گتگ ء حیالی تاریخ نہیں آن ء تاریخ ء

دیما پد ر ء سر جہل کتہ ۔ اے داستان ء برز کوہی ء را یک دروگ یے ثابت

کتہ ء براہوئی تاریخ ء اصلی درو شم پیش داشتہ ۔

داستان کشیت کہ سوراب ء گر ء گوراں دو قوم نشہ بوتگنت ۔ یکے

جد گال کہ آہی شلوار بلفت ذات ء آہی ٹک بوتگ انت ء سروک ٹک اش

جاموٹ بوتہ۔ دومی قوم میروانی بوتگ کہ بنجاہ اش سوراب ۽ نغاڑ بوتگ ۽ سردار تک یے ”براہو“ بوتگ۔ دو بین آنی نیام ۽ شہ دو سے پشت آں دمگ ۽ ملک ۽ کچھرانی سرداوا ۽ کٹیٹہ بوتگ ۽ یک دومی ۽ دشمن بوتگ انت۔ و ہدیہ و ہدا آیانی نیام ۽ جنگ ۽ مڑ ۽ کشت ۽ کشار بوتگ۔

میروانی آنی دلاوریں سردار میر و براہو ۽ راشاہی زئی مینگل آں سردار شاہی ۽ خون ۽ بیر ۽ کوشارینت تہ میروانی قوم ۽ سرداری میر عمر براہو ۽ بہر ۽ کپت کہ نغاڑ ۽ قلات ۽ کشنگ ات میر عمر ۽ نوبت ۽ ناگت ۽ جدگال آنی لشکران، شکر جام زئی ۽ سروکی ۽ نغاڑ قلات ۽ سرائش آرت۔ میر عمر گوں میروانی سردار لوگ ۽ مردم آں جنگ دات بلئے گون وتی برات قلندر براہو ۽ کشنگ بوت۔ میر عمر ۽ کسان سالیں پنج میر بچار ۽ را آہی ماٹ ۽ زرت ۽ جست ۽ وتی خواجہ سید قوم بیگ ۽ پیشین ۽ شت ۽ نشت۔ آہی ۽ تاں ہترہ سال اودا میر بچار ۽ رارودینت ۽ پہ وتی جو د میر عمر ۽ بیر ۽ گرگا ورننا گت۔ میر بچار براہو وتی ورنائی ۽ وہی ۽ سوراب ۽ احت ۽ وتی براہو ذات ۽ مردمان ۽ نز آرت ۽ چہ جدگال آں وتی پٹ ۽ سردار کہول ۽ کشنگیں آنی بیر گرگ ۽ چن و لانچ گت۔ آہی ۽ شہ نز یک ۽ گور ۽ کشنگیں قوم آں کمنگ لوٹ ات۔ ہمایگیں قوم آں شریں جنگول آنی سروکی ۽ ملک بچار ۽ اسلاہ

بندیں لشکرات انت۔ اے لشکرانی سروک ء آہانی ذات چوش تنت :-
 1۔ گوشو نکیب نغاڑی۔ 2۔ گزین نکیب نغاڑی۔ 3۔ ٹوہو قلندرانى۔
 4۔ ہالہ قلندرانى۔ 5۔ حاجی سوپک ساسولی۔ 6۔ میر احمد
 ایلٹازئی۔ 7۔ میر مہراب ایلٹازئی۔ 8۔ شاہ بیگ ایلٹازئی۔ 9۔ گرگین
 براہو۔ 10۔ گواراں ساسولی۔ 11۔ صلاحی میروانى۔ 12۔ میران
 جلب زئی۔ 13۔ خالد میروانى۔ 14۔ ملک دوستین
 نوشیروانى۔ 15۔ ملک دینار نوشیروانى۔ 16۔ زنگی سیاہ
 پھاد۔ 17۔ سہراب جت سیاہ پھاد۔ 18۔ حمل بیزنجو۔ 19۔ عومر بزدار
 عمرانى۔ 20۔ نندہ بیزنجو۔ 21۔ تیمر ہوتک رخشانی۔ 22۔ کبر گہدائی
 23۔ سردار ڈرک رئیس توک۔ 24۔ آدم موسیانی۔ 25۔ زیرک محمد
 حسنى۔ 26۔ زرک رئیس توک۔ 27۔ سائیل ڈگر۔

ملک بجاہ براہو ء سروکی ء ”براہو“ ء ہے اتحادی لشکر ء آہانی

سروکیں سرمچارانى نام ء سرابازیں نوکیں ٹک جوڑ بوتنت کہ چوش اتنت :-

قلندرانى براہو ء نام ء سرا ”قلندرانى“، ہالہ قلندرانى ء نام ء سرا

”ہالہ زئی“، حاجی سوپک ساسولی ء نام ء سرا ”سوپک“، میر احمد ایلٹازئی ء

نام ء سرا ”احمد زئی“، گرگین براہو ء نام ء سرا ”گرگنانى“، گواراں ساسولی

ع نام ع سرا ”گوارا نجو (جدگال بوگک ع سبب ع جدگالی بندش)، صلاحی
 میروانی ع نام ع سرا ”صلاحی“، خالد جلمب زئی ع نام ع سرا
 ”حالدانی“، میران جلمب زئی نام ع سرا ”میران زئی“، زنگی سیاہ پھاد ع نام
 ع سرا زنگیانی، حمل بیز نجو ع نام ع سرا ”حملانی“، عمر بزار ع نام ع سرا عمرانی،
 نندہ بیز نجو ع نام ع سرا ”نندوانی“، تیمر رخشانی ع نام ع سرا تیمرانی (مرچاں
 تممرانی)، کبیر کبدائی ع نام ع سرا کبیرانی، دزک رئیس توک ع نام ع سرا،
 دزک زئی“، آدم موسیانی ع نام ع سرا آدمانی“، زیرک محمد حسنی ع نام ع سرا
 ”زیرکانی“، شاہ بیک ایلتازئی ع نام ع سرا شاہ بیک زئی“، دزک رئیس
 توک ع نام ع سرا ”دزک زئی“، سُمائیل دگر ع نام ع سرا سُمالانی۔

ہے برز ع نوکیس نک ع ذات میروانی سردار خیل ذات ”براہو“ ع
 جنگلی سنگت ع سانده ع اتحادی بوگک ع سبب ع پھ نوکیس نام ”براہوئی“ ع نامدار
 پوت آنت۔ ہے براہوئی نام ماں سندھ ع ”بروہی“ کشنگ بوتگ ع ماں
 بلوچستان ع براہوئی، برز کوہی لبزیک وساژین ع بے بنیادیں نام یے کہ ایشی
 باپشت ع نبشنگین ع کشنگین تاریخ چٹیں دروگ آنت۔ تاریخ ع تہا اولی گشتاں
 لبز ”بروہی“ سندھی تاریخ ”تحفۃ الکرام (فارسی) ع تہا پھ خان عبداللہ خان ع
 کارمرز کشنگ بوتگ کہ نبشتہ کنوک ع آرا ”براہوئی خان“ نویستہ ع آہی ع

نسب نامہ چوش داتہ:-

”عبداللہ خان بن سمندر خان بلوچ

بروہی، زمیندار عمدہ سرحد قندھار۔“

(تاکدیم 422، بہر اول، تاکبند سٹیجی)

دومی بنکپ

میر و خان: بلوچی سرزبانی تاریخ و شمیری دپترانی تہا میر و خان براہو

میر وانی گم نامیں مردے نہ بوتنگ۔ غ نہ کہ میر وانی قوم گاریں تاریخ یے و

واہند انت۔ ایے بلوچ تاریخ نہیں آنی وتی کم علمی و نا پوہی انت کہ

آ بلوچی شمیری و روایتی یا سرزبانی تاریخ و بارو و نہ زان انت۔ و وتی

کتاب و نمشتا تک آن و نلیگ و لگانڈ و کن انت و تاریخ و پٹوک و وانوک و

راگمراہ کن انت۔

مے بلوچ تاریخ نہیں آں ہنچو کہ دگہ تاریخی سر حال آنی سرا

دروگیس گپ آن و تالان گتہ و آہان و تاریخ و بہر و ونڈ جوڑکتہ ہے وڑا

آہاں میر و میر وانی و بارو و ہم فرضی و دروگیس و بے بنیادیں قصہ بیان

کتنگ انت کہ ہے دروگ آن و رندی نیسوک آں ہما کتاب آنی حوالہ

آں گوں زرتنگ ء مشہور کتنگ انت۔

میر گل خان نصیر ء میر و خان ء راشہ ڈن ء آو کیس پناہ گیرے گشتگ کہ
 قلات ء ہیل ء آحتہ ء نشہ۔ وتی کتاب ”تاریخ بلوچستان“ ء تا کدیم 5 ء
 سرانہشتہ کنت کہ میر و ء گوں منگول آنی گمک ء شہ زیارت، چھپر ء دشت
 گوران ء دراوڑان ء ء شہ مار آپ، سوراب، گدر، ء سیاہ کمب ء دمرگاں
 جدگال آن ء جت ء گلینت ء آہانی ملک آنی سراقبضہ گت کہ چہ اے سوب
 ء علاقہ ء سرا آہی بالادستی بر جاہ بوت۔

تاں اے وہدی میر صاحب ء رائینکس ہم سئی نہ انت کہ دراوڑ ء
 جدگال قوم آنی نوبت ء زمانہ آنی نیام ء صداں سال آنی پرک ء دوری انت۔
 اے ہماہی بے مٹیں تاریخ انت کہ بے پد ء بے نشانیں دراوڑان ء ماں دشت
 گوران ء قلات ء کر ء گور اں ہبدہمی صدی عیسوی ء تہا گوں جدگال آں
 ہمسرو ء ہمزمان کنت پیش داریت۔ بایدات کہ میر صاحب ء دراوڑانی ٹک ء
 ذات آنی ء آہانی جنگولیس سرچار ء سردارانی نام ہم بہ داتین انت ء اے ہم بہ
 کشتیں کہ پدا اے دراوڑ کجام نیمگ ء شت ء چہ منند بوتنت۔

چوش شہ وتی نزانتکاری ء سبب ء میر صاحب ء سر بر نہ بیت کہ
 آ میر و ء راشہ گجام مُلک ء بیاریت ء قلات ء سر بہ کنت ء چہ پیما آرا قلات

۽ بادشاہی ۽ خانی ۽ منصب ۽ سراپوشتارینیت۔ دروگیس تاریخ نیسی ۽ آسرو ۽ پدہنچونگیگ درکپیت۔

انگریزی دپتر ”بلوچستان گزئیٹر“ ۽ میروانی آنی ۽ خان قلات ۽ حوالہ ۽ میرو ۽ راشہ اومان ۽ آوک ۽ شہ قریشی عرب آل نبشتہ گتہ۔ بلوچستان تھرودی ایجز ۽ تاکدیم 405 ۽ سراپوراپیں حال چارت بنت۔ اے بیان ۽ سرا واجہ سردار خان گشکوری ۽ وتی کتاب ”ہسٹری آف بلوچستان اینڈ بلوچ ریس“ ۽ تاکدیم 226 ۽ سرا نبشتہ گتہ کہ میروانی آنی اے بیان یک چٹیس ردین ۽ بے بنیادیں ۽ دروگیس گتہ یے۔ خان میر احمد یار خان ۽ وتی کتاب ”مختصر تاریخ قوم بلوچ اور خوانین بلوچ“ ۽ تاکدیم 33 ۽ سرا نبشتہ گتہ کہ قلات ۽ بلوچی مرکزیت ۽ بن حشت ایرکنوک میروانی قوم ۽ سردار میر و خان بوتنگ کہ پٹ ۽ پیرک یے شہ کرمان ۽ برزکوه ۽ بہ سوراب ۽ قلات ۽ دمگ آل آحتنگ ۽ نشتگ انت ۽ علاقہ ۽ سرا وتی طاقت اش برجہ داشتگ۔ آمیر و ۽ راشہ میر کبر ۽ پسایندگان گشیت کہ آہی بے بنیادیں برزکوهی لشکر ۽ سروک ۽ سردارے بوتنگ۔ چد ۽ گیشتر آمیر کبر ۽ بارو ۽ نہ زانت۔ واجہ خان صاحب ہم گل خان نصیر ۽ وڑا وتی اے بیان ۽ سرا دلجم نہ انت۔ او وتی دومی کتاب ”ان سائیڈ بلوچستان“ ۽ تاکدیم 56 ۽ سرا نبشتہ

کنت کہ میر و خان، میر سعد نامیں مردے و پنج بوتنگ کہ پیرا سیستان و
 انگ و نشتہ و پدا تاں مز میں و ہدے و چاغی و حاران و نشتگ۔ پدا شہ
 سوراب و مار آپ و آہاں سیاہ کنب و جہہ متند بوتنگ۔ ہمے کتاب و
 تاکدیم 262 و سراوتی پیر یگیں گشتن و دل و بارت و نشتہ کنت کہ میر وانی
 شہ او مان و لڈنگ و مکران و کولواہ و نشتگ انت۔ خان صاحب ہم یگیں
 کتاب و تہاد و قلم و ترینیت و یک و ساچیں گپ یے جوڑ کنت و نشت یے
 نہ ماریت کہ تاریخ نیسی و تہا آراپہ چونیں چم یے چارنگ بیت۔ و آہی
 تاریخی علم و نشتہ گتگیں کتاب و ارزشت و جہت چے بیت۔ خان آنی
 درباری تاریخ نیسی آخوند محمد صدیق ”اخبارالابرار“ و تہا کہ خان آنی اولی
 تاریخی کتاب گشتگ بیت ”میر و میر وانی“ و بارو و یک دانک یے ہم نشتہ نہ
 کنت۔ خان آنی دومی تاریخ نیسی مرزا احمد علی بوتنگ کہ خان میر خداداد خان
 و درباری قلم کارے ات کہ پدا خان و آراشہ دربار و کش ات۔ مرزا و وتی
 تاریخ شہ میر محراب خان دومی و نوبت و بندات گتہ۔ آہی و ہم وتی تاریخ و
 تہا میر و میر وانی و بارو و دانک یے گپ نہ جتہ۔ سیمی تاریخ نیسی مولوی دین
 محمد ایڈیٹر میونسپل گزٹ لاہور بوتنگ کہ آہی و ”تاجپوشی قلات
 1932“ نشتہ گتہ کہ ایسی تہا آہی و قلات و کہنیں تاریخ و بارو و کتابی

حوالہ و بلوچی روایت آن بیان گتے آہی و ہم میر و خان و لشکرے و
سروکی و سرداری کنگ یا شہ ڈن و آہگ و گپ نہ گتے۔ چاری تاریخ نہیں
کہ قلات و کہنیں تاریخ و آہی نامی اس جنگول، حاکم و سردار آنی گپ آن و
شمیری در و شم و بیان کنت، قاضی نور محمد گنجا بوی انت کہ خان بلوچ میر نصیر
خان نوری (1749-1794ء) در باری ات کہ وتی شمیری تاریخ و تھا
خان و خانی نوبت و واقعہ، آہی نسب و خون و بار و نبشہ کنگ یے ہم
میر و خان و بار و چپ انت۔ انگریزی نوبت و رائے بہادر ہتورام و
بلوچستان و گنڈ گنڈ و شت و گوں بلوچ قوم آں نند و نیاد و دیوان گت و
آنہانی شاری، کہنیں سرزبانی حال یا روایت آن و نزارت و بلوچستان و
بلاہیں تاریخ یے نبشہ گت۔ آہی و راہم نہ کسے و شہ کرمان و برزکوه آں
آگ و حال یے دات و نہ کہ برزکوهی لشکرے و، و میر و نامیں سردار و
سروک یے و گپ جت۔ ہے و ڈا انگریزی سرکار و پاکستانی و ایرانی
بلوچستان و گنڈ گنڈ و دمک و دمک و حال نزارت انت و شہر شہر و گزیٹر جوڑ
گت بلئے آہی و راہم نہ شہ کرمان و برزکوه و برزکوهی لشکرے و حوال رسد
نہ کبر و میر و نامیں سروک و سردارانی۔ اے تاریخی لڈ و رچ و برزکوهی و کبر و
میر و آنی بار و آ زمانی وحی تہنا میر گل خان نصیر و سرانازل بوتگ و بس۔

براہو جدگال جنگ ۽ اے تاریخی شیر کہ وت میروانی قوم ۽
 شائے ۽ کشنگین انت، نہ کرمان ۽ آہی دروگیس برزکوہی لشکرے ۽ گپ ۽
 کنت ۽ نہ کہ شہ ڈن ۽ ماں سوراب ۽ چھپر ۽ سیاہ کمب ۽ آو کیس لڈور پیے
 ۽ دروگیس حال ۽ دنت ۽ نہ کہ قلات ۽ سرا میروخان ۽ آہی بیج عمرخان ۽
 میروانی آنی حاکمی ۽ بالادستی ۽ گپ ۽ گہہ ۽ وارت۔ آقلات ۽ راقلات
 سیوا، کشیت ہنچو کہ بازیں بلوچی سرزبانی حال ۽ نبشہ ایں تاریخ آں
 کشنگ۔ شیر سوراب ۽ ”ڈن تا سوراب“ ۽ دمنگ ۽ رامیروانی سردار
 لوگ ”براہو“ ۽ ملک کشیت کہ بنجاہ یے نغاڑ بوتنگ۔ ہے گواچنین ۽
 راستیں حال آں قلات ۽ سوراب ۽ دگہ جا کہ آنی بلوچی سرزبانی حال یا
 روایت دیے آنت۔

اے تاریخی شیر مارا حال دنت کہ میروشہ ڈن ۽ آوک یے نہ بوتنگ
 بلکہ ملکی بلوچ یے بوتنگ ۽ شہ میروانی قوم ۽ سردار تک ”براہو“ ۽ بوتنگ ۽
 سوراب ۽ براہو ملک ۽ بنجاہ نغاڑ قلات ۽ حاکم ۽ قوم ۽ سردار بوتنگ۔ شیر
 ماراوتی نوبت ۽ براہو جدگال جنگ ۽ فریق قوم ۽ کماندار ملک بجاہ براہو ۽
 پت عمر براہو ۽ پٹ ۽ جہت ۽ میرو ۽ را پجاہو کی کنائین ایت۔ چہ شیر ۽ گڈی
 بنداں زانگ بیت کہ اصل ۽ براہو جدگال جنگ شہ میرو ۽ نوبت ۽ بندات

بوتنگ کہ وتی نوبت ء جنگ ء تہا براہوٹنگ ء سروگاں ء کماندار بوتنگ۔ ء شہ
 جدگال آں آہانی بازیں دمگ یے کٹ اتنگ یے ء اے دمگ ء ملک ء
 ملک یے وتی میروانی آن ء داتنگ انت یے۔ شیراے کٹ اٹگیں ملک
 آن ء ”میروئی کٹ“ گشیت انت کہ ایش آنی گڈسری سند ”بیلہ ء لکت“
 ء راگشیت۔ کہ میرو ء سوب ء وہداں بوتنگ۔ ہمیشا ملک بچار ء سوب
 کنگ ء وہداں براہو ء یک سانده ء میروانی آنی گلام ”گوٹو“ بچار ء
 گشیت کہ بچارے! پہ میروئی کٹ آں وتی جنگی سنگتان ء زہرنہ کنئے۔ شیر
 شہ میروئی جنگی سانده ء سلاہی آن چیزے ء نام آں ہم گیرت چو کہ
 گواران، سوپک ء نغاڑی۔ چد ء گیش تر شیر میرو ء رانچ نہ گلاہیت ء تہنا
 میر عمر براہو ء پٹ ء جہت ء آہی نام ء گیرت۔ چریشی تہنا ہے شہوتی رسیت
 کہ میرو براہو، میروانی آنی سردارے ء براہو جدگال جنگ ء یک جنگول ء
 میرک یے بوتنگ ء بس۔ چوش اے تاریخی شیر ء بلوچ تاریخ ء راستیں
 حوال آن ء دیما آرتنگ ء دروگیں حالوران ء دروگ نیسیں قلم کارانی دیما
 جنگ ء کہنیں بلوچی شاری ء شان برزا کتنگ۔

میر و براہو، وتی نوبت ء جنگی سرچارے ء وتی قوم میروانی ء سردارے بوتنگ۔
 آہی ء میروانی ملک آنی سرا بازیں جاگہاں گوں جدگال ء رنداں جنگ ہم

داتنگ کہ بلوچی شیری مدی ءتہاے جنگ آنی حالورہست اُنت۔

ہے نوبت ءمیر وءگوں مینگل رنداں ماں وڈھ ءہنچیں یک مڑائی
یے تہا میروانی لشکر ءسروکی ءکمانداری گتہ کہ اے جنگ ءتہا میروانی آنی
دست آں مینگل رندا آنی سر مچار ءسردارے میر شاہی رندا کشنگ بوت کہ پدا
شاہی زئی آن میر و میروانی ءکشنگ ءسرا مزینں داد ءدہش یے ایرگت۔
جہلاوان ءتاریخی سرزبانی حال آنی رو ءگش اُنت کہ وڈھ ءشاہی زئی آں
جارجت کہ ہر کس میر و براہو ءبہ کشیت ءپہ ثبوت ءسرگ ءیے بہ بُدیت ء
بیاریت تہ آہی ءرا وڈھ ءسیک دینگ بیت۔ محمد تاوہ نامیں جاگہ ءمحمد نامیں
مردے ء کہ زرک زئی آنی بُن پیرک زرک ءبراٹ اُت اے ڈباوتی
سرا زرت ءگوں وتی سلاہ بندیں مردم آں سوراب ءگور ءگیگاں شت میر و
ءچاری بُوت۔

یک روچ یے کہ میر وگوں وتی دو سے گلام ءسپاہی آں شہ
شکاراں پیداک اُت کہ محمد ءگوں وتی مردم آں آہی راہ بستنگ اُت،
ناگت ءمیر و ءسرا اُرش آرت۔ میر وگوں مردم آں کشنگ بوت۔ محمد ءمیر و
ءسرگ بُد اُت ءہالنگ کہ حاکمی مہرے مان اُت، گڈ اُت ءشت وڈھ ء
شاہی زئی آن ءثبوت دات۔

شاہی زئی آں وتی قول ۽ پدا با ڈری ۽ کر ۽ گوڑ محمد (12) ۽ دات
 أنت۔ ۽ پہ دیمپانی ۽ رکھ ۽ شیخ میراجی ۽ مردان زئی ٹک آن ۽ کہ شاہی زئی
 آنی گوشیتنت، محمد زئی آنی ہمسائیگی ۽ نادینت أنت۔ سوراب ۽ ہما جاگہ کہ
 میر و براہو ۽ راکشت اش تاں اے و ہدی چیدگ انت (13) ۽ ”ہیزانی
 چیدہ“ کشنگ بیت۔

براہو جگال جنگ ۽ تاریخی شیر میر و ۽ پسایندگ آن ۽ رئیس قوم ۽
 تاریخی کس میر حمزہ، میر براہیم، میر گہرام ۽ میر حسن ۽ پدر بیچ ۽ بادگ کشیت
 انت۔ بلوچ آنی اے تاریخی نامداریں مردم پنجگور دمگ ۽ رئیس قوم ۽
 نامداریں مرد ۽ میرک بوتنگ انت نہ کہ ڈنی در آمد بوتگنت۔

سہیمی بنگپ

میر عمر: میر عمر براہو، میر و براہو میروانی ء پنج بوتگ۔ میر و مینگل رند آنی دست ء کشنگ بوت کہ پدا میر عمر سوراب ء نغاڑ ء میروانی آنی سردار بوت۔ واجہ گل خان نصیر ء وتی تاریخ بلوچستان ء تہا آہی بارہ ء چوش نبشتہ کتہ:

”میر عمر میر و کا لڑکا 1511 ء

میں میر و کے بعد بلوچوں کا سردار

منتخب ہوا۔ میر عمر باپ کی طرح بہادر

موقع شناس اور ہشیار تھا۔

جدگالوں کے ساتھ کئی فتیاب

لڑائیاں لڑ کر اپنے قبیلے میں

ہر دلعزیزی حاصل کر چکا تھا۔

اُس زمانے میں ذنوں بیگ ارغون

حاکم قندھار کی طرف سے قلات

کا گورنر تھا۔ میر عمر نغاڑ علاقہ

سوراب میں رہا کرتا تھا۔ لیکن

اسے اپنی طاقت بڑھا کر قلات کی حکومت پر قبضہ کرنے کا ہر وقت خیال تھا۔ 1530ء میں جب ارغون خاندان کو شکست ہوئی تو اس سے قلات میں ذنوں بیگ کی طاقت کمزور ہو گئی۔ ذنوں بیگ کی کمزوری سے فائدہ اٹھا کر میر عمر نے جو عرصہ سے اسی دن کے انتظار میں تھا اپنے جفاکش اور بہادر قبیلہ کے ساتھ قلات پر حملہ کر دیا۔ ذنوں بیگ نے جان توڑ کر مقابلہ کیا۔ لیکن جنگ آزمودہ اور جفاکش بلوچوں کے سامنے زیادہ دیر تک ٹھہر نہ سکا اور شکست کھا کر افغانستان کی طرف فرار ہو گیا۔ میر عمر کو فتح ہوئی

اور قلات پر قابض ہو کر اُس
نے قلات میں بلوچی حکومت کی
داغ بیل ڈالی۔“

میر صاحب ء اے بے درواریں و سناچیں نازینک ء راکہ رُوؤ زمین ء ہج
تاریخ یے ء تہا کد سو گندے گندگ نہ بیت، بلوچ آنی خان میر احمد یار خان
بلوچ ء وتی کتاب ”مختصر تاریخ قوم بلوچ و خوانین بلوچ“ ء تہا بے پٹ ء
پول ء پیمان ء بندگت ء جاگہ دات ء دروگ و دراج آنی تالان کنگ ء
جرم دار بوت گوں:-

”قلات پر مغل ارغون خاندان حکمران
تھا اور قندھار ان کا پایہ تخت تھا
1530ء میں ارغون حکمران ذوالنون
بیگ کو مرزا کامران نے شکست فاش
دے کر اس کی حکومت کا تختہ الٹ
دیا۔ جس کے نتیجہ میں قلات پر
ارغون خاندان کا تسلط کمزور پڑ
گیا۔ لوگ یوں بھی اس حکومت سے

بیزار تھے۔ مغلوں کی عیش کوشی اور
 جور و جبر کے معمولات نے بلوچستان
 میں ان کو جلد ہی بے وقعت بنا دیا
 تھا۔ جب قندھار کی ارغون حکومت
 کا خاتمہ ہوا تو بلوچوں کے سردار میر
 عمر خان نے موقع غنیمت جان کر قلات
 پر حملہ کر دیا۔ مغل مقابلہ نہ کر سکے
 اور دم دبا کر بھاگ گئے۔ میر عمر
 خان نے قلات پر قبضہ کر کے مضافات
 پر توجہ دی۔ پہلی بار بلوچی تاریخ میں
 ایک باقاعدہ بلوچ ریاست کا قیام
 عمل میں آیا۔ میر عمر خان شبانہ روز
 کاوشوں سے حکومت کو مضبوط و
 مستحکم بنانے میں مصروف تھا کہ
 اچانک مکران اور کرمان سے بلوچ
 سردار میر شہیک رند اور میر گہرام

لاشاری ایک لشکر جرار کے ساتھ
 نمودار ہوئے اور اپنے ہی بھائیوں پر
 ٹوٹ پڑے۔ میر عمر خان نے اپنے
 محافظوں کے ساتھ مزاحمت کی اور
 اور لڑتا ہوا میدان کا رزار میں گر گیا
 اور خالق حقیقی سے جا ملا۔ اس
 حادثہ ماجہ سے بلوچوں میں برادر
 کشی اور خانہ جنگی کی المناک روایت
 نے جنم لیا۔ بلوچ ایک دانا اور باہمت
 قائد سے اپنوں ہی کے ہاتھوں محروم
 ہو گئے۔“ (تاکدیم-۳۴)

بُرزِ اے تیوگیں نازینک بیرلگیں دروگ یے۔ اوّل تہ اے
 گشنگ دروگ یے کہ میر عمر 1511ء مردم یے بوتگ۔ دومی اے ہم رد
 انت کہ آدرہا میں بلوچ آنی سردار بوتگ۔ آنغاڑے میروانی یے بوتگ ءتہنا
 میروانی قوم ءسردار ءچہ سردار ٹک ”براہو“ ءبوتہ۔ سنیچی دروگ ایش کہ
 ذولنون بیگ کدی قلات ءگورنرنہ بوتگ، نہ کہ ذولنون ءارغون آنی تاریخ

، بلوچ آئی تاریخ عوز گارانت۔ ذولنون بیگ 1530ء عزندگ ہم نہ بوتگ۔ چہاری دروگ ایش انت کہ قلات عگر عگور اں میر عمر ع نوبت ع ہج جنگ یے گوں مغل آن نہ بوتگ۔ پنچی دروگ ایش انت کہ میر عمر، رندانی سردار میر شینک رند ع گہرام لاشاری ع زمانہ ع مردم یے نہ بوتگ۔ چوش رند ع میروانی آئی نیام ع جنگ بوگ ع سوال پاد نہ بیت۔ اصلا اے درہائیں بند داتگیں بے بنیادیں دروگ انت کہ آخوند محمد صدیق ع وتی کتابک ”تاریخ الابرار“ ع تہا نمشتہ کرتگ انت کہ میر گل خان نصیر ع خان احمد یار خان ع دومی آں تالان کرتگ انت کہ بلوچی شمیری داستان ”براہو جدگال جنگ ع شمیر“ ع اے دروگ آن ع پاشک گتہ۔

میر عمر ع بارو امیر گل خان نصیر ع برز ع نیشنگیں بے بنیں تاریخی حالور ع سرا ”بلوچستان، تاریخ کے آئینے میں“ ع تہا جسٹس میر خدا بخش بھارانی مری، تاکدیم 356 ع سرا چوش ایراد گیرت:-

”مندرجہ بالا بیانات بے بنیاد اور ناقابل قبول ہیں، بلکہ حقیقتاً وہ تاریخی واقعات اور دوسرے مقامات پر بیان کردہ مواد کے بالکل برخلاف

بھی ہیں۔ مثلاً یہ کہنا کہ قندھار کے حکمران نے ذوالنون بیگ اور شاہ بیگ ارغون کو قلات کے گورنر مقرر کیا تھا۔ اور 1530ء میں ذوالنون بیگ ارغون، میر عمر خان میرواڑی سے ایک لڑائی میں شکست کھا کر قلات سے چلا گیا تھا، اُس دور کے تاریخی واقعات سے ناواقفیت کا مکمل اظہار ہیں۔ ہم پہلے ہی کہہ چکے ہیں کہ ذوالنون بیگ ارغون قندھار کے حکمران کا مقرر کردہ نہیں تھا۔ نہ ہی 1530ء میں اُس نے میر عمر میرواڑی سے شکست کھائی تھی اور نہ ہی شہنشاہ بابر کے لڑکے کامران مرزا نے اسے قندھار سے نکالا تھا۔ اس کے برخلاف ذوالنون

بیگ خود قندھار کا گورنر تھا جسے
ہرات کے بادشاہ شاہ حسین نے
مقرر کیا تھا۔ اس لئے میر گل خان
نصیر کے کہنے کے برعکس وہ نہ
کبھی قلات کا گورنر رہا اور نہ ہی
کبھی اُس کی لڑائی میر عمر سے ہوئی
علاوہ ازیں، ذوالنون بیگ تو
1530ء میں زندہ بھی نہیں تھا۔ کیوں
کہ وہ 1507ء میں محمد خان شیبانی
اُزبک کے خلاف ہرات میں ایک لڑائی
میں مارا گیا تھا۔ اور پھر یہ بات بھی
یاد رہے کہ ذوالنون بیگ کے لڑکے
شاہ بیگ کو 1522ء میں قندھار میں
بابر بادشاہ کے حوالہ کرنا پڑا تھا۔
نہ کہ اس کے لڑکے کامران کے۔
بنا بریں میر گل خان کا یہ تمام بیان

درست نہیں۔“

میر گل خان نصیرؔ تاریخ بلوچستانؔ تہا نمشتگیں گیشتریں گشتن آنؔ ”تاریخ سندھ“ؔ نیسوک مولانا غلام رسول مہرؔ ردؔ دروگ گشتگ انت۔ بچارات ششٹی تا کبندؔ تا کدیم 206، 390، 449۔

میر صاحب ؔ وئی تاریخ 52-1951 ؔ تمام گتہ۔ پدا 1975-77 ؔ درگت ؔ آہی آخوند محمد صدیق ؔ فارسی کتابک ”اخبار الابرار“ ؔ ماں اردو ؔ ترینت ؔ ایشی نام یے ”تاریخ خوانین قلات“ ایر کت۔ اے کتاب ؔ ماں اردو ؔ بدلینگ ؔ درگت ؔ میر صاحب ؔ میر عمر ؔ حاکمی ؔ بارہ ؔ آخوند ؔ ہشتہ کنگلین ہے بیان ؔ ماں کتاب ؔ پھاڈونی ؔ رد گشت ؔ من ات کہ وئی جند ؔ یے شہ آخوند ؔ کتاب ؔ زرتگ ات ؔ وئی تاریخ ؔ تہا وئی نام ؔ یے کنگ ات۔

آخوند محمد صدیق ؔ بیان چوش انت:-

”قلات، سیوا نامی ایک ہندو (بادشاہ)

کے قبضے میں تھا۔ سیوا کے بعد قلات پر

مغلوں نے قبضہ کیا۔ چونکہ مغلوں کو خود

علاقہ خراسان میں لڑائی جھگڑے پیش

آئے۔ ان کے بعد قلات میروانیوں نے
 قبضہ کر لیا۔ اور میر عمر میروانی قلات کا
 حاکم بن بیٹھا۔ چاکر سردار رند اور گہرام
 لاشاری نے مکران سے قلات کا رخ
 کیا۔ تب میروانیوں اور چاکر بلوچ کے
 والد شہک کے درمیان لڑائی ہوئی
 بلوچوں کا لشکر غالب آیا۔ میر عمر لڑائی
 میں مارا گیا۔ قلات کو میروانیوں سے
 لے لیا گیا۔ (تاریخ خوانین قلات،

تا کدیم 23-24)

نیں بکند ات میر صاحب ء گشتن ء را کہ ہے کتاب ء تا کدیم 23 ء
 پھا دونی ء نمبر 1 ء تھا آخوند ء نیشنگین ء را، کہ وتی تاریخ بلوچستان ء تھا وتی
 جند ء نام ء نیشہ کتگ ات یے، پوش رد گشیت :-

”سردار میرو کا بیٹا میر عمر جہلاوان
 کے جدگالوں کے خلاف لڑائی میں مارا
 گیا۔ اُن دنوں وہ نغاڑ، علاقہ سوراب

میں رہتا تھا۔ آخوند صدیق کی رائے
 کہ میر عمر قلات میں تھے اور رند اور
 لاشار کے خلاف لڑائی میں مارے
 گئے، صحیح نہیں ہے۔ بلوچی اشعار
 اور دیگر دستاویزات میں اس کا ثبوت
 نہیں، جبکہ جدگالوں کے ہاتھوں اس
 کے مارے جانے کے ثبوت میں بلوچی
 اشعار کی سند موجود ہے۔“

میر صاحب ء پداوتی سیمکی کتاب ”بلوچستان، قدیم
 وجدید تاریخ کی روشنی میں“ نبشتہ گت ء 1982 ء ء چھاپ کنائیت۔ اے
 کتاب ء تہا میر صاحب پداپشومان بوت ء آخوند ء نمشتہ آن ء ردگشگ ء
 پدہم، وتی او لی گشتن آنی سراثت ء اوشتات کہ پیسرا تاریخ بلوچستان ء تہا
 گشگ ات انت یے۔ بچارات:-

”کئی سالوں کے بعد جبکہ میر چاکر
 جوان ہو چکا تھا۔ یہ لوگ جہلاوان
 اور سراوان کی وادیوں میں پہنچ

گئے۔ یہ وہ زمانہ تھا کہ قلات پر
میر عمر میروانی کی حکومت تھی اور
جہلاوان کے بیشتر علاقے اب تک
جدگالوں کے قبضے میں تھے۔ سردار
شیہک کے لشکر نے قلات پر ہلہ
بول دیا۔ میر عمر میروانی لڑائی میں
کام آئے اور سردار شیہک کے
لشکر نے قلات پر قبضہ کر لیا۔“

(تاکدیم 289)

مردم حیران بیت کہ اے چونیں تاریخ نہیں یے کہ یکیں گشتن ء را برے
اصلی تاریخ ء جا کہ دنت ء برے آراد روگ کشیت ء بلوچی شیریں سندانی
حوالہ ء دنت ء پدا در ہائیں سندان ہج حساب ء نیاریت ء وتی رد کشکین
ہشتہ آن ء پدا پہ حق کنت۔ اے جی، چہ قلات ء بلوچستان ء تاریخ ء میر گل
خان ء آ ہی پد گیرانی، نزانتی ء ناسر پدی ء ثبوت انت۔

شہ تاریخی شیریں داستان ء میر عمر ء در ہائیں تاریخ پد بیت۔ میر عمر
ء نوبت ء زمانہ ء باروا ہم داستان مارا سروگانی کنت ء آ ہی حاکی، جنگ ء

جنگ و کوش و بارہ و ہم گشیت انت۔ داستان گشیت کہ میر عمر قوم و میر وانی
 و شہ سردار خیل ذات ”براہو“ و بوتگ۔ سوراب و نغاڑ و میر وانی قلات آہی
 ہنکین بوتگ۔ آوتی پٹ ”میر و براہو“ و کوش و پد میر وانی قوم و سردار بوت
 نہ کہ درہا میں بلوچ آنی۔ میر وانی گوں جدگال آں شہ میر و و نوبت و جنگ
 دیان دژ مندار بو آن و پیدا ک ات۔ میر عمر و سرداری نوبت و، ناگمان و
 جدگال آنی لشکراں نغاڑ و سرا اُرش آرت۔ میر عمر گوں و تی ساڑی ایں مردم
 آں جنگ و پڑا در آحت بلے گوں و تی براٹ قلندر براہو و کشنگ بوت۔
 آہی لوگی بی بی ماہناز و تی کسان سالیں بیج میر بجار و رازرت و جست و
 و تی خواجہ سید قوم بیگ و پشین و سر بوت۔ آ اوداتاں ہژدہ سال آں نشت
 تنکہ بجار و رنا بوت و پہ بیر گیری و پدا سوراب و احت و گوں جدگال آں
 جنگ یے دات۔ میر وانی آں گوں و تی جنگی سانده آنی کمک و سوب کت
 و دو میں قوم آنی نیام و علاقہ بہر بوتنت و حد بندی بوت۔ میر بجار و، گتگیں
 دمگ و را جنگی سنگت آنی نیام و بہر کت۔ قلات و دمگ آہی جنگی سانده
 و اتحادی میر احمد ایلتازی رئیس و را دیگ بوت کہ چیزے پشت ساری،
 آ قلات و حاکم و خان بوتگ تنت۔ درہا میں تاریخ نمیس گوں میر گل خان
 نصیر و جند و ہور اے سن و سراتپاک انت کہ میر احمد 1666 و قلات و

خانی و سرانشت۔ لہتیں ماہ ساری میر بجار براہو و سروکی و براہو جدگال جنگ
 ، آسر بوتگ ات۔ بزاں شہ 1666ء و ہترده سال ساری میر عمر، جدگال
 لشکر و دست آں کشنگ بوتگ ات۔ چوش میر عمر و ماں سوراب و سرداری
 یا حاکمی و سال 1647-48ء بیت نہ کہ 1511ء و 1530ء۔ میر عمر
 میروانی و گول سردار چا کر یا سردار شہیک و جنگ دیگ و قصہ ہم دروگ
 انت۔ چیا کہ سردار چا کر رند 1540ء بادشاہ ہمایون و گمک و گون ات۔
 تاریخ شیر شاہی و تہا انت کہ شیر شاہ سوری و وتی جرنیل ہیبت خان نیازی و
 را 1540ء و حکم دات کہ آماں ملتان و گول سردار چا کر رند و گند و نند
 بکنت۔ سردار چا کر خان رند تاریخ نویس آنی گشہ گاشہ بلوچستان و سی و
 1512ء و اول سردیم پہ ملتان و شت۔ چوش سردار چا کر رند و میروانی و
 زمانہ آنی نیام و کساس 115 تاں 130 سال آنی فرق انت۔ بزاں میر
 عمر میروانی شہ سردار چا کر خان یا آئی پٹ سردار شہیک رند و کساس
 130 سال پدانت۔ چوش گل خان نصیر، آخوند صدیق و خان احمد یار خان
 بلوچ و میروانی و رندانی نیام و جنگ و کشنگیں گپ ثابتیں دروگ بوتنت۔

چارمی بنگپ

میروانی غرند مڑائی: پشت ۽ تاک آں ”میر عمر ۽ بنگپ ۽ پیرا ۽ تہا
 ماتاریخی کتاب ۽ تاریخی بلوچی شیری داستان ”براہو جد گال جنگ ۽ شمیر“ ۽
 حوالہ ۽ ثابت کتہ داتہ کہ میر عمر میروانی ۽ سردار چا کر خان رند ۽ ماں قلات ۽
 بوگ ۽ نوبت یک نہ انت۔ میر عمر میروانی شہ سردار رند ۽ نوبت ۽ کساس
 یک صد ۽ پانزدہ تاں یک صد ۽ سی سال پد ۽ مردے کہ سوراب ۽ نغاڑ ۽
 مردم ۽ میروانی سردارے ۽ آہی گوں قلات یا قلات ۽ حاکمی ۽ ہیج وڑیں
 سیالی یے نیست انت۔ ہمیشا آخوند محمد صدیق ۽ آہی پد گیرانی قلات ۽ سرا
 میروانی غرندانی جنگ ۽ نبشتہ زار لگیں ۽ بلاہیں دروگ انت۔

پنجمی بنگپ

میر بجا میروانی: وتی وسا چیں تاریخ ”اخبار الابرار“ ۽ تہا آخوند
 ملا محمد صدیق ۽ رند ۽ میروانی قوم ۽ نیام ۽ دروگیں جنگ ۽ پیرا ۽ تہا نبشتہ کتہ
 کہ رندانی دست آں و ہدے کہ میر عمر میروانی کشنگ بوت تہ آ و ہداں آہی
 چک بجا کسان ات کہ:-

”اُس کی والدہ اُسے ساتھ لے کر مُستنگ چلی گئی، وہاں پر بجا ر کی والدہ نے خواجہ خیل قبیلہ کے کسی فرد سے شادی کی۔ میر بجا ر جب بڑا ہوا، انتقام کا جذبہ اس کے سر چڑھا۔ خواجہ خیلوں سے اُس نے جانے کی اجازت طلب کی خواجہ خیل چونکہ کمزور لوگ تھے، اُسے امداد دینے اور اُس کی حمایت کرنے کی طاقت نہیں رکھتے تھے، اُسے جانے کی اجازت دی، ایک گھوڑا، اسلحہ اور کچھ نقد رقم بھی انہوں نے اُسے دی۔“

(اخبار الا برار ء اُردو ترینک بنام ”تاریخ خوانین“ قلات، ایچ میر گل خان نصیر، تاکدیم 24 ء 25)

زانگ بیت کہ اے قصہ ء را آخوند محمد صدیق ء را خواجہ خیل آں دپ ء داتہ کہ آخوند ء ایشرا تاریخی جہت دات۔ آخوند ء چہ پد، اے درو گیس قصہ ء را

ہر قلم و لہجہ و تاریخ نویس ء و قی کتاب ء و نیشہ ء براہ جوڑکت ء پریشی چار ء
تپاس ء پکت کمرگات ء را مہتل نہ گت چوکہ ہتورام ہگل خان نصیر، مولائی
شیدائی، ملک محمد سعید دہوار، صالح محمد لاہڑی، خان میر احمد یار خان ء آدگر۔

”براہو جدگال جنگ“ ء تاریخی شیری داستان میر بجا میروانی ء

بی بی مہناز ء باروا آخوند ء نیشہ آن ء رد کشیت انت۔ شیر کشیت کہ
وہدے جدگال لشکر ء نغاڑ ء سرا اُرش آرت تہ اے اُرش ء تہا میر عمر کشگ
بوت۔ آہی لوگی بی بی ماہناز ء قی کسان سالیس چک بجا ء را زرت ء تہ تک
ء قی مردم آنی گوراماں پشین ء شت۔ شیر آہی ذات ء راشہ پشین ء سیدانی
”خولجہ“ تک ء کشیت۔ شیری داستان ء تہا یک جا گبے ہم مستونگ ء نام
نہ بیت ء نہ کہ خولجہ خیل آنی نام کنیت۔ اصلا خولجہ خیل آں ہے ”خولجہ“ ء
راپہ وت ء چکت ات ء ایشرا خولجہ خیل گت ء دروگیس قصہ یے آخوند ء قلم ء
دپ ء دیابینت۔ ہے وڑا شیری داستان ء تہا یک جا گبے ہم اے کشگ نہ
بوتہ کہ بی بی ماہناز ء پداگوں کتے ء سورے گتے۔ گوں مستونگ ء خولجہ خیل
یے ء بی بی ء سورہ حبر ہم خولجہ خیلی دروگ یے ثابت پیشہ۔

شیری داستان کشیت کہ بی بی ماہناز گوں قی بیج ملک بجا ء تاں

ہردہ سال پشین ء نشت تنکہ بجا رمزن ء ورنابوت ء قی پٹ ء مردم آنی

کوش ۽ پیرگرگ ۽ واہگ یے درشان گت۔ شیریں داستان اداہم آخوند ۽
 اے ہشتہ آن ۽ دروگ گشیت کہ ملک بجار ۽ پیرگیری ۽ روگ ۽ موکل شہ
 خواجہ خیل آں لوٹ ات ۽ خواجہ خیل آں آہی ۽ اسپ ۽ زرتو شگ دات
 ۽ روگ ۽ موکل دات شیریں داستان گشیت کہ ملک بجار ۽ شہ وتی مات ۽
 پہ سوراب ۽ گور ۽ گیگ آں روگ ۽ چہ جدگال دژمن آں پیرگرگ ۽ چن
 ۽ لانیچ ۽ موکل لوٹ ات کہ آہی مات ۽ آہی ۽ راگہنوریں زہم دات ۽ موکل
 دات ۽ اے پنت دات کہ آسوراب ۽ پہ چیرکائی بہ روت ۽ اوداوتی خدا
 مرزی ایں پٹ ۽ وفاداریں گلام گوشو ۽ در بہ گیبیت ۽ گونائی صلاح و بناہ
 بہ کنت۔ مات ۽ بجار ۽ راگوشوئی درہائیں نشانی ہم داتہ تنت۔

اے تاریخی داستان، میر بجار ۽ گیابانی بوگ ۽ قلات ملک ۽ بے
 حاکم پشت کپنگ ۽ آخوندی حال آن ۽ ہم دروگ ثابت کنت۔ شیریں حال
 دنت کہ میروانی ۽ جدگال آنی و ہدے جنگ صلاح بوت ۽ بیلہ ۽ نزیک ۽
 ”ٹی ڈیڈار“ جدگال ۽ میروانی آنی حد ۽ سیم منگ بوت تہ بجار ۽ جنگ ۽
 درگت ۽ برتگین ۽ کتگین ملک ۽ ڈگار ان ۽ براہو اتحادی آنی نیام ۽ بہر
 گت۔ اے اتحادی لشکر ”براہو“ سردار لوگ ۽ اتحادی بوگ ۽ سبب ۽ پہ
 نوکیں نام ”براہوئی“ ۽ نامدار بوتنت کہ میر بجار ۽ اے نوکیں ٹک ۽ ذات

آنی سروک آن ء سردار نامیت ء سرداری دستار بندی گت کہ پدا درہائیں
 نوکیں ٹک آل ملک بجار ء راوتی سردار جارجت۔ شیریں داستان نہ آہی
 پکیری ء دینداری ء گپ ء کنت ء نہ کہ آہی گیا بانی بوگ ء۔ ملک بجار نہ کہ
 قلات ء مردم یے بوگ ء نہ پہ قلات ء حاکی ء داوایے گتہ۔ جنگ ء پد
 قلات ء کر ء گور، جنگی خدمت آنی عوض ء براہو ء اتحادی میر احمد ایلتازئی ء
 بہر ء کپت کہ میر بجار ء حیاتی ء سن 1666 ء میر احمد ء راقلات ء خانئی ء
 سرانادینگ بوت۔ چوش قلات ء بے حاکی ء آخوندی دروگ ہم گٹ ات

میر گل خان نصیر ء وتی کتاب ”بلوچستان، قدیم اور جدید تاریخ کی

روشنی میں ء“ تا کہیم 148 ء تہا بشتہ گتہ کہ:-

”میر بجار، بے پد ء بے چک

مرنگ ء آہی پد قوم ء سرداری

میر کبر ء رس اتنگ، میر

کبر ء کہول کبرانی ء نام ء

نامدار بوت ء شہ کبر ء پشت ء

1666 ء میر احمد خان قوم ء

سردار بوت کہ شہ آہی احمد زئی

ٹک دراحت۔“

ہے وجہ پداوتی دومی کتاب ”تاریخ بلوچستان“ ء تا کدیم 13 ء سرانہشتہ کنت کہ میر بجار ء پد قوم ء سردار میر ابراہیم خان بوت کہ سوراب ء نغاڑ ء ننگ ات۔ وہدے کہ آخوند محمد صدیق وتی تاریخ ”تاریخ الابرار“ ء تہا گشیت کہ میر ابراہیم خان کبرانی ء احمد زئی آنی بن پیرک انت۔ میر گل خان نصیر ء ”میر کبر“ ء رالیش آنی پیرک ہشتہ گتہ کہ برزما پیش داشتہ۔

برز ء ہشتہ آنی سرما ”براہو جدگال جنگ ء شمیر“ ء حوالہ ء گوں پیش داشتہ کہ میر کبر قوم ء میر واڑی یے نہ بوتگ۔ آ میر بجار ء جنگی ساندہ یے ات کہ آہی سروکی ء میر احمد ایلتازئی ء میر محراب ایلتازئی ء گوں وتی مردم آں جنگ ء تہا بہر زرت ء جنگ ء گڈ سراقلات ہما آنی بہر ء دیگ بوت کہ شہ کہنیں نوبت آں آہانی پٹ ء پیرک آنی دستاں بوتگ۔ اے حبر زانگ لوٹیت کہ براہو جدگال جنگ ء نوبت ء میر وانی ء ایلتازئی جتا جتائیں ٹک بوتگ انت۔ اگاں کہ تاریخی جہت ء شہ بن ء یک انت۔ بلے اے ٹک آنی نسب نامہ ثابت کنت کہ میر ابراہیم خان شہ میر بجار ء کساس سے صد سال ساری گوٹنگ ء میر بجار ء پد میر وانی آنی تہا دگہ ہج ابراہیم نامیں کس نہ

بوتگ۔ اے ردا میروانی سردار ء گشگ انت کہ میر بجار ء پد قوم ء سردار میر
دوستین بوتگ کہ میر بجار ء پنج بوتگ۔ اے گشگ شہ میروانی سردار لوگ ء
نسب نامہ ء ثابت انت۔ چوش میر گل خان نصیر ء اے گشگ کہ میر بجار بے
چک ء بے پدمرتگ دروگ ثابت بوت۔ مشکئے ء شہر ”منگلی“ ء جہہ نندیں
میروانی سردار، سردار قادر بخش میروانی، شہ سوراب ء ہمے بجار براہو ء پسا
بندگان انت۔ آہی نسب نامہ چوش انت:-

”سردار قادر بخش پنج سردار نصر اللہ پنج
سردار موسیٰ خان پنج سردار ملک دینار
پنج سردار عبدالکریم پنج سردار فیروز
پنج سردار بھائیاں پنج سردار میا پنج
سردار فقیر محمد پنج سردار دوستین خان
پنج سردار مزار پنج سردار دوستین خان
پنج سردار بجار براہو پنج سردار میر عمر براہو
پنج سردار میر و خان براہو میروانی رئیس۔“

ششمی بنکپ

میر بجار ء قلات ء سرا اُرش ء میر مندورند ء کوش :- آخوند ء اخبار
الابرار ء دروگیس، دراج کشیں قصہ دیما تراکشیت کہ

”میر بجار پہ بیرگیری ء انجام ء وہدے
منگچر ء رست تہ اودا لہتیں زمینداراں
گوں حال حوالی بوت۔ بجار ء قلات ء
حاکم میر مندو ء بارہ ء بخت گت تہ
آہی ء راکشگ بوت کہ میر مندو حاکمی ء
سرا انت۔ میر عمر میروانی رندانی
دست آں کشگ بوتہ، میروانی
درپہ درانت، میر عمر ء پنج میر
بجار، مستونگ ء دہوارانی چلن ء
سرا انت۔ گڑا ملک بجار گشت
کہ بجار من اول وتی پٹ ء بیر
ء گرزگا آخگ اول۔ زمینداراں

گشت کہ اینگر ہر جاگہ بلوچ تالان
 أنت ، وتی نام ء پد ر مہ کن کہ
 جنگ بے ۔ آہاں بجار ء را
 صلاح دات کہ قلات ء چھپر ء
 سیاہی بیگ ء بروت کہ رئیس
 ء چک انت پمیشا آہان ء رینسانی
 گشت ۔ چہ آہی ء کمک بہ لوٹ
 وہدے بجار سیاہی بیگ ء شت
 ء مدت یے لوٹ ات تہ سیاہی
 ء سیالداری جنگ ء تہاگون بوگ
 ء چہ نہہ گت ۔ بلئے گشت یے کہ ترا
 باہوٹ داریں ء جنگا نیلیں ۔“

پداچد ء دیم ہے قصہ ء رادیمابر آنا آخوند نبشتہ کنت :-

”پد امیر بجار ، سیاہی ء بچاں
 شہور گت ء لشکر گت ء شہ منگر ء
 میر مندو ء بگت ء را کاہ ات ۔ مندوانی

پُشت ء کپت اُنت ء بلاہیں
 جنگ ءے بوت۔ سیاہی ء بچانی
 چاراسپ جنگ بوت اُنت کہ
 سیاہی سکت ارمانی بوت ءوتی نیچ ء راگشتے کہ
 چہ شامیکے جنگ بوتیں ات گوں،
 شرآت۔ بچار ء سیاہی ء رادلحی
 دات کہ اگاں قلات منی دست ء آحت
 تے تئی مازن آنی دیما درکاپیں۔
 پدا چوش بوت کہ براہوئی
 میر بچار ء ریکس سیاہی ء گوراج
 بوتنت ء بلوچ، مندو ء گوں شت
 انت۔ دوئیں لشکراں دیم پہ قلات
 ء دات ء جنگ پاداحت۔ شہ شہر
 ء ڈن مڑائی بوت، مندو جنگ بوت۔
 بلوچان پرش وارت۔ مندو ء قبر
 قلات ء مستونگی ڈک ء دیما انت۔

پدا میر بچار ء سوراب ء
 وڈھ ء بلوچ آن ء بخت ء کشت
 ء مینگل ء را وڈھ ء نادینت ۔ وڈھ
 ء وہیر سیاہی زئی ریسانی آن ء
 دات ۔ قلات ء دودران جو، چار
 ہنگام آپ آہانی اسپ آنی عوض ء دات ۔
 چھپر ء شکا وگیں ملک آن ء
 ہم ہماہان ء دات ۔
 مندو ء راکشت ء میر
 بچار ء قلات گپت ۔ بلئے پدا حدائی
 راہ ء گیابانی بوت تنکہ دنیا یے یلہ
 دات ۔ قلات بے حاکم بوت ۔“
 (تاریخ خوانین قلات ء تاکدیم 25)

تا 28 ء بلوچی بدل ۔)

اے دروگیں پیرا ء راہم برزانا نام کپتگیں درہا میں قلم و لہجہ آں جا گہے وتی نام
 ء نمشتہ کتگ ء جا گہے آخوند ء حوالہ ء نیستگ ۔ البت گل خان ء ماں اُردو

زبان ء ترینگیں آخوند ء کتاب ء لہتیں بنگپ آن ء ردگشتگ کہ چدوساری
آہی ء وتی نشتگیں حوال بوتگ انت۔ چو کہ آ تا کدیم 24 ء پھادونی ء میر
عمر ء رند ء لاشار ء مرنگ ء آخوند ء گشتن ء نہ نیت کہ بقول آخوند میروانی ء
رند ء نیام ء بوتہ۔ اے حوالہ ء راما ”میر عمر“ ء بنگپ ء تہا پیش داشتہ۔ ہنچو
تا کدیم 27 ء 28 ء پھادونی ء نشتہ کنت کہ آنوبت ء سوراب ء وڈھ ء
بلوچ نیست تنت، تہنا جدگال نشتگ تنت۔ ء ایش کہ وہیرا ء راریسانی آن
ء دیگ ء آخوند ء گپ ہم رد انت۔ ایش آں ابید آدگہ درہائیں دروگیں
نمشہ آن ء آہی ء ردگشت نہ کتگ انت کہ تاریخی شیری داستان ایش آن
ء نہ نیت ء وسازیں نمشہ اش ثابت کنت۔ شیری داستان یک جاگہ ہم
منچر ء میر بچار ء گوں زمینداراں حبر ء حال ء شکر ء صلاح ء گپ ء نہ کنت
ء بہ کنت یے ہم چون؟ چے میر بچار ء راسی نہ بوتگ کہ آہی پٹ ء براہو
کہول ء رارنداں نہ بلکہ جدگال آن کشتگ۔ آشہ لوگ ء پہ جدگال دژ منانی
جننگا دیم پہ سوراب ء روگ ء انجام ء شہ وتی ماٹ ء موکل لوٹیت ء دیم پہ
سوراب ء رہادگ انت۔ گڑاچوں منچر ء آجدگال دژ من آنی باروا جست ء
بدل ء میر مند ء رندانی جست ء کنت؟؟ سنیھی حبر ایش انت کہ آنوبت ء
منچر وت رندانی بلاہیں بنجا ہے ء چھاونی یے بوتگ ء میروانی ء دانگ یے

مردم اودا کدی نہ گواتنگ۔ چہارمی حبر ایش انت کہ قلات ء چھپر ء ہما
 سیاہی ء رئیس ء نام ء را آخوند ء دیما آرتنگ آہم میروانی یے نہ انت بلکہ
 رند کہول یے کہ کتاب ”دی اتھنوگرانی اینڈ ہٹاریکل سکیچ آف ریسیس“
 ء تہا انگریز پٹ ء پولکار لانگ ورتھ ڈیمز ء رئیس ء نسب نامہ داتنگ ء نمشتہ
 گتہ کہ رئیس، رند سردار میر چا کر خان ء برات زہگ بوتنگ۔ ڈیمز ء داتنگیں
 نسب نامہ چوش انت:-

”رئیس بچ حسن بچ شہک

بچ پیروز بچ کلو بچ پیروز

بچ گیلو بچ احمد بچ نصرہ

دین بچ رزمان بچ رند بچ

جلال خان رند۔“

صد ء دو صد سال آں پدیک انگریزے رئیس ء رندی ء آہی نسب نامہ ء
 درگہت کنت گڑا بجار ء چوں نہ زانتہ کہ رئیس رندے ء اگاں آہی دژمن
 رندتنت گڑا آچوں گوں رئیس ء آہی بچ ء رندانی یا میر مند ء جنگ ء شہور ء
 کنت۔ ڈیمز ء اداد گہ راستی یے دیما آرتہ کہ اے ہم آخوند ء آہی پدگیرانی
 دروگ ء پیش داریت انت۔ آیش کہ اگاں رئیس میر چا کر ء برات زہگ

بوٹگ نہ چا کرے بجار ہم زمان نہ أنت بلکہ بجارشہ چا کر رندے رئیس ء نوبت ء
 یک صدے پانزدہ تاں یک صدے سی سال پدانت۔ گڑا بجارے چوں گوں
 رئیس ء آ ہی بیچ ء حبر ء حال کت ء مندورند ء بگ لٹ ات۔ اے درہائیں
 ثابت ء شہوتی آں آخوند ء آ ہی حوالہ آنی سراتکہ کنوکیں کتاب نہیں آں ء
 دروگ بڑ ثابت گتہ۔

ہے وڑا آخوند ء اے کشنگ کہ وڈھ ء بلوچ آں ء جننگ بوت ء
 مینگل ء را اودا نادینگ بوت۔ براہو جدگال جنگ ء درگت ء مینگل شہ
 دشت گوران ء بہ وڈھ ء نوشکی ء شنگ تنت کہ شمیری داستان ء تہا ایشی حوال
 ہست انت۔ ء پدالیش کہ وڈھ ء مینگل، براہو ٹک ء گوں جنگ ء گون نہ
 بوٹگ أنت ء آ نسل ء وت رندانت۔ شمیری داستان ء تہا کہ جنگ ء گڈ
 سر امیر بجار کچنگیں ملک آں وتی جنگی سنگت آنی نیام ء بہر کنت، آ ہی تہا
 وڈھ ملک دوستین نوشیروانی ء رادینگ بیت ء وہیر آ ہی جنگی سانده تیر ہوتک
 ء نابی ء دینگ بیت۔ تیر، اورناچ ء تمہرانی آنی بن پیرک انت۔ آخوند ء
 کشنگ ء وڑا شمیری داستان وہیر ء راریسانی آں ء دینگ ء حال ء نہ دنت
 ء آخوند ء رادروگ بند کنت۔

گذسری آخوندی دروگ قلات ء حاکم میر مندورند ء میر وانی آنی

دست ء آہی کوش ء حبر انت۔ آخوند ء گشتہ کہ میر بجار ء سرو کی ء براہو
 اتحادی ء رندانی نیام ء جنگ بوت کہ میر مندو کشنگ بوت۔ آنبشتہ کنت کہ
 میر مندو ء قبر، قلات ء مستونگی ڈک ء دیما انت۔ ہے گپ ء میر گل خان
 نصیر ہم وتی تاریخ ء تہا جنت۔ ملک محمد سعید دہوار وتی ”تاریخ بلوچستان
 “ (چھاپ بلوچی اکیڈمی 2007) ء تاکدیم 438 ء سرانہشتہ کنت :-

”بلوچوں نے شکست کھائی

میر مندو قتل ہوا۔ اس کی قبر

مستونگی دروازے کے ساتھ ابھی

تک موجود ہے۔“

چد ء ساری ہے کلا نہیں تاریخ نہیں ء ہے کتاب ء تاکدیم 419 ء سراہے
 قبر ء رامیر عمر میروانی ء کشنگ۔ بچارات :-

”میروانیوں اور میر چاکر کے باپ

شہیک کے درمیان لڑائی ہوئی

بلوچوں کا لشکر غالب آ گیا۔ میر

عمر میروانی مارا گیا۔ میر عمر کی قبر

ابھی تک قلات میں مستونگی دروازے

کے نزدیک موجود ہے۔“

دروگیس تاریخ نبیسی ء آسر ہمیش بیت کہ مایے بُرز ء واجہ آنی
 ہشتانک آنی تھا گام گام ء سراجندان یے۔ چوش کہ مایسرا گشتہ کہ اے
 تیوگیس تاریخی پیرا دروگ ء وسازیں گپ اُنت کہ گام گام گرگ بوگا
 اُنت۔ ہنچو کہ قلات ء سراجندان میروانی جنگ دروگ یے، ہنچو میر مندو پھوہ ء
 کشنگ ہم دروگ یے۔ اے قبر کہ تاریخ نبیسی یے نام ء گرگ اُنت۔ نہ مندو
 رندیگ اُنت نہ کہ میر عمر میروانی بیگ اُنت چیا کہ میر مندو رند، سردار چاکر
 خان ء نوبت ء قلات نیچارہ ء حاکم اُت کہ آہی ء راشہ پنجگور ء آوکیں ء
 قلات ء راگروکیں میر کبر رئیس ء پوہی شہ حاکمی ء را ایرگج اینت کہ پدا
 آسردار چاکر خان رند ء پشت ء گوں صداں مردم آں پنجاب ء شت ء اے
 قبر میر عمر میروانی ء ہمیشا نہ اُنت کہ میر عمر ہم رندی نوبت ء مردم یے نہ
 بوتگ۔ ء آہی ء راشہ کبھی ء بیلہ ء آوکیں جدگال لشکر ء شکر جام زئی ء
 سروکی ء نغاڑ قلات ء اُرش ء درگت ء گوں آہی براٹ قلندر براہوہ ء
 ہورگشت۔ چوش الما میر عمر ء قبر سوراب ء نغاڑ ء بیت نہ کہ قلات ء کہ
 آ قلات ء مردم یے نہ بوتگ۔

قلات ء مستونگی ڈکت ء دیم ء اے قبر ء بارو اما کم تاں کم قلات ء

ات تہ آہی ءوتی تہمیات کاریں جرنیل خواص خان ءرا حکم داتگ ات کہ
 ملتان ءہیل ءراچہ بلوچاں پچ گرانٹ ءمنی بادشاہی ءتہا بیارانت۔ گرا
 خواص خان ءملتان ءسرا اُرش آرت۔ چاکر خان رند ءوتی پچ میران خان
 بلوچ ءرا کہ ملتان ءگورنر ہم ات خواص خان ءدیمارہ دات کہ خواص خان
 ءپروش وارت۔ پد اشیر شاہ ءہیت خان نیازی ءراہ گول لشکر ءراہ دات۔
 ہیت خان ءساری ءقبولہ ءحاکم فتح خان ءسراناگت ءاُرش آرت۔ فتح
 خان ءراجنگ ءدارگ ءوارنہ رست۔ آتنگ پاکپتن ءنزیکت ءفتح پور
 نامیں جاگہ ءمیر مندورند ءقلات ءپُترت ءباہوٹ بوت۔ ہے دمان ء
 ہیت خان ءہم لشکر سربوت ءاہاں شہر ءراچا گردگرت۔ میر مندوتی سیاہ
 سران ءدر ءکشنگ ءرو جہان ءدیم دیمگ ءپکر ءات کہ وارے نہ رست ء
 گول وتی قلات ءسے چار صد ءکساس ءسپاہی آں جنگ یے دات
 ۔ لگوریں فتح خان جنگ ءدرگت ءدراحت تہ حضرت شیخ فرید الدین مسعود
 گنج شکر ءیوف نشین شیخ ابراہیم ءوسیلہ ءگول ہیت خان صلاح ءحبر ءحال
 گت۔ دومی نیمگا پہ وتی لگوریں باہوٹ ءمڑوکیں میر مندوگول شیر شاہی
 لشکر ءتہا پہ مردانگی مڑگا ات۔

بُرز ءدرہا میں حوال تاریخی حوالہ ءگول بلوچ قوم اور اسکی تاریخ“

عنیسوک، مولانا نور احمد فریدی ؒ ”بلوچستان تاریخ کے آئینے میں“ عنیسوک
جسٹس میر خدا بخش مری ؒ قلم ؒ دپ ؒ داتگ اُنت۔

میر مندو رند ؒ ہیبت خان نیازی ؒ شیر شاہی لشکر ؒ نیام ؒ جنگ ؒ
باروا ”تاریخ افاغنه“ عنیسوک نعمت اللہ ؒ زبانی چوش اُنت:-

”محاصرہ کے دوران رات کے وقت
بلوچستان کا امیر جس کا نام
مندو خان بلوچ تھا، اپنے قلعے
کی حفاظت کے لئے انتہائی پامردی
سے لڑتا رہا لیکن جب اسے کامیابی
کی کوئی صورت نظر نہ آئی تو اُس
نے وہی کچھ کیا جو غیور اور جسور
لوگ ایسے اوقات میں کر گزرتے ہیں
یعنی بلوچوں نے بے عزتی کے خوف
سے خود اپنی عورتوں اور بچوں کو
قتل کیا۔ اور مندو خان مع اپنے تین
سورفیتوں کے قلعہ سے باہر آ گیا

اور محاصرین پر شدت سے ٹوٹ پڑا
 اُس نے نہایت شجاعت سے جنگ
 کی اور بزور شمشیر اپنا راستہ بنا کر فرار
 ہو گیا۔ جب صبح ہو گئی تو افغانوں
 نے قلعے پر قبضہ کر لیا۔ معزز خواتین
 تو اپنے غیور وارثین کے ہاتھوں جام
 شہادت نوش کر چکی تھیں۔ لیکن
 بچے کچھے لوگوں کو ہیبت خان
 نے قید کر لیا.....

میر مندو خان لڑتا بھڑتا بخشو
 لنگاہ کے پاس پہنچا۔ وہ کچھ دیر
 ستانا چاہتا تھا۔ مگر بخشو
 نے دھوکہ اور فریب سے اُسے
 گرفتار کر کے ہیبت خان کے پاس

بھجوا دیا“ (بلوچ قوم اور اُسکی تاریخ ص 261-264)

”ہیبت خان نے شیر شاہ کو فتح
 نامہ تحریر کیا تو وہ بڑا خوش ہوا اور
 اُس نے ہیبت خان کو مسند عالی کا

منصب اور اعظم ہمایوں کا خطاب
 مرحمت کیا۔ نیز حکم دیا کہ فتح خان،
 مندو خان اور بلوچ خان (میرن خان) کو قتل کر دو
 اور بخشو خان لنگاہ یا اس کے
 بیٹے کو اپنی خدمت میں رکھو
 ہیبت خان نے حکم ملتے ہی میرن
 خان بلوچ کو شہید کر دیا۔ اور فتح
 جنگ کو قائم مقام چھوڑ کر فوراً
 لاہور پہنچا اور وہاں اُس نے فتح
 خان اور میر مندو خان کو دارفانی
 سے عالم باقی کو رخصت کر دیا“
 (تاریخ شیر شاہی از عباس خان شیروانی)

اے بوت آخوندیؑ میر گل خانؑ ملک محمد سعید دہوارؑ و سائیںؑ
 دروگیں قصہ آسر۔ اینکیا سیں تاریخی ثبوت آنی بوگکؑ پد ہم برزؑ و لاجہ
 میر مندوؑ را میروانی آنی دستؑ کو شاریتؑ آ ہی قبرؑ دروگیں نشانہیؑ
 ہم کشت۔

پہتمی بنگلپ

میر حسن ءِ خانی: آخوند محمد صدیق ”تاریخ الابرار“ ءِ تہا نبشتہ

کنت کہ میر حسن، میر گہرام ءِ بیچ ءِ میر ابراہیم خان ءِ نماسنگ ات۔ آخوند ءِ احمد زئی خان آنی نسب نامہ ہم داتنگ کہ آہی تہا میر حسن خان ءِ پٹ ءِ پیرک ءِ نام یے گندگ بنت۔ میر حسن خان ءِ لائق ءِ خانی ءِ بارہ ءِ چوش
نبشتہ کنت :-

”میر بجا ر کی وفات کے بعد مغلوں نے
آ کر قلات پر قبضہ کر لیا۔ ایک عرصے کے بعد
مغلوں نے قلات کے دہواروں کے ساتھ
قسم واقسام کیا کہ ایک دوسرے کو تلوار،
بندوق، نیزہ، چھرا، زہر، پتھر، روڑا
لکڑی اور جوتے سے نہیں مارینگے تاکہ ہمارے
درمیان دوستی قائم رہے۔ چونکہ مغلوں
کا شعار ہی ظلم کرنا تھا، دست تنظیم
دراز کرنا شروع کیا۔ قلات کے دہواروں

نے آپس میں مشورہ کیا کہ ہر قسم کے ہتھیار اور زہر وغیرہ سے نہ لڑنے کی ہم نے قسم اٹھالی ہے اگر ان سے ہم مغلوں کو ماریں گے تو حق تعالیٰ کے ہاں ماخوذ ہوں گے پس اتفاق اس پر ہوا اور انہوں نے باجرے (ارژن) کی موٹی اور سخت روٹیاں پکائیں۔ ان روٹیوں کو کچھ دنوں تک سورج کی گرمی میں رکھ کر خشک کیا۔ پھر ان میں سے ہر ایک نے ایک ایک روٹی بغل میں چھپائی اور مغل حاکم کے سلام کو گئے۔ اور ایک ساتھ انہوں نے مغل پر حملہ کر دیا۔ ان میں سے ہر ایک نے بغل سے روٹی نکالی اور مغل کو مارا۔ اور بالآخر اُسے مارتے مارتے ہلاک کر دیا۔ چنانچہ اب ان دہواروں کو ڈوڈکی زئی کہتے ہیں۔

مغل کو مار ڈالنے کے بعد دہوار معتبرین
 میر ابراہیم خان کے پاس گئے جو کہ احمد
 زئیوں اور قمبرانیوں کا جد ہے۔ انہوں نے
 میر ابراہیم خان سے کہا کہ مغل دہواروں پر
 ظلم کرتا تھا۔ ہم نے اُس کو قتل کر دیا ہے
 اب آپ کے پاس آئے ہیں کہ اپنے بیٹوں
 میں سے ایک کو ہم دہواروں کے ساتھ کر
 دیں تاکہ اُسے لے جا کر ہم قلات کا حاکم
 بنائیں۔ میر ابراہیم خان نے اپنے نواسے
 میر حسن خان کو دہواروں کے ساتھ بھیج
 دیا۔ دہواروں نے اُسے قلات لاکر حاکم بنا دیا
 میر حسن خان نے دہواروں
 سے کہا کہ میرے (مویشیوں اور گھوڑوں
 کے لئے) گھاس اور میرے مہمانوں کے لئے
 ہیزم کے اخراجات کا کیا بندوبست ہوگا اور
 میرے مکانوں کی مرمت اور گلکاری کا کیا
 بندوبست ہوگا دہواروں نے یہ تمام اخراجات

اپنے ذمے لئے اور کہا کہ ہم دیں گے چنانچہ
اب تک اپنے گفتہ کے مطابق یہ
خدمات دہوار بجالاتے ہیں۔“

(اخبارالابرار و اردو بدل بنام ”تاریخ خوانین قلات“)

اچ گل خان نصیر، تا کہ ایم 29ء 30

آخوندء قلات ء مغل حاکم ء را دہوار آنی دست ء پہ ارزنی ڈوڈ کی
کوشارینت گشنے اے ”ظالمین مغل“ حاکم یے نہ بوتگ، دیوال یے ء
ساہگ ء کپتگیں بے گھاٹ ء بے سنگت ء بے وارثیں وائیں ہیروئی یے
بوتگ۔ دومی نیمگ ء قلات ء نوک حاکم ء خان بوو کیس میر حسن ء لائق ء
راہم ہنچیں وڑے ء پیشدارگ بوتگ کہ حاکم بوگ وتی جاگہ ء انت شریں
شپانکی ء ہم لائق نہ انت۔ دومی پلو اظالمین مغل حاکم ء را پہ ڈوڈ کی کشوکیں
دہوارانی تہا میر حسن ء کچ ء لائقیں مردے ہم نہ گواہتگ۔ اے آخوندی
تاریخ یے کہ پہ قلات ء سوگات بوتگ۔

مارا اداں گوں اے درہائیں چنی آں اے وہدی کارنیست انت۔

ماے ثابت کنگ لوٹاں کہ آخوند ء آ ہی پدگیرانی اے کشنگ کہ میر بچار ء
مرک ء پد میر حسن خان قلات ء حاکمی ء سرانٹنگ بلائیں دروگ یے ء وت

دل ء جوڑینگیں حبرے۔ نوں بیات آخوند ء اے تاریخ ء را ”براہو

جدگال جنگ ء شیری تاریخ ء دیمچاران ء تپاس آں۔

اے شیری تاریخ گشیت کہ میر بجارشہ میر حسن خان ء بنیاد ء

اوبادگاں بوتگ:

”میر حسن خان ء نیخ ء بنیاد ات

کبرزئی آنی خیش ء ہم سیاد ات

گہرام ء براہی گہیں داد ات“

اے تاریخی شیر میر بجار ء کھول ء راشہ میر حسن خان ء اوبادگاں ء نماسگ آں

گشیت۔ وہدے کہ آخوند وتی تاریخ ء تہا میر حسن خان ء را بجار ء پد قلات ء

حاکم نبشتہ کنت کہ بیج وڑ ء بوت نہ کنت۔ نین بیات ہما نسب نامہ ء نیمرگا کہ

آخوند ء وتی ہے تاریخ ء تہا داتگ۔ نسب نامہ چوش انت کہ گل خان نصیر ء

اُردو ء بدینگیں ”تاریخ خوانین قلات“ ء تاکدیم 21 ء سرانت:-

”میر نصیر خان (دومی) نیخ میر محراب خان شہید

نیخ میر محمود خان (اؤل) نیخ میر نصیر خان (اؤل)

نیخ میر عبداللہ خان نیخ میر محراب خان (اؤل)

نیخ میر احمد نیخ میر ایلناز نیخ میر کچی نیخ میر

ایلتازنج میر احمدنج میر قیصرنج میر سوڈو
 ننج میر احمدنج میر کبرنج میر گہرامنج میر
 ابراہیمنج میر زکنج میر زہرانج میر کبر
 ننج سعدنج عمرنج حمزہ۔“

بُرز و نسب نامہ و تہا مارا اے چارنگی انت کہ میر بجار و ہمزمان و
 ہم سرو کئے بوتگ۔ چوش زانگ بیت کہ میر حسن خان چہ میر بجار و چینگس
 سال پد قلات و خان کنگ بوت۔ براہو جدگال جنگ و شمیری تاریخ
 کشیت کہ میر بجار و سروکی و جنگ و ساندہ و سنگت آنی تہا قلات سیوا و میر
 احمد ایلتازنی و آہی ننج میر محراب گوں و تی مردم آں گون تنت۔ بزاں میر
 بجار و میر احمد ہمزمان تنت۔ شمیر و تہا میر بجار، میر احمد و آہی کہول و راوتی
 نسلی برات کشیت (بچار ات شمیر و پتاد و یک، و یک صد و نو و دو و جنگ
 آپ) و ہدے کہ جدگال و خلاف و اے جنگ و را میر وانی کشیت تہ میر بجار
 کتگیں ملک و ملک آن و جنگی سنگت آنی نیام و آہانی جنگی خدمت آنی
 عوض و بہر کنت کہ کھڈ کوچہ تاں خضدار و دمگ و را میر احمد ایلتازنی و
 رادیگ بوت کہ چد و ساری اے دمگ آہانی پٹ و پیر کی حاکمی و چیر بوتگ
 ات۔ ہے دمگ پدا قلات و ملک حساب بوت کہ جنگ و گڈسرا میر احمد
 ایلتازنی اودا حاکم بوت۔ درہا ہیں تاریخ نہیں آنی تپا کیں کشگ انت کہ

میر احمد 1666ء قلات ء خانی ء سرانشت ء 1695ء چہ اے دنیا ء شت۔
 میر بجا ر ء میر احمد ہمزمان تنت۔ ء آ میر احمد ء خانی ء سرانندگ ء و ہدا حیات
 ات۔ آ خوند ء نبشتہ کرتگیں نسب نامہ ء تہا میر حسن خان، شہ میر احمد ء یازدہ
 پشت ساری انت۔ اگاں ہر پشت ء راکم تاں کم پست ء پنج سال دیگ بہ
 بیت تہ میر احمد شہ وتی اے پیرک ء دو صد ء پتا د سال آنی کساس ء پدا انت
 گرا اے چون بوت کنت کہ دو صد ء پتا د سال ساری مرتگیں میر حسن خان،
 میر احمد ء ہم نوبتیں میر بجا ر ء پدا قلات ء حاکم بوت۔ چوش برا ہو جد گال
 جنگ ء شمیری تاریخ ء آ خوند محمد صدیق ء آ ہی پدا گیرانی درہائیں تاریخی
 سازتگیں حبران ء زارگیں دروگ ثابت گتہ ء حقیں تاریخ ء راپدہ راکتہ۔

شہ مئے تاریخی پٹ ء پول ء چار ء تپاس آں پیلوی ء ثابت پیتہ کہ شہ
 احمد زئی آنی بن پیرک میر احمد ایلتازئی ء حاکمی ء سرانندگ ء سال 1666ء ء
 ساری تر ء درہائیں تاریخی حوال ء نبشتہ وت جوڑ یتگیں دروگیں حال انت کہ
 آہان ء برا ہوئی تاریخ ء قلات تاریخ ء نام دیگ بوتہ کہ اے دروگ آنی چٹ
 دیوک ء کشوک تاریخ الا برابر ء نیسوک آ خوند محمد صدیق شیرازی ء تاریخ بلوچستان
 ء نیسوک میر گل خان نصیر بوتگ انت کہ اے دروگ دراجان ء سپا کنگ ء شہ
 دلاں شودگ ء حقیں تاریخ ء راشنگ ء تالان کنگ سکانی سک التمی انت۔

کور و گال نامک

(بلوچ ء بلوچستان ء تاریخ ء سراجعلی کتاب یے)

دنیا ء تہا گیشتریں کوم ء ملک آنی تاریخ ء سر ء بن پدر نہ ینت۔
 بلوچ قوم ء تاریخ ہم ہے سر پ ء ء شتارینگ بوتہ۔ بلوچ ء بلوچستان ء
 تاریخ ء گارین ء نلکیس سر حال براہوئی تاریخ ء رازانگ ء لیکھنگ بوتہ۔
 اے سر حال ء سراجگریز ء غیر بلوچ تاریخ نیس آں وڑوڑیں لیکہ ء حیاں
 دیما آرتنگ انت ء دروگ و دراج ء فرضی قصہ آن ء چہر داتنگ ء نمشتہ کتہ۔
 انگریزی قلم کار آں براہوئی تاریخ ء سر حال ء رادو بہر آں گیشینگ۔ یک
 بہرے براہوئی زبان ء سر حال انت کہ اے توک ء آہاں گشتگ کہ اے
 زبان ء بنخ ء سر چمنگ دراوڑی زبان انت کہ آوت یک لشکرے انت۔
 دومی سر حال آہاں براہوئی تک یا براہوئی اصلیت ء راگشتگ کہ یکے ء
 راگوں دومی ء تاریخی نزکی بہہ نیست انت اے سیالی بیرنگا ہمینچک انت کہ
 لہتیں بلوچ تک آں اے زبان زرتنگ ء وتی گتہ ء نیٹ اے بے نامیں یا
 گارنامیں زبان ء راوتی ثمنی نام داتہ۔ براہوئی تاریخ ء براہوئی زبان ء سراج

مستریں پٹ ء پول کار انگریزی نوبت ء نامی ایں قلم کار ڈینس برے
 بوتہ۔ آہی ء اے باروانبشتہ کتہ:-

”براہوئی آنی یک پڑی یے خون
 ہم دراوڑی نہ انت بلئے آہانی زبان
 شہ دراوڑی زبان آنی کہول ء انت“

(دی براہوئی لینگو تچ، دومی بہرتا کدیم ۳۳)

دیما تراڈینس برے براہوئی ٹک ء براہوئی زبان ء سردراجیس مکودم یے ء
 پدکشیت:-

”براہوئی زبان براہوئی چیستان ء راگیشینت نہ کنت“۔ (تا کدیم ۳۵)
 براہوئی تاریخ ء ہے چیستان یا بجھارت ء راپہ دروگ ودراج ء وسازیں
 قصہ آں گیش وگیوارکنوکیں قلم کار آن ء تاریخ ء ننگ ء نہ گپتگ ء آہان بلاہ
 بلاہیں ء بے بنیں دروگ آن ء نمشتہ کنان ء چہردیان ء آہان ء راست
 ثابت کنگ ء ہیلہ گتہ۔ تنکہ براہوئی زبان گشوک آن ء پہ دروگ یا پہ
 راست بلوچ کنگ ء پیش دارگ بہ بیت۔ وہدے کہ براہوئی آنی بلوچ
 بوگ شہ بلوچی شیریں تاریخ ء آہانی سردار لوگ آنی نسب نامگ آں پیرا
 شری ء ثابت انت ء چچ دروگ ودراج ء ہنر سازی نہ لوٹ ایت۔

براہوئی تاریخ و سرادرو گیس گپ و قصہ آنی مسترین نمشتہ کنوک و تالان
کنوک مئے نامی ایس تاریخ نویس حدامرزی میرگل خان نصیر، بلوچ آنی
خان میر احمد یار خان بلوچ و نوکیس تاریخی قلم کارے ”کردگال نامک“ و
نپسوک انت۔ حدامرزی گل خان نصیر و برزکوہی و نام یے وت دل و جوڑ
ینت۔ و ایشی و را بروہی و براہوئی نام آنی سری دروشم و سرچمگ گشت و
وتی ہر بنشتا تک و کتاب و تھا اے ناراپندیں گشتن و راچہرات و وانوک
آن و یک رو دیں راہے و راہدگ کت۔

ہے دروگین قلم کشی و را پدا بلوچ آنی خان میر احمد یار خان بلوچ و تی
درہائیں کتاب آنی تھا جاگہ دات و شہ و تی نیمگ و گیشتر چرپ و چگانٹ
گت و یک چٹیں دروگ یے و را براہوئی تاریخ و سرامشگ و جرم و تی سرا
زرت گوں۔ بلئے شہ اے دوئیں و اجہ آنی جرم و مسترین جرم کردگال نامک
و نپسوک و کتنگ کہ آہی و تاریخی نامداریں سیاسی کس آخوند صالح محمد و نام
و یک دروگین و جعلی کتاب یے نمشتہ کت۔

اے صاحب و کوردگال نامک و نام و ماں مستونگی فارسی و وت جعلی
سیاہگ یے نمشتہ کت و مشہور کت کہ اے کہنیں سیاہگ آہی و راشہ قلات
و خان و کتاب آنی مبار و دست کچنگ۔ آہی و ہر دیوان و مجلس و تی ہر

نمشہ ء تہا سرزبانی اے وسازیں جعلی سیاہگ ء حبر ء حال وتی وس ء تالان
کت ء گشت کہ آہی ء کہنیں قلمی سیاہگ یے درگیتنگ کہ سچہ نہیں براہوئی
تاریخ ہمیشی تہانت۔

گوشداروک آں ”کوردگال نامک“ ء نازینک ء راہر جاگہ گوشدا
شت بلئے تاں دہ ء دوازده سال آں اے کوردگال نامک کسی دیما کتابی
دروشم ء نیاتک۔ اے درگت ء اے صاحب ء وتی تاریخی کتاب یے ”بلوچ
ء بلوچستان ء تاریخ“ ء نام ء شش بہر آنی تہا شہ بلوچی اکیڈمی ء انا متیں
زران چھاپ کناینت کہ آوہداں اکیڈمی یک رُپت وروپ گروپ یے ء
دستان ات۔

بندات ء دیوان ء مجلس آنی تہا نشنگیں گوشداروک آں اے
صاحب ء کوردگال نامک ء حوالہ آں گوں نمشتگیں ہشتا تک آنی سراپسہ کت
ء ہے خیال داشت کہ بلکن واجہ ء دست ء کہنیں قلمی سیاہگ یے کپتگ کہ
چہ ایسی تاریخی حوالہ آں براہوئی تاریخ ء پدرکنگ ء کاراں گلایش انت
بلئے واجہ ء شش بہر آنی تہا نمشتگیں ”بلوچ ء بلوچستان ء تاریخ“ ء نیسوک ء
تیوگیں جعل سازی ء ہنرگری ء راپاشک کت۔

بندات ء واجہ ء کشنگ ہمیش ات کہ آخوند محمد صالح ء اے مسودہ

آہی ء راشہ خان قلات ء کتاب جاہ ء دست کپتہ۔ ہر کس ء اے پیریں مرد
 ء گپانی سرا پسہ کت۔ بلئے من ء یک ٹوہیں گڑتی یے ء مچنگ
 ات۔ آ گڑتی ایش ات کہ اگان براہوئی تاریخ ہے کوردگال نامک ء تھا
 پیلوی ء بیان انت گڑا آ بلوچی شمیری تاریخ چے یے کہ نام یے
 ”براہو جگال جنگ ء شمیر“ انت کہ تیوگیں براہوئی تاریخ یے مان
 انت۔ (براہوئی زبان ء نا)۔ انگریز ء گزیٹر پارٹی ء جہلاوان گزیٹیر ء تھا
 ایشی سے سد ء پست ء دو بندانی انگریزی ترینک ہم داتگ۔ پد رانت کہ
 شہ دو بین آں یک یے دروگیں تاریخ یے ء حالینی جعل سازی یے۔

چیا کہ ”براہو جگال جنگ“ یک تاریخی راست ء گواچن یے کہ
 ایشی قصہ درہائیں بلوچستان ء تالان انت ء اے جنگ ء سرا بستگیں شمیر کہ
 پہ گوشو ء شمیر ء نام ء مشہور انت ء بلوچستان ء سداں مردم آنی دپ ء اے
 شمیر ء نام ء تو ارا انت ء پدا بازیں تاریخ نہیں آں ہم ایشی نام مچنگ ء اے
 شمیر ء بازیں ٹپہ نبشتہ کتنگ انت ہمیشا پکتیں حبرے کہ اے تاریخی بلوچی
 شمیری داستان دروگیں ء جعلی ایں چیزیں بوت نہ کنت۔ نوں المی بوت کہ
 دُز ء راتاں آہی ڈک ء دپ ء سر کنگ بہ بیت۔

دل ء گشت کہ صاحب ء را اے دز نمشتہ ایں سیاہگ بقول آہی شہ خان

قلات ء کتابجاہ ء دست کپنگ اگاں کہ خان صاحب ء وتی ہیج کتاب یے ء
 تہا ایشی حوالہ نہ داتگ۔ نہ کہ اے قلمی مسودہ ء نام یے گپنگ ء نہ کہ آخوند محمد
 صالح ء تاریخ نیسی ء بارواکس یے ء نام گپنگ۔ وہدے کہ آہی جند ء نما
 سگ آخوند محمد صدیق ء کہ ”اخبارالابرار“ یے نیس اتنگ وتی پیرک ء
 چشیں قلمی کارے ء گپ نہ جتنگ۔ بلئے پداہم اگاں اے مسودہ ء بنکس
 خان ء کتاب جاہ بوتنگ تہا لہما خان صاحب اے بارواستی بیت ء گون آہی
 ایشی ء نقل یے بیت انت۔ ہمیشکا من پرے ہاترا خان میر احمد یار خان
 بلوچ ء حیاتی ء آہی گوراکراچی ء شت اول تنکہ اے مسودہ ء نقل یے شہ
 آہی بہ گریں۔

خان صاحب ء گشت کہ شیرازی آخوند آں بلوچ تاریخ ء خان
 آنی حاکمی ء باروا بازیں دروگ بستنگ انت۔ خان صاحب ء دراپینت کہ
 گونابی چشیں ہیج قلمی نمشتہ یا کتاب یے نیست انت ء نہ بوتنگ ہم۔ اگاں
 آنی کتاب جاہ ء چشیں کتاب یے بہ بوتین ات تہ اول ہماہی جند ء شہ ایشی
 فایدگ زرتنگ ات ء چیریں تاریخی حالور آن ء پد رکنتگ ات۔ خان
 صاحب ء گشت کہ آہی جند ء کوردگال نامک ء نام شہ ایشی نیسوک ء دپ ء
 اشکتنگ۔ ء کتاب ء بوگ ء سوال پاد نہ بیت۔

خان صاحب ء گشت کہ آخوند محمد صالح، خان آنی درباری وزیرے بوتنگ۔ آسکیں چالاکیں ء سر آپیں مردے بوتنگ بلئے تاریخ زانت ء تاریخ نویس یے کدی نہ بوتے۔

مستونگی فارسی ء تہاوتی نبشتہ کتگیں جعلی کتاب ”کوردگال نامک“ ء بنیاد ء شش ء ہپت بہر آنی تہا چھاپینگیں ”تاریخ بلوچ ء بلوچستان“ ء تہا اے ولجہ گشیت کہ آخوند صالح، نصیر خان اول (۱۷۲۹-۱۷۹۴ء) ء وزیر بوتنگ کہ سیستان ء زابل ء نندوک یے بوتنگ کہ میر ایلتازدومی (۱۶۵۶-۱۶۶۶ء) ء خانی ء نوبت ء بلوچستان ء حکومتی بنجاہ قلات ء احتنگ۔ آپد انبشتہ کنت کہ کتاب ”کوردگال نامک“ ء نیسوک ہم آخوند محمد صالح انت۔ (بچار پنچی بہر ء تا کدیم ۳ ء ششمی بہر ء تا کدیم ۱۱)

رائے بہادر، تورام وتی تاریخ ء تہا نمشتہ کنت کہ ملا محمد صالح ء ملا شاہداد دو برات تنت کہ پہ روزگار ء لاپ والی ء شہ شیراز ء بہ قلات احتنگ ء میری ء نزیک ء جہہ مند بوتنگ انت کہ آمیتنگ آنہانی ہنکین ء پدا ”شیرازی میتگ“ نام کپت (تا کدیم ۲۹۹)۔

شہ برز ء حوالہ آں ثابت بیت کہ مئے تاریخ نویس چڑا فرضی ء اشلکتگیں گپ آن ء تاریخی جہت دیے بت ء پٹ وپولی کار نہ کنت۔ اے

وڑیں نمشتہ ء بیان اے ہم ثبوتی ء دے سخت کہ آنہانی تاریخ ء باروانبشتگیں

گپ بے بنیاد ء وسازیں قصہ انت کہ دلگوش نہ کر زنت

اصلاً آخوند محمد صالح ء کہول نہ کندھاری یے بوتہ چو کہ میر گل خان

نصیر ء نبشتہ کتہ ء نہ کہ زابلی یے بوتہ۔ آشہ شیراز ایران ء بہ پنجگور ۱۱۰۰ء ء

درگت ء آحتنگ انت ء تسپ ء میتگ ء جہہ مند بوتگ انت۔ چیزے وہداں

پد ملک ء میراث اش گپتگ ء کوٹ ء قلات اش بستگ۔ پدانکیب قوم ء کوٹی

نام ء قلات اش ہم گپتگ ء شہر ء حاکم بوتگنت۔ اے شیرازی ملا آنی یک نامی

ایں سردارے ملاشاہرساں گوں پنجگور ء سرمچاریں حاکم میر کبیر رئیس ء قلات

ء زہری ء سرا اُرش آل گون بوتگ کہ قلات ء گرگ ء پد میر کبیر رئیس ء ملا

شاہرساں ء راسوراب ء ملک داتگ، ء ہمودانادیتنگ ء آہی مردم آن ء

قلات ء میری ء پھادون ء جاگہ داتنگ۔ شاہداد ملازنی نامیں مردے میر کبیر

ء لوگ ء قران وانینوک بوتہ۔ پنجگور ء اے شیرازی آن ء ملا اش گشتگ کہ پدا

اوداپہ ملازنی ء قومی نام ء نام کپتگ انت۔ نوں ہم ایش آنی کہنیں ء وہدی

کہول ء سردار لوگ پنجگور ء نشتنگ۔ صالح ء شاہداد ء نام ہم حال دے انت

کہ اے شہ کندھار ء زابل ء آوک نہ بوتگ انت ء شہ مزنیں وہدے ء

بلوچستان ء جہہ مند بوتگ انت۔

ملا یا آخوندانی اے کہول ءتہا ابید ملا محمد صدیق ءکے تاریخ نہیں
 ءقلم کار نہ بوتہ۔ اگاں آخوند محمد صالح ءکتاب یے نبشتہ بکتیس ات تہ الما قلات
 ءخان شہ آہی اے قلمی کار ءہج پئمنا ناسی نہ بوتنگ شنت ءا ہاں یا آہنی تاریخ
 ءدپتر نہیں آاں شہ آسیا ہگ یا کتاب ءپاییدگ زرتگ ات ءایشی نام الما
 گپنگ ات بلئے آچہ چشین سیا ہگ یے ءحال ءکدی سئی نہ انت۔

آخوند محمد صالح، شہ آخوند محمد صدیق ءپیرک آاں بوتہ۔ اگاں
 آخوند صالح ءکور دگال نامک یے نبشتہ بکتیس ات تہ آخوند محمد صدیق شہ وتی
 پیرک ءاے وژین تاریخی ٹاپارے ءناسی نہ بوتنگ ات ءا ہی ءالما وتی
 کتاب ”اخبارالابرار ءتہا دروگیس ءفرضی کہہ آن ءبیان نہ کنگ ات ء
 شہ درستاں پیسر چشین کتاب یے ءنام ہما ہی ءگپنگ ات۔

آخوند محمد صالح ءملازنی یا آخوندانی کہول ءدرہا ہیں کبز ءکاگد
 ،تاریخی دپتر ءنبشتا تک ءنسب نامہ ءدگہ تاریخی چیزگوں ہنجگور ءملازنی
 سردار لوگ ءبوتنگ انت کہ پدا شہ آہاں آخوند محمد صدیق ءبرنگ
 انت۔ او بازیں چیزنوں ہم گوں آہاں ایرانت بلئے کور دگال نامک ءاے
 نیز مس جہانیں مڈی کسی دست ءنہ کپنگ ءنہ کہے ءایشی اوستور کنگ گڈا
 اے صاحب ءشہ کجام کارگس ءشہ کجام کس ءاے سیا ہگ ءرادیت ءپہ

چیرکائی شاپت یے۔ دومی ایش کہ کوردگال نامک ء نام ء آ ہی تہہ ء نمشتہ
 نیسوک ء کم زانتی ء نادانی ء پدر کنت۔ ء وت حال دنت کہ اگاں اے
 سیاہگ آخوند محمد صالح یا آ ہی زانتکاریں اودانائیں اوبادگ یے ء بہ نیس
 اتین ات یاتہ آ ہی ء ایشی نام ”کوردگال نامک“ ایرنہ کتنگ ات یا گڈا
 کتاب ء تہا کردانی تاریخ ء سراگپ یے نہ جتنگ ات۔ چیا کہ بلوچستان ء
 قوم آنی بارو ایک چونائیں پیر مردے زانت ء سئی انت کہ کردگال یا کوردگال
 ، کردان ء نہ گشتنگ اش۔ بلوچی تاریخ ء تہا کردیا کوردگ کہ قوم یے بوتہ ء
 کردگال یا کوردگال دگہ قوم یے بوتہ۔

کردچہ سیتان ء بلوچستان ء نمرودی نسل ء کہن ترین قوم آں یک
 یے۔ وہدے کہ کردگال ہما غیر کردان ء گشتنگ بوتہ کہ آہاں بیرنگا کردانی
 زبان زرتنگ۔ کرداں وت ء را کردگال کدی نہ گشتنگ ء کردگال آں وت
 ء را کردنہ گشتنگ۔

سیمی ایش کہ اے صاحب ء وتی جعلی کتاب ء را ہبہ ہی صدی
 عیسوی ء کتاب یے پیش دارنگ ء جہد کتہ بلئے کتاب ء زبان شری ء حال
 دنت کہ آ پستمی صدی عیسوی ء مستونگی فارسی زبان ء تہا نبشتہ انت ء نیسوک
 ء اے جعل سازی ء را اندیم کت نہ کتہ۔

چاری، کتاب و تہا بیان کتگیں گیشتریں واقعہ آن ء کہ اصلا ہبہد
ہمی صدی عیسوی ء ثابتیں واقعہ انت۔ صدان سال کہنیں نوبت آنی تہا
پیش دارگ بوتنگ انت چوکہ براہوئی ء جدگال آنی بازیں تاریخی واقعہ
انت کہ پے اے صاحب ء دروگ بند کنزگا بس انت۔

ایش آں ابید بازیں قوم آنی جعلی نسب نامہ اے و اجہ ء ہے کتاب
ء حوالہ ء نبشہ کتنگ ء لہتیں قوم آن ء داتنگ انت کہ آہانی ہج تاریخی سند ء
ثبوت یے گوں قوم ء جنبد ء مردم آں نیست انت۔ یک ٹک یا کہول یے ء
نسب نامہ و ہدیے کہ گوں ہما کہول ء جنبد ء مردم آں چہ صدان سال آں
ہست ء ایرانت آہانی تہادہ ء پانزدہ پشت آن ء چون ء شہ کجام وسیلہ ء اے
صاحب ء درگہتنگ ء ہور داتنگ انت۔ گوں اے صاحب ء ابید وتی
کور دگال نامک ء دگہ ہج جواب نیست انت۔ اے چیز ہم کتاب ء جعلی
بوگ ء پکاپیں حال ء دنت۔

کور دگال نامک ء اے جعلی کتاب کہ نیسوک ء وتی نام ء بدل ء
آخوند محمد صالح ء نام ء کتنگ پدر کنت کہ بلوچستان ایران ء ترکی ء عراق ء
نقشہ آن ء دیم ء ایر کتنگ ء اے کتاب ء راڈ کتنگ بوتہ۔ ماگوں پوراہیں
دعویٰ ء ایمانداری ء گشمیں کہ کور دگال نامک یک جعلی ء فرضی ایں کتاب یے

که اے صاحب ءوت نبشته کتہ ءو آخوند محمد صالح ءو نام ءو کتنگ تنگہ ایشی ءورا
بنیاد ءو بنزہ جوڑ بکنت ءوتی ”بلوچ ءو بلوچستان ءو تاریخ“ ءو ماڑی ءو ہمیشی سرا
مک بکنت ءو دنیا را پیش بہ داریت کہ براہوئی کرد بلوچ بوتنگ انت ءو اے
صاحب ءو اے تاریخ در گیتنگ۔ حالانکہ براہوئی آنی تیوگیں تاریخ بلوچی
جنگلی شاری ءو تہا ہست ءو ساڑی انت ءو آہانی ٹک آنی اصلیں نسب نامہ ہم
گوں سردار لوگ آں ساڑی ءو ایرانت۔ نیسوک ءو گوں کورد گال نامک ءو
نبشته کتنگ ءو پہ پروپیگنڈہ ایشی ءو را کہنیں مسودہ یے گشنگ ءو نہ بلوچ ءو
بلوچستان ءو خدمت یے کتنگ ءو نہ کہ پہ وت ءو شرین نام یے کٹ اتنگ
یے بلکہ تاریخی کارکنوک ءو تاریخ ءو وانوک آن ءو گمراہ کتنگ ءو بلائیں جرم
یے کتنگ۔ ماگوں بلوچ ءو بلوچستان ءو تاریخ ءو وانوک آں دز بندی کن آں
کہ آشہ چشیں جعلی این مسودہ ءو ایش آنی نمشتہ کنوک آں وتی علمی دامن ءو
پولنگ مہ کنت ءو اے وڑیں دروگیں جہدان ءو ایر بہ جنت۔ ہمہ پیما مے
گوں بلوچی اکیڈمی ءو ہم دز بندی انت کہ آے جعلی این کتاب ءو را اکیڈمی
ءو نام ءو مہ کنت ءو ایشی ءو را جعلی این کتاب یے بد لیکھیت ءو ایشی جعلی بوگ ءو
نوٹیفکیشن ءو در بہ کنت۔

ملک نجار میروانی

میروانی ذات شہہ پنجگور مکران و تاریخی قوم رئیس و تاریخی کسٹ و ”سرحد“ (۱) و پنجگور و حاکم و سیوا قلات و گروک و اولی بلوچ خان ”کبیر رئیس“ و پشپدان انت۔ و ہدے کہ قلات گیر میر کبیر رئیس، پہ سیوا قلات و نزوریں حاکم و مدت و قلات و زہری و نیمگا آحت (۲) تہ پہ پنجگور و کز و گور و دمگ آنی حیا لداری و سماہ کاری و وتی یک نا کو یے و را کہ نام یے میر و خان ات، نامینت۔ بازیں گوشتن آنی ر و و آ میر کبیر رئیس و و برک (جن و پش) ات۔ میر و خان آ و ہداں ز امران و نندوک و تہ۔ آ ہی او بادگ پہ میروزئی و نام و نامدار بو تگ انت۔ اے میر و خان و نسل و ریس تاں دو پشٹاں شت و بسق و میر حسن میروزئی گڈ سری نامداریں مردم بوت کہ بے پشپد بوتہ۔ آ ہی مرک و پداے دمگ و حاکمی و مستری میر کبیر رئیس و کہول و دست آں آحت کہ چہ آ ہاں میر حسن رئیس (دومی) و دمگی تپاک و سر پدی و دشمنداری و بڑ و بنگاہ آنی تہا نام در آرت۔ میر حسن رئیس و بوت و کہ کساس سیزدہ سالانی نوبت یے گشتت میروزئی

ٹکٹ ء گیشتریں بہر کولواہ ء دمنگ آں جہہ منند بوتگ ات۔ اے نیام ء
 میر حسن ء سرو کی ء میروزئی ء آہی جنگی سنگت ء ساند ہاں ماں بازیں شہر ء
 ملک آں جنگ داتہ اے مڑائی گیشتر جٹ ء جدگال ء گجرائی خلاف ء
 دشت ء بوتگ انت۔ کولواہ ء مشکئے ء کتر گورزاں دراج ترین ء زوراک
 ترین مڑگوں ہما دمگ ء بٹکی ایں قوم کورٹک، کورواہ، باہیت ء گجرائی
 بوتگ انت۔ مستریں جنگ گوں گجرائی ”پروار“ ء ”گھٹانہ“ آں بوتہ کہ
 پرے جنگ ء حاترا میروزئی ٹکٹ ء شہ نزیک ء دور ء بازیں قوم آں سان
 لوٹگ۔ ہے روچاں میروزئی اتحادیہ اڈ بوتہ ء بلوچی قومداری راہندانی سرا
 پداپہ نوکیں نام ”میروانی“ ء نامدار بوتہ۔ اے نوکیں اتحادیہ ء بلوچی تاریخ
 ء تہامزن جگری ء ملک گیری ء تہاٹوہیں نام یے کٹ اتہ۔ میر حسن ء چپد
 آنی تہا براہیم، شنبہ ء سخر نامداریں مرد بوتکنٹ۔ شنبہ ء اوبادگ شنبہ زئی ء
 سخر ء اوبادگ سخر زئی کشگ بوتکنٹ (۳) براہیم پہ ”براہو“ ء نیم نام ء نام
 کچنگ ات، میر حسن ء مستریں بچ بوٹگ ء جہت ء آ میروانی لشکر ء کماندار
 ء سروگان ات۔ آہی ء جدگال آنی زوراک کی ء گروناکی ء رالگتھمال کٹ ء
 آہانی سرداری آن ء شنک ء شاٹگ کٹ ء میروانی آن ء جدگال آنی زور
 بڑتگیں ملک آنی وازدار کٹ۔ آہی ء بلاہیں لشکرے نژ آورت ء نونڈرہ

قلات گپت کہ اے لشکر کشی ء درگت ء جدگال سردار جلمب نوڈرہ
 کشنگ بوت۔ ء دمگ میروانی آں وتی دست آں آرت۔ چہ اود پد
 براہیم ء گوں وتی میروانی لشکراں ایدگہ جدگال قلات ء میگ آنی سرا
 اُرش کناں گت ء گپتگیں ملک آن ء میروانی آنی سرا بہرگت کہ پدا اے
 دزگپتیں دمگ ”میروانی ملک“ کشنگ بوت۔ چہ ہماں براہو میروانی
 آنی سردار بوت ء آہی کہول بزاں سردار لوگ پہ ”براہو“ ء نام ء نامدار
 بوت۔ اے میروانی آنی سردار ٹکت بوت۔

گوں و ہد ء گونزنگا، مژان ء جنگ کناں ء مُلک آن گراں اے
 سردار لوگ تاں سوراب ء کز ء گورآں بالادست بوت ء ہماں ہنکینی
 بوت۔ نزیک و گورآں چو کہ زہری، دشت گورآں ء قلات ء دمگ
 آہانی پٹ قوم ”رینس“ شہ میر کبیر رئیس ء نوبت ء پیسرا جہہ بہند ء حاکم
 ات۔ اداں آہی ء شہ ”ڈن تا سوراب“ ء دمگ ء را ”براہو ء مُلک“ ء
 نام دات ء نغاڑ بنجاہی ہنکین گت۔ نغاڑ ء قلات ہم آہان وتی دست
 آں آرتگ ات۔

براہو ء باروا گشت کہ آگوں حاران ء جدگال آں جنگ یے ء تہا
 شہید بوت کہ ہما جنگ جاہ ء میروانی آں آہی زیارت بست۔ اے زیارت

عسراشہ دُور عُنزیک آں مہلوک پہ مراد آنی لوٹنگا شت عُن آحتنت۔ اے زیارت پہ براہوزیارت عُن نام عُن نام کپت کہ پدا زمانہ عُن پڑشت عُن پروش آنی وڑالی بوت۔ تاں آزادخان نوشیروانی عُن حاکمی نوبت عُن براہوزیارت ستاں بوتگ عُن چہ حاران عُن مزینیں زیارت آں یکے بوتگ۔ نوں زیارت تہ نیست انت بلئے جاگہ عُن نام انکتہ ہے مزینیں ہستی عُن نام عُسرا ”براہو“ انت۔

براہومیروانی عُن شہیدی عُن پد قوم عُن سروکی عُن سرداری اوّل درک براہو عُن پدا میر و براہو عُن دست آں آحت۔ میر و ہم یک لائقین عُن جنگولیں مردے ات بلئے آہی نوبت عُن میروانی دو جاگہاں جنگ آں تنت۔ یک جاگہے آوڈھ عُن کر عُن گوزاں گوں مینگل آں میٹرگا ات کہ شاہی رند آہانی دست عُن کشنگ بوت۔ دومی جاگہ عُن کولواہ عُن گوں رنداں مردگا ات کہ مزینیں مراستانی یے زہانی آماج بوت۔ اے جنگ عُن جنگ آنی نیام عُن جٹ عُن جدگال آں وتی تو ان عُن طاقت پدا نتر آرتنگ تنت عُن بیلہ عُن جہلاوان عُن بازیں ملک عُن ملک آں عُن گپنگ ات۔ مینگل رند عُن میروانی آنی جنگ عُن درگت عُن مینگل آں میر و براہو عُن راگشت تہ نغاڑ عُن حاکمی آہی بیچ میر عمر براہومیروانی عُن رارس ات۔ تاں میر عمر میروانی عُن حاکمی عُن نوبت عُن جدگال، گجر عُن جٹ آں تو ان گپنگ ات عُن ابید شہ سوراب عُن کر عُن گوزاں دگہ

جاگہاں آہاں طاقت داشت۔ دیر نہ گوکست کہ چہ بیلہ ء کرخ ء کچھی ء
 جدگال آں لشکر کشی گت ء نغاڑ ء سراسر اُرش آرت۔ اے ارش ہنچو ناگت ء
 آرگ بوت کہ میروانی آن ء سنبہال کنگ ء وار نہ ارس ات ء آہاں
 گوں بے سلاہ ء از باب آں جنگ ء پڑا دور گت۔ ء میر عمر گوں وتی
 براٹ قلندر براہو ء دگہ براہو آں کشگ بوت۔ جدگال آں نغاڑ قلات ء
 تہامز نیں کشت ء کشارے گت ء قلات گیت۔

میر عمر براہو ء لوگی بی بی ماہناز ء ہے کشت ء کشار ء درگت ء وتی
 کسانیں پنج بجار ء رازرت ء جست ء پیشین ء وتی مردم خواجہ سیدانی گور ء
 سر بوت۔ تاں بجار ء ورنائی ء آ پیشین ء نشت۔ بجار چہ وتی ماٹ ء وتی
 براہوٹک ء بربادی، نغاڑ قلات ء جدگال آنی دست ء پزشت ء پروش ء
 قلات ء گرگ، براہو آنی ملک ء ملک آنی برگ، میر عمر ء براٹ ء کہول ء
 کشت ء کشارانی سرجمیں حال اشکگ تنت۔ اے کاری ایس ٹپ ء ماٹ ء
 لوگ ء مردم آنی بربادی ء در پہ دری ء آراتہہ ء پروشگ ات ء چہ جدگال
 آں بیر گرگ ء آہی ہل آن ء پاہار داتنگ ات۔

اے پاہاراں آہی ء راتاں دیر ء پہ ایمنی نندگ ء نیست۔ یک
 روچے آہی ء وتی ماٹ ء راگشت کہ نوں تاں دیر ء آہی پشیں بزرگی اداں

نشت نہ کنت۔ آشه جدگال آن وتی لکھ مرادی ایس پٹ ء براہو کھول ء بیر ء
 گرنگا لوٹیت۔ گڑابی بی ماہناز ء ملک بجار ء را سلاہ بند کت ء سوراب ء
 روگ ء موکل دات۔ بی بی ء آ را سوراب ء میروانی سردار لوگ ء گھنیں
 وپاداریں گلام گوشو ء ڈس ء نشان دانتت ء ہماہی گوراروگ ء گوں ہماہی
 شو ء صلاح کنگ ء پنت دات۔

میر بجار ماٹ ء پنت ء سوج آنی سرا سوراب ء گوشو ء گوراشت ء
 گونائی وتی پٹ ء راج ء بیر گیری ء بارہ ء صلاح کت۔ گوشو گوں وتی
 براٹ گڑیں ء بجار ء نا کو گرگین، ٹو ہو ء نا کو زہگ ہالہ ء میروانی آنی لشکرے
 جم کت۔ آہاں شہ وتی نزیک ء دور ء ہمسایگ قوم آن ہم مدیت لوٹ ات
 ء سری گشتاں نغاڑ ء جدگال آنی سراہلمہ آرت۔ اے ارش ء تہا مزین
 جدگال یے جنگ ء کشنگ بوت۔ ء بازیں جدگال شہ نغاڑ ء کر ء ء گورراں
 تنک ء دیم پہ بیلہ ء زہری ء کرخ ء کھی ء شنتت۔ بجار ء جنگ نہ داشت ء
 چہ دگہ قوم آن کمکاریں سلاہ بندیں مردم ء لشکر مچ گرت ء جدگال آنی سراہر
 نیمنگ ء دور کناں کت۔ ملک بجار ء کموکیں و ہد ء تہا کساس چارده ء پانزدہ
 قوم آن چہ سلاہ بندیں لشکر سان کت کہ اے اتحادی ء کمک کاریں لشکراں
 اے دراج کشیں جنگ ء راتنا سر سینت ء جدگال ء میروانی آنی نیام ء پہ

مدامی حد بندی بوت۔ چہ ہما قوم آں کہ میر بجارء سان گپت آچوش تنت:

۱۔ سوراب ءنغاڑ ءنکیب۔ ۲۔ سوراب ءکر ءگور ءمیر وانی

۳۔ رخشان ءسا سولی ۴۔ جہلا وان ءسا سولی۔

۵۔ سیوا قلات ءایلتا زئی رئیس۔ ۶۔ گریشہ ءجلمب زئی رند۔ (۴)

۷۔ حاران ءنوشر وانی۔ ۸۔ پارو کو ءسیاہ پھادرند۔

۹۔ کولواہ ءبیزنجہ بلفت (۵) ۱۰۔ جھاؤ ءاومرانی ٹوہانی۔ (۶)

۱۱۔ رخشان ءہوتک (۷) ۱۲۔ کولواہ ءگہدائی۔

۱۳۔ دشت گوران ءرئیس توک۔ ۱۴۔ زہری ءموسیانی۔

۱۵۔ سوراب ءمحمد حسنی ۱۶۔ دشت گوران ءذگر مینگل (۸)

اے قوم آں ملک بجار میر وانی ءرا اے جنگول آنی سروکی ء

لشکرانی سان دات۔:

☆۔ سوراب ءنغاڑی آں گوشو ءگور ءنکیب ءسروکی ء۔

☆۔ میر وانی آں گرگین براہو، ہالہ قلندرانی، ٹوہو قلندرانی، خالد

میر وانی ءصلاحی میر وانی ءسروکی ء۔

☆۔ رخشان ءسا سولی آں سوپک سا سولی ءسروکی ء۔

☆۔ جہلا وان ءسا سولی آں گواران سا سولی ءسروکی ء۔

☆۔ سیواقلات ۽ ایلتازئی رئیس ۽ میر احمد ایلتازئی ۽ شاہ بیک ایلتازئی

۽ سروکی ۽۔

☆۔ گریشہ ۽ جلبب زئی ۽ میران جلبب زئی ۽ سروکی ۽۔

☆۔ حاران ۽ نوشیروانی ۽ ملک دوستین نوشیروانی ۽ تیر ہوتک ۽ سروکی ۽۔

☆۔ پاروکوہ ۽ سیاہ پھاد آں زنگی سیاہ پھاد ۽ سروکی ۽۔

☆۔ کولواہ ۽ بیزنجہ آں حملن بیزنجو ۽ نندو ۽ بیزنجو ۽ سروکی ۽۔

☆۔ جھاؤ ۽ اومرانی آں عومر بزدار ۽ سروکی ۽۔

☆۔ دشت گوران ۽ رئیس توک آں دژک رئیس زژک ۽ سروکی ۽۔

☆۔ زہری ۽ موسیانی آں آدم موسیانی ۽ سروکی ۽۔

☆۔ سوراب ۽ محمد حسنی آں زیرک محمد حسنی ۽ سروکی ۽۔

☆۔ دشت گوران ۽ ذگراں، سما عیل ذکر ۽ سروکی ۽۔

اے ملک بجار ۽ دانائی ۽ سیانائی ات کہ شہ بیلہ ۽ تاں مستونگ ۽

نیامی دمگ ۽ تالانیں زوراکیں جدگال آنی سرا یکپارگی ۽ سو باریں جنگ

یے بندات کنگ ۽ واسطہ شہ چارده پانزدہ قوم آں لشکرے نژ آرت ۽ براہو

میروانی آن ۽ توان ۽ طاقت ۽ واہندگت۔

جدگال آنی دشت ۽ اے جنگ ۽ مستریں کماندار ملک بجاروت ات۔ ۽

بدل کماندار میر کبیر گھدائی ات۔ لشکرانی نزا آرگ ء پد، شہ سوراب ء جدگال
 آنی گشت ء کشار بناہ بوت کہ پدا اے جنگ ء اوشت ء داشت نہ زانت۔
 لہتیں روچانی تہا ملک بجار ء اے جنگ ء راتوگیس سراوان و جہلاوان ء تہا
 تالان گت کہ اے مردائی میروانی تارتخ ء مستریں مردائی بوت۔ اے جنگ
 ء رامیروانی آں کت ات ء جدگال آنی کیشتری ء جہلاوان ء سراوان ء
 وتی کہنیں ہنکین ہو رک کتت ء پہ دربجی ء بیلہ ء شت انت۔ دوہیں قوم
 آنی نیام ء جنگ بندی ء حد بندی بوت ء کشاری میتگ ء نزیک ء ٹپی ایں
 ڈیڈار (9) براہو میروانی ء جدگال آنی سیم ء سرحد منگ بوت۔

جنگ ء کنگ ء پد ملک بجار ء میروانی آنی پچ کپتگیں ء شہ جدگال
 آں برتگیں ملک آن ء وتی ساندہ ء گمکاریں جنگول آنی نیام ء بہرکت
 انت کہ تاں روچ مرچی جنگ ء ساندہانی اوبادگ ہما ملک آنی وازدار ء
 واہند انت۔ اے ملک آنی بہر کنگ اے وڑات کہ براہو جدگال جنگ ء

شیری داستان ء تہا گشنگ بوت:

☆۔ وڈھ، گریشہ ء مشکئے ء گجر ء کتگیں ملک نوشروانی ملک دوستین ء پہ جنگی
 وڈھ پراہی پچ ملک دینار ء خون ء ہر جاں دینگ بوت انت۔ ملک دینار
 ہے جنگ ء تہا کشنگ بوتگ ات۔

☆۔ تیر ہوتک ءِ راملک آں ابید، شہ وڈھتاں وہیر ءِ شہ دراکالہ تاں

سرلک باران دمگ ءِ نابی دمیگ بوت۔

☆۔ جتیں سہراب سیاہ پھاد ءِ راملک بجار ءِ جیوا ءِ نیم تا سورا ب کور ءِ،

پاروکوئی جوتا حرا گئے ءِ آہی بہر دات۔

☆۔ ایلتا زئی رئیس ءِ میر مہراب ایلتا زئی ءِ را کرخ، چکو تا زیدی ءِ باغبانہ ءِ

گپتگیں ملک آں چہ دمیگ بوت۔ ایلتا زئی ءِ میر احمد ءِ کھدائی ءِ میر کبیر ءِ را

شہ مستونگ ءِ کھڈ کوچہ ءِ تا خضدار ءِ نیامی دمگ ءِ ملک آں چہ دمیگ

بوت۔ اے یک لشکر ءِ مردم تنت۔

☆۔ میروانی آنی گرگین ءِ آہی کمانداری ءِ مرد وکیں دُڑک ءِ را اے

جا گہانی گپتگیں ملک دمیگ بوت انت۔:

جیری کہن تا جوڑی ءِ ڈن ءِ، خیسن دُون تا دشت ءِ کندگ ءِ، گیو دگان

تاں خلکنا کھڈ ءِ، ءِ لا کوریان ءِ تاں چھڈ ءِ دمگ ءِ۔

☆۔ ہالہ ءِ ٹو ہو ءِ راملک بجار ءِ شہ گپتگیں ملک ءِ میراث آں اے حساب ءِ

بہرانجان گت:

شہ زیارت گا ہاں تا نکہ تو تک ءِ نیم شہر ءِ

شہ روشن آپ ءِ تا نکہ جیری زک ءِ

شہ میراں جوئے تانکہ گرگٹ ء، (۱۰)

شہ سیرک ء تانکہ او اب ریک ء (۱۰)

شہ گہر ریک ء تانکہ سلام بیک ء (۱۰)

شہ جہلا وان ء تانکہ واشکی ریک ء (۱۰)

☆۔ ایلتا زنی آنی شاہ بیک ء را حاران ء سراوان ء ملک دیگ بوت۔

☆۔ ذگران ء شہ دشت گوران تا چھاتی ء ملک دیگ بوت۔ گوں میروانی

آں وتی سیالی آنی نوک کنگ ء وشی ء ملک بجار ء آہان ء شہ سر و مہ سنگ

ء تمار آپ ء نیامی دمگ آں سر زیاستی این ملک دات۔

☆۔ ساسولی ء حاجی سوپت ء راشہ حاران تا گزی ایں کاسنگ کور ء ماں

لوپ ء بہر دات۔

☆۔ جہلا وان ء ساسولی قوم ء گوران ء راشہ مؤلی جوئے تاں سیاہ گری کوه ء

ترندین ء کور جوئے ملک دات۔

☆۔ میروانی آنی صلاحی ء را گوئندان ء خالد ء را تو تک ء نیم تا کوه گاجی ء

ہوکانی ء پشٹی دمگ دات۔

☆۔ رئیس توک ء چہ سستگین ء نوک زرخیل آنی راج بوئیں زرک ء را

زہری دمگ ء مٹ دیگ بوت۔

☆۔ موسیانی قوم ء آدم ء راماں گدر ء سہر چیل، ء کلغلی بھٹ تاں نیلی نیل
ء مملک دیگ بوت۔

☆۔ جلمب زئی ء میران ء رالا کوریان ء مملک ء تچو کیس جو یے دیگ
بوت۔

☆۔ محمد حسنی آنی زیرک ء راشہ سور آب ء مار آپ تاں ہنار ترکی ء مملک
دیگ بوت۔

☆۔ گوشو ء گزیں نکیب آن ء آہانی بے مٹیں جنگی خدمت آنی دیما اے
دمگاں شتری ء ہر سند کنگ بوت:

شہ ڈن ء تاں توتک ء حد ء
ملک ء ماں نغاڑ ء جو یے ایوکا
دیگ بوت۔ سنگ سوراب تاں
زنگی گھٹ، انجیرہ کورتا زہری ء
پٹ ء، ء کونڈاری لٹھ ء ملکیں
ڈگار ان ء گوشو ء آہی براٹ گزین
ء ہوریا دیگ بوت انت۔ گوں
اے حق رسی ء ہور ملک بجار ء گوشو
ء آہی کہول ء سیال آن ء شہ میروانی آنی
گلای ء آجو کنگ ء جارجت۔

شہ ملک بجار و نیمرگا میروانی آنی کٹ اٹگیں درہائیں ملک و
میراث آنی ماں براہو و جنگی ساندہ آن و پہ حق و انصاف بہر کنگا چہ
درہائیں اتحادی و ش و رزانتنت۔ میر بجار و دلاوری، سیانائی، جنگی رپک
آنی سرپدی، مزن دلی و سخی گری و راہے جنگ و شیری داستان و تہاشتر یا
ساڑا ہگ بوتنگ۔ بجار و عمر چونائیں مردے نہ انت۔ آ

”پھاگ و وجہ، براہو ٹک و میر
و میروانی قوم و راج و زیارت و
پیر انت۔ آ قوم و سردار و خان،
پیرانی عوٹن کنوک و لکھانی بخشوکیں
سخی یے کہ راجی دپترانی تہا نامدار انت۔“

شیری داستان و تہا پہ آ ہی گلا و ستا و چندیں مروردیں نام آن و ندرکنگ
بوتہ کہ چوش انت:

ہزارنازیں۔ دلی بندوک۔ چمروک۔ ملک و
سردار۔ صاحب و راج۔ خون آنی حدابند۔
چمائی نور۔ اویر میروئی گہیں خان۔ زہم
جنیں خان۔ بے مٹ۔ براہو و میر۔ میروانی

سردار۔ میروانی پھاگ ءِ واجہ۔ راج آنی

زیارت ءِ پیر۔ لکھ بخش۔ مردوار ءِ دگہ۔

ہے داستان ءِ شائر ملک بجار ءِ کتگیں ملک ءِ مزنی ءِ شابتی ءِ چوش

پیش داریت ءِ گڈ سراقران ءِ سرا، سوگند وارت ءِ گشیت کہ اے درہا میں

ملک بجار ءِ کتگیں ملک انت ءِ اے پیر آنی تہا چ دروگ ءِ وت گلانی

نیست انت:

”شہ مستونگ ءِ کھڈ کوچہ ءِ بگرتاں مند حاجی،

شہ مند حاجی ءِ تاں روشن آپی، پدا تاں

سر آپ ءِ، شہ اواران بگرتا عالی کور ءِ،

پدا شہ جھاوتاں ہنگول ءِ پدا

تاں کشاری ءِ۔ اے درہا ہے

دلاوریں خان ءِ کتگیں انت۔

ابید چہ ایش آں میر بجار

بیلہ ءِ مالی ءِ سنگ آنی ہم واجہ

انت۔ نال ءِ حاران آہی ءِ پہ

دوستداری ءِ سیالی جہت ءِ داٹگ

انت کہ میر ۽ کٹ بوتنگ انت۔“

اے راستیں خبرے کہ میروانی ۽ جدگال ۽ وہدپہ وہدپہ وکس دراج کشیں جنگ ۽ را حالینی جنگی دروشم یے ملک بجار ۽ دات۔ آشری ۽ سرپد ات کہ تہنا گوں میروانی طاقت ۽ کساس سے سد میل آنی دراجیں کوہستگ ۽ تالانیں جدگال آن چہ باج برگ نہ بیت بلکہ اے وڑا میروانی روج چہ روج کم توان ۽ نزور بوان بیت۔ ہمیشا آہی ۽ گوں وتی برا ہوٹک ۽ صلاح ۽ شور ۽ چہ کر ۽ گور ۽ در ہا ہیں قوم آں مدت ۽ جنگی سان لوٹ ات ۽ آہان ۽ قول دات کہ سوب کنگ ۽ پد تیوگیں جنگی کٹ ۽ گڈان ۽ سانہ آنی نیام ۽ آیانی داتگیں سلاہ ۽ لشکرانی حساب ۽ بہر کنگ بیت۔ ملک بجار ۽ پرے حاتراوت تر ۽ تاب کت ۽ سلاہ ۽ لشکر نز آرت ۽ جدگال آنی ہنکین آنی سرانا گہانیں آس گوارت ۽ تاں کہ جنگ بندی ۽ حدی بندی نہ بوت آہی ۽ جنگ ۽ رانہ داشت۔

ماگنداں کہ سیوا قلات ۽ سراسہ شانزدہمی صدی عیسوی ۽ بندات ۽، کہ میر کبر رئیس ۽ قلات گپت، تاں کہ خان میر کچی رئیس ۽ نوبت ۽ ہج طاقت یے ۽ بلوچ حاکمی ۽ راسرینت نہ کت۔ میر کچی رئیس ۽ بنداتی خانی ۽ روچاں قلات ۽ حکومت شہ آہانی دست آں شت۔ ۽ گوں قلات ۽

رئیس آں چشیں طاقتے نیست ات کہ وتی خانی ء حاکمی ء پچ گپت بہ کفنت۔
 میر بجار ء سروکی ء گوں دگہ ہمسایگیں قوم آں اوار قلات ء میر ایلتاز رئیس
 ء ہم میر بجار ء را جنگی سان دات ء سے لشکر میر احمد ایلتازئی، میر کبیر کھدائی
 ء میر شاہ بیک ایلتازئی ء سروکی ء براہو ء را سان دات۔ نیٹ ملک بجار ء
 کمانداری ء وہدے کہ میر واڑی آں سوب کرت تہ ملک بجار ء پدا قلات
 ء کہنیں دمگ ء را میر احمد ایلتازئی ء رادات کہ آ 1666 ء سیوا قلات ء
 دومی نوبت ء اوڈلی خان بوت۔ خان آنی نوکیں ریگ میر احمد ایلتازئی ء
 نام ء سرا پدا پہ احمد زئی ء نام ء نامدار بوت۔

ملک بجار ء جنگ ء، ء ملک آنی بہر ء پد ہم وتی جنگی سانہ آن ء
 شنگ ء شا نگ بو رگا نیشت ء اے جنگی اتحادیہ بر جاہ داشت کہ ایشی باسک ہما
 لشکرانی سروک بوتنت کہ آہان ء ہے جنگ ء درگت ء جوڑ بوتگیں نوکیں ٹکت
 آنی سردار کنگ ء پھاگ بندگ بوت ء ملک بجار اے اتحادیہ بزاں براہو
 اتحادیہ ء سرکماش ء مستریں پھاگدار بوت۔ نوکیں ٹکت آنی جوڑ شت ء
 راہند بلوچی قومداری نظام ء روء ء چوش ات:-

ہما سروگانیں سرکہ گوں آہاں

وتی جند ء، ء ڈنی ٹکت آنی سانہ

گون تننت آہانی ہجّار ”آنی“ بوت۔

ہما سروک کہ تہنا وتی لوگ ء کہول

ء مردم اش گون تننت پہ ”زئی“ ء

نشانی ء ٹکت اش جوڑ بوت انت۔

برزء راہندانی سرانوک اڈ بوتگئیں ٹکت ایش تننت:

۱۔ قلندر براہو ء نام ء سرانوکئیں ٹکت ”قلندرانی“ جوڑ بوت۔ جدگالی زبان ء
اثر ء سبب ء قلندر اڑی ہم گشگ بیت۔

۲۔ ہالہ قلندرانی (قلندر براہو ء بیچ) ء نام ء سرا ”ہالہ زئی“ جوڑ بوت۔

۳۔ حاجی سوپک ساسولی ء نام ء سرانوکئیں ٹکت ”سوپک“ جوڑ بوت۔ زئی
یے نیست ات۔

۴۔ میر احمد ایلتا زئی رئیس ء نام ء سرانوکئیں ٹکت ”احمد زئی“ جوڑ بوت۔

۵۔ گرگین براہو (قلندر براہو ء برات) ء نام ء سرانوکئیں ٹکت ”گرگینانی“
جوڑ بوت۔ جدگالی زبان ء اثر ء سبب ء گرگیناڑی گشگ بیت۔

۶۔ گواراں ساسولی ء نام ء سرانوکئیں ٹکت ”گواراںجو“ جوڑ بوت۔

گواراں وت بلفت جدگال یے ات۔ شہ ساسول ء بوگ ء سبب ء
ساسولی گشگ بنت۔ گواراں ء براہو ء راسان داتگ ات۔ ٹکت ء نام

۷۔ بندش جدگالی انت۔

۷۔ صلاحی نام ۷ سرانوکیس ٹک ”صلاحی“ جوڑ بوت۔ زئی یے نیست انت۔

۸۔ خالد میروانی نام ۷ سرانوکیس ٹک ”حالدانی“ جوڑ بوت۔ ڈنی ہمراہ

آنی یلہ کنزگاپد، پدا ”حالد“ گشگ بوت۔

۹۔ میران جلمب زئی نام ۷ سرانوکیس ٹک ”میران زئی“ جوڑ بوت۔

۱۰۔ زنگی سیاہ پھاد ۷ نام ۷ سرانوکیس ٹک ”زنگیانی“ جوڑ بوت۔ پدا

پسیندگاں وت ۷ راجتاگت ۷ آہانی نوکیس ٹک ”زنگیو“ جوڑ بوت۔ زنگی ۷

اے اوبادگ شہ جدگال لوگی ۷ تنت کہ زبان اش جدگالی ات۔ زنگیو ۷ بندش

جدگالی انت۔

۱۱۔ حمل بیزنجو ۷ نام ۷ سرانوکیس ٹک ”حملانی“ جوڑ بوت۔

۱۲۔ عمر بزدار (عمرانی نوہانی) نام ۷ سرانوکیس ٹک ”عمرانی“ جوڑ بوت۔

گوں بیزنجہ لشکر ۷ ہور بوگ ۷ سب ۷ ”عمرانی بیزنجو“ گشگ بنت۔ (۱۱)

۱۳۔ نندہ بیزنجو ۷ نام ۷ سرا ”نندوانی“ ٹک جوڑ بوت۔

۱۴۔ تیمر هوتک رخشانی نام ۷ سرانوکیس ٹک ”تیمرانی“ جوڑ بوت کہ جدگالی

زبان ۷ اثر ۷ سبب ۷ ”تیمراڑی“ گشگ بیت۔

۱۵۔ کبر کھدائی نام ۷ سرانوکیس ٹک ”کبرانی“ جوڑ بوت۔ بازیں

- جاگہاں جدگالی زبان اثر سبب ء ”کبراڑی“ کشنگ بیت۔
- ۱۴۔ ڈڑک رئیس توک ء نام ء سرا ”ڈڑک زئی“ ٹک جوڑ بوت۔
- ۱۷۔ آدم موسیانی زہری ء نام ء سرا نوکیں ٹک ”آدمانی“ جوڑ بوت۔
- ۱۸۔ زیرک محمد حسنی ء نام ء سرا نوکیں ٹک ”زیرکائی“ جوڑ بوت۔ جدگالی زبان اثر سبب ء باز جاگہاں ”زیرکاڑی“ کشنگ بیت۔
- ۱۹۔ شاہ بیک ایلٹازئی رئیس ء نام ء سرا ”شاہ بیگ زئی“ ٹک جوڑ بوت۔
- ۲۰۔ زرک رئیس توک (نوک زرنگیں ٹک زرخیل) ء نام ء سرا ”زرک زئی“ ٹک جوڑ بوت (۱۲)

۲۱۔ سُمائل ڈگر ء نام ء سرا نوکیں ٹک سالانی جوڑ بوت۔ جدگالی زبان اثر سبب ء ”سالارڑی“ ہم کشنگ بیت۔ سُمائل جنگ ء بندات ء گونات۔ پداوت ء راکش ات یے۔ ہمیشا جنگ ء گڈ سراچہ جنگی گڈاں آرا بہر دیگ نہ بوت۔

گوشو ء گزین نغاڑی نکیب، ٹوہو میروانی، مہراب ایلٹازئی، ملک دوستین نوشیروانی، ملک دینار نوشیروانی ء سہراب جت سیاہ پھاد ء نام آنی سرانوکیں ٹک جوڑ نہ بوت انت۔

چوش بیست ء یک نوکیں ٹک جوڑ بوتنت کہ براہو جدگال جنگ ء حاصل

تنت۔ چیا کہ اے ٹک، ملک بجار براہوے سرو کی ء براہوٹک ء جنگلی اتحادی
 تنت پمیشا اے دز ہابلوچی قوم داری نظام ء راہ بندانی سرا ”براہوٹک“ ء نام ء
 سرا ”براہوٹی“ گشنگ بوتنت۔ اے ۲۱ براہوٹی ٹک ایش بوت انت:-

۱۔ قلند رانی	۲۔ ہالہ زئی۔	۳۔ سوپک
۴۔ احمد زئی	۵۔ گرگیناڑی	۶۔ گوارا نجو
۷۔ صلاحی	۸۔ خالد	۹۔ میران زئی
۱۰۔ حملانی	۱۱۔ عمرانی	۱۲۔ نندوانی
۱۳۔ تمیراڑی	۱۴۔ کبرانی	۱۵۔ ڈڑک زئی
۱۶۔ آدمانی	۱۷۔ زیرکانی	۱۸۔ شاہ بیک زئی
۱۹۔ زڑک زئی	۲۰۔ سمالانی	۲۱۔ زنگیانی

ملک بجار براہوے راہ پد ء ایمنیں زند ء درگت ء بازیں سردار ء قوم
 آں دز بندی کت کہ آہان ء براہو اتحادیہ ء تہا بہ زوریت بلئے آہی ء ایشی
 موکل نہ دات ء گشت کہ نوک آو کیں قوم ء آہانی سردار پہ ملک آنی بہر
 انجان بوگ ء جوفہ ء کا انت کہ براہو اتحادیہ ایشی گشاد ء نہ داریت۔ آہی
 ء گشنگ ات کہ اے ملک ء میراث پہ وشی نہ رستگ انت۔ ساندہ ء جنگول

آنی لوگ ء چک کشنگ ء برباد بوتکنٹ۔ بازینے جنگ ء وڑالی بوتگ ء
 کشنگ بوتکنٹ بازین یے آں کاری ایس ٹپ وارتنگ انت ء انکتہ لپ
 آنی تل ء انت۔ اے میراث ہلو ہالو ء نہ بوتکنٹ۔ آہی ء سیوا قلات ء
 وتی سیال ء عزیزیں خان ء راہم پنت داتگ ات کہ اے اتحادیہ ء تہانوک
 آؤک آں آہگا میلیت۔ ہمیشکا ماگنداں کہ قلات بلوچی دربار ء تہا کہ
 ”براہوئی سردار“ آنی ٹولی یے جاگہ دیگ بوت تہ آہی تہا تہنا پنچ نوکیس قوم
 آن ء زورگ بوت کہ آکبرانی، میروانی، گرگناڑی، قلندرانی ء سالانی تنت
 کہ ایش آنی مستر ء کماش خان بلوچ وت ات۔ اے پنچیں قوم آن ء دربار
 ء تہا ہمیشا زورگ بوت کہ اے ہر پنچیں قوم خان ء وتی ہم نسل ء خون تنت۔
 ہر پنچیں قوم آنی سروک یا بن پیرک چہ رئیس قوم ء تنت کہ خان بلوچ ء وتی
 قوم ات۔ قلات بلوچی دربار ء تہا بید وتی رئیس آں آہی ء ہج در قوم یے
 ”براہوئی“ ٹولی ء تہا نہ زرت۔ اے سرپدی الما ملک بجار میروانی ء ات کہ
 ایش مقصد رئیس قوم ء خانی ء راچہ وتی ہم قوم ء جند ء مردم آنی پنڈل ء
 نارزائی آں رکھینگ ات۔

ملک بجا رہ بارہ آ خوندمحمد

صدیق ۽ رونویسی ۽ وسآچی :- ”اخبارالابرار“، قلات ۽ تاریخ ۽ سراقلات بلوچی ۽ درباری شیرازی ملا آ خوندمحمد صدیق ۽ نپستگین ہما تاریخ انت کہ ماں فارسی ۽ نبشتہ کنگ بوتہ ۽ ایشی ۽ راقلات ۽ میروانی تاریخ ۽ سراقلات ۽ آخری بزرہ زانگ بوتہ۔ ہر کسے ۽ کہ قلات ۽ سراقلم زرتہ آ ہی ثابت ۽ ثبوتی ۽ کمالی اس نا پار ”اخبارالابرار“ ۽ نام گرگ ۽ ایشی حوالہ بوتگ انت۔ کسے ۽ را اینکس تو پی نہ بوتگ کہ آ خوندمحمد نبشتہ آن ۽ تاریخ ۽ ہستین ۽ ساڑی اس دپترانی دیما چار ۽ تپاس بہ کنت تنکہ اینکس تہ زانگ بہ بیت کہ اے درباری سازشی ملا ۽ سیاسی کارانی وڑا گوں بلوچ تاریخ ۽ چنکس انصاف یا بدبختی کتہ۔ اے چیز کس ۽ را پہ پوت ۽ دوست نہ بوت ۽ ہر یکے ۽ چمان ۽ بند کت ۽ نبشتہ کت کہ آ خوندمحمد چوش نپستہ۔ ۽ پوت ۽ را تاریخی کتاب آنی واجہ کنگ ۽ جہد کتہ۔

مرچی کہ ما آ خوندمحمد اے نیز من جہانیں کار ۽ گنداں تہ آ ہی ۽ وسا چیں حبر ۽ حال ۽ زارگیں دروگ دنیا ۽ دیما پاشک بوگا انت ۽ نوں ہر مردم کہ گوں تاریخ ۽ تاریخی راستی آل واہداری داریت، آ گشیت کہ آ خوندمحمد

ء ہنچو کہ گوں بلوچی دربارء وڑ وڑیں پلینڈی کتہ ہے وڑا گوں قلات ء
 بلوچی تاریخ ء ہم بدمعاشی یے گتہ ء قوم آن ء چہ یکے دومی ء بدبری ء کینگ
 داری ء سبق داتہ۔

اداما آخوند ء سچہ ایں نبشتہ آنی سراچار ء بچار نہ کنناں بلکہ تہنا ملک
 بچار براہو میروانی ء بارہ ء نیستگلیں پیرا آنی سرا براہوئی تاریخ ء شیری
 داستان براہو جدگال جنگ ء شیر ء دیما بچار کنناں تنکہ ملک بچار ء بارہ ء
 آخوند ء آہی پدگیرانی دروگ آن ء دیما تر روگ ء چہ گر ء دارکنگ ء بلوچی
 تاریخ ء راپلگارکنگ بہ بیت۔

ملک بچار ء کسانی :-

آخوند محمد صدیق نبشتہ کنت کہ قلات ء سرا میر عمر میرانی حاکم ات ء
 ملک ء تہا ہر نیمگا آسودگی ء وڑھالی ات۔ کہ ناگمان ء سردار چا کرخان رند ء
 آہی پٹ میر شہک ء قلات ء سرا اُرش آرت۔ اے ارش ء تہا میر عمر کشنگ
 بوت ء میر عمر ء لوگی ء وتی کسانیں چک میر بچار ء زرت ء جست ء مستونگ
 ء خواجہ خیل آنی باہوٹ بوت۔ پدابلی بی ماہناز ء چہ خواجہ خیل آل مردے
 گیت ء نشت تا نکہ میر بچار ورنابوت۔ ء آہی ء راوتی پٹ ء مردمانی بیر ء

گرگ و خیال آحت۔ آہی و شہ خواجہ خیل آں دشمن آنی نیمزگاروگ و
 موکل لوٹ ات۔ بلئے چیا کہ خواجہ خیل نزور و کم دست تنت پمیشا آہاں بجار
 و را یک اسپ یے، سلاہ و چیزے زردات و موکل دات۔ آخوند ساری ترا
 نبشہ کنت کہ قلات و گرنگا پدرنداں میر مند و پھو و رافلات و حاکمی دات
 ووت کچھی و سبب و شت انت۔

براہو جدگال جنگ و داستان کہ میر وانی آنی جند و کشتگین انت۔
 آخوند و اے گوشتن آن و دروگ کشیت و حال دنت کہ نہ میر عمر قلات
 سیوا و حاکم بوتگ، نہ کہ قلات و مردم و نندوک یے بوتگ و نہ کہ قلات و یا
 کر و گور و میر وانی و رندانی جنگ یے پھاد اتگ۔ شیر و داستان شری و
 حال دنت کہ میر عمر میر وانی، میر و براہو میر وانی و بچ بوتگ، سوراب و نغاڑ و
 نندوک و نغاڑ قلات و حاکم و میر وانی آنی سردار بوتگ کہ آہانی و جدگال
 آنی نیام و علاقہ و ملک آنی سر اشہ براہیم میر و زنی و میر و براہو و نوبت آں
 و ہدیہ و ہدیہ و جنگ بو آن بوتگ۔ ناگمان و چہ بیلہ، ہتاچی، کرخ، مولہ و
 کچھی و جدگال آنی لشکر و نغاڑ و سراہمہ آرت۔ عمر میر و و تی و س و جنگ
 دات بلئے و تی براٹ قلندر (قلندرانی آنی بن پیرک) براہو و گوں کشتگ
 بوت۔ جدگال و نغاڑ و راجت و ویران گت و مزین کشت و کشار گت۔

اے گروچیل ء گشکائی ء تہا میر عمر ء لوگی بی بی ماہناز ء بتی کسان سالیس
چک ء رازرت ء تنگ تاں کہ وتی خواجہ سید قوم ء سیال آنی ء پیشین ء سر
بوت کہ اوداتاں ہر وہ سال آں نشت ء ملک بجار ء را پہ بیر گیری ء رودینت
یے۔ ورنائیں بجار ء یک روچے چہ وتی ماٹ ء موکل لوٹ ات ء گشت کہ
آ سوراب ء روگ ء وتی قوم ء سد مرادیں پٹ ء بیر ء گیرت۔ گڑا ماٹ ء
آرا پنت دات کہ گوں کس ء گپ مہ کنت ء سوراب ء وتی پٹ ء کہنیں
وفاداریں گلام گوشو ء ربگچیت ء گونائی شکور و صلاح بہ کنت۔ اے داستان ء
تہانہ مہناز ء مستونگ ء روگ ء گپ مان، نہ گوں خواجہ خیل آں بی بی ء سور
کنگ ء حال یے گوں، ء نہ کہ بجار ء چہ خواجہ خیل آں چہ دژ مناں بیر گیری ء
حاترا موکل گرگ ء حبرے ماں۔ زانگ بیت کہ اے دروگیں قصہ ء را
آخوند ء را خواجہ خیل آں نہیں اینتہ کہ ہج تاریخی بستارے نہ داریت۔

رند میروانی جنگ:

ہے آخوند ء میروانی ء جد گال آنی مد ء را میروانی ء رند ء جنگ ء
نام دات ء بیرگیں دروگیں قصہ یے نشتہ گت۔ شیرمی داستان ء نام وت
حال دنت کہ اے جنگ براہو میروانی ء جد گال آنی نیام ء بوتگ ء سوراب ء

تغار ء بوتہ نہ کہ قلات ء۔ ء نہ کہ میروانی آنی گوں قلات ء سرداری ء
 بالادستی ء سیالی یے بوتہ۔ رندانی دشمنی ء جنگ وتی جاگہ ء سے چار رند ٹک
 اے جنگ ء تہا گوں میروانی آں، ہمکو پگ انت۔ چو کہ سیاہ پھاد، نوہانی،
 عمرانی، زہری ء دگہ۔ چا کر خان رند ء میر عمر ء نوبت آنی یک نہ بوگ ہم
 آخوند ء دروگ آنی بلا ہیں ثبوت یے۔ قلات ء بلوچستان ء تاریخ وت
 حال دنت کہ وہدے کہ میر کبر رئیس ء قلات ء راگپت ء ایشی نام شہ قلات
 سیوا، بدل بوت ء قلات بلوچ بوت تہ اے سال آں میر چا کر سٹی ء سرا
 بالادست ات ء چا کر ماڑی ء نشتگ ات شہ میر کبر رئیس ء قلات ء دومی
 نوبت ء اولی خان ء میر بجا ء جنگی ساندہ ء ہمراہ میر احمد ایلتازی آخوند ء
 وتی نبشتہ کنگیں نسب نامہ ء روء ء نہمی پشت ء انت۔ دومی لبرال شہ میر بجا ء
 پٹ میر عمر میروانی ء نوبت ء سردار چا کر خان رند ء نوبت ہشت پُشت
 ساری تراگوئنگ کہ اے سال چہ سد سال آں گیشتر بنت۔ گڈ اسد سال
 آں چہ گیش گونگیں میر چا کر ء چوں گوں میر عمر جنگ دات۔ آخوند ء اے
 دروگ اداپاشک بوت ء آ ہی دروگیں تاریخ بے پیسہ ء بے باوری بوت۔

بجاءِ چہ سیاہی ء کمنک

لوٹنگ ء گوں مندورند ء مرنگ :

آخوند ء نبشتہ گتہ کہ ملک بجار پہ بیر گیری ء دیم پہ قلات ء رهاگ
 بوت ء منگچر ء سر بوت تہ میر مندورند حاکم قلات ء بارہ ء سر ء سو جے گت
 تنکہ وتی پٹ ء بیر ء بہ گیری۔ منگچری آنی صلاح ء پدا آ قلات ء چہ سیاہی
 رئیس ء کمنک لوٹیت تنکہ چہ مندورند ء قلات ء حاکمی ء چج بہ گیری۔
 اوّل سیاہی آ ہی ء را کمنک کنزگانہ کنت بلئے پدا آخوند نبشتہ کنت کہ بجار ء
 سیاہی رئیس ء مندورند ء بگت ء راجت۔ مندورند ء مردم جست انت۔ پدا
 بجار ء براہوئی قلات ء منج بوتنت ء گوں رنداں جنگ بوت ء مندو کشگ

بوت۔ 13

ماہرزا براہو جگال جنگ ء شیری داستان ء حوالہ ء آخوند ء و
 ساچیں نمشتہ آن ء چار ء تپاس گت ء پیش داشت کہ ملک بجار، میر چا کر ء
 مندورند ء نوبت ء مردم یے نہ بوتگ۔ مندو ء حاکمی چہ ملک بجار میر واڑی ء
 نوبت ء چہ سد سالاں گیش ساری ترا گوتنگ۔ گڈا گوں مندو چہ طور جنگ
 بوت۔ ء پدا ما ساری ترا ہم پیش داشتہ کہ ملک بجار نہ قلات ء مردم یے

بو تگ ء نہ گوں رند ء قلات ء آ ہی ء راسیالی یے بو تگ۔ آ خوند ء اے قصہ
یک دروگ و دراج یے کہ ایشی سرا گپ کنگ ہم بیکار انت۔

بجآر ء ماں و ڈھ ء بلوچ آں

ء کشنگ ء مینگل ء ریسانی

آن ء ملک دیگ :- آ خوند دیما ترا وتی و سا چیں قصہ ء را

دراج کش کنت ء نبشتہ کنت کہ مند و رند ء کوش ء پد ملک بجآر ء و ڈھ ء بلوچ
آنی سرا اُرش کت ء آ ہاں ء جت ء کشت ء و ڈھ ء مینگل ء رانا دینت ء وہیر
ء دمگ ریسانی آن ء دات کہ سیاہی زئی گشگ بنت۔ جنگ ء شیر
داستان آ خوند ء اے گپ آن ء ہم رد ثابت کنت ء کشیت کہ و ڈھ،
اور ناچ ء نال آ وہاں گوں جد گال آن تنت ء ملک بجآر ء گوں وتی جنگی
ساند ہاں اے لگ ء جد گال آنی سرا اُرش آرت ء تاں کشاری ء آیان ء
جنان ء گلینان کت۔ داستان ء تہانہ مینگل ء گپ انت ء نہ کہ وہیر ء رئیس
آنی آن ء دیگ ء حال مان انت۔ شیر داستان کشیت کہ برا ہو ء
جد گال ء جنگ بندی ء پد و ڈھ، ملک دوستین نوشیروانی ء را آ ہی جنگی
حذمتانی عولض ء دیگ بوت ء وہیر ء درا کالہ تا سر لکت باراں، تیمر ہو تک ء

نائبی و تہادیمیک بوتکننت۔ اے تاریخی شمیری داستان و ڈھ و را مینگل و را
 دیگ، و ہیر، دو دران جو، چھتر و شکا و گیس ملک و دگہ میراث آنی سیاہی
 رئیس و را بخشائیمیک و درو گین چا چا آن و نہ مئیت و ثابت کنت کہ آ خوند و
 ”اخبارالابرار“ یک دروگ بریں کتابے کہ ہج ارزش نہ داریت۔

میر بجار و قلات و گرگ و

پدا گیا بانی بوگ: آ خوند دیماترا نبشتہ کنت کہ مند و رند و کوش و پد
 میر بجار و قلات گپت بلئے پدا گیا بانی بوت و عبادت و نشت تنکہ گیا بانی
 زند و تہا بیران بوت و قلات بے حاکم بوت۔ قلات دمگ و بلوچی
 سرزبانی حوال و شمیری داستان ادا ہم آ خوندی تاریخ و را دروگ کشیت و
 حال دنت کہ براہو میروانی آں ملک بجار براہو و سروکی و گوں ہمسایگیں
 قوم آنی کمنگ و جدگال آن و پرورش دات و میروانی سوب مندی و
 سراتاں چنت یے روچاں شاتکامی و مراگاہ کت و ملک بجار و را پھاگ
 بندی کت و میروانی قوم و سردار کت۔ شمیری داستان و دمگ و سرزبانی
 ایں بلوچی حال اے گپت و نہ من ائت کہ ملک بجار و قوم و مستری و
 سرداری یلہ کنتگ و حذائی راہ و شتگ۔ شمیری داستان کشیت کہ میروانی

سرداری ۽ پھاگ بندی ۽ پد آبراہو اتحادیہ ۽ کماندار ۽ جہمت ۽ گوں جنگلی سنگت آنی صلاح ۽ جدگال آنی گپنگیں ملک آن ۽ بہر کنت ۽ ساندہ آن ۽ آہانی خدمت آنی کچا بہرانجان کنت۔ ہے بہر کئی ۽ آسر ۽ براہو ۽ ایلتازی ساندہ میر احمد ایلتازی ۽ را ملک بجار شہ مستونگ ۽ کھڈ کوچہ تاں خضدار قلات ۽ نیامی منگ ۽ دنت کہ اودا چدوساری ہم ایلتازی حاکم ۽ خان بوتگ انت۔ میر احمد ایلتازی ۽ خانی ۽ منصب ۽ سرانندگ ۽ روچاں ملک بجار حیات ات ۽ آہی ۽ پتی دستان میر احمد ۽ دستار بندی گتہ۔ گڑا آخوند ۽ اے نیشہ چوں راست منگ بیت کہ میر بجار گیا بانی زند ۽ تہا مرتگ۔ دومی گپ ایش انت کہ میر بجار کدی قلات ۽ حاکم نہ بوتگ ۽ نہ آہی ۽ قلات ۽ حاکمی ۽ دواوا کتگ۔

میر بجار ۽ ایواری: میر بجار ۽ ایواری ۽ بے پد بوتگ ۽ حبر

میر گل خان نصیر ۽ وتی کتاب ”بلوچستان، قدیم و جدید تاریخ کی روشنی میں“ ۽ تا کدیم ۱۲۸ ۽ سرانیشہ کرتہ بلئے میر واڑی سردار کشیت کہ میر بجار بے چک نہ بوتگ ۽ آئی مستریں چک ۽ نام میر دوستین بوتگ کہ میر بجار ۽ پد میروانی آنی سردار بوتگ۔ اے کشنگ چہ میروانی سردار لوگ ۽ نسب نامہ ۽

ثابت انت کہ چوش انت:

”سردار قادر بخش پنج نصر اللہ پنج سردار
 موسیٰ خان پنج سردار ملک دینار پنج سردار
 عبدالکریم پنج سردار فیروز پنج سردار
 بھائیال پنج سردار میا پنج سردار فقر محمد
 پنج سردار دوستین پنج سردار مزار پنج
 سردار دوستین پنج سردار بجار خان پنج
 سردار میر عمر براہو پنج میر و خان براہو

میر وانی رئیس۔“

میر بجار براہو میر وانی و زند جنگ و کار پدانی سراہم ز و تاریخی
 ہمشانک و ثابت گتہ داتہ کہ قلات و میر وانی و بارہ و آخوند محمد
 صدیق و گل خان نصیر و نبشتہ و ساچیلین و دروگیس پیرا انت و تاریخ
 کشنگ نہ کرز انت۔

دلگوش:

۱۔ کہنیں ملک ”سرحد“ یک جُلگہیں دمنگ یے ء نام بوتہ کہ
 مرچانیں تفتان ء گورپچان ء گورپچانی رو برکت ء سیم سری جاگہ کہ تاں
 ایران ء تہی دمُرگاں رونت، ایشی بہر بوتگ انت۔ اے ملک سیستان ء تہا
 حساب بوتہ۔ جی۔ پی۔ ٹیٹ ء وتی کتاب ”سیستان“ ء تہا نیستہ کہ کرمان ء
 رودراحتی ضلع آن ء ”سرحد“ اش گشتہ۔ (اُردو جاتک، تا کدیم ۵۰)

۲۔ میر کبر رئیس ء راہ سیوا قلات ء نزوریں حاکم ء مدت ء گوانک
 جنگ ء بارہ ء دو گوشتن یا روایت گشنگ بنت۔ یک روایت یے چوش
 گشت کہ شہ نجگور ء لانگہ قلات گچک ء رئیس قوم ء ٹک یے ”سیرائی“
 یا ”سہرائی“ ء سیوا قلات ء بازیں جاگہ آنی سرا بالادستی گپت ء دمنگ ء
 سرا حاکم بوت۔ ایش آں قلات ء منچر ء نیام ء جٹ آنی ”سورڈ“ نامیں
 قلات ہم گپت۔ ملکی قوم آنی گوں ایش آں بازیں جنگ ء مرد بوتگ
 انت کہ سیرائی آنی شتر شتریں جنگول ء سردار ہے جنگ آنی تہا کشنگ
 بوتگ انت۔ نامی ایں پٹ ء پولکار چارلس میسن۔ ء قلات ء سیرائی آنی
 کہنیں قبرستان یے ہم درگہتگ ات کہ قلات شہر ء زرباری نیمگا بوتہ۔

اے بارہ ء ”دی کنٹری آف بلوچستان“ ء تا کہ ایم ۱۷۹ ء سرا اے۔
ڈبلیو۔ ہیوز چوش نبشتہ کنت انت:

”اوداں (بزاں قلات ء) یک روایت یے
گشنت کہ مسلمان آنی یک کہول یے ء
کہ سیرائی گشگ اش، قلات ء سرا
حاکمی کتہ ء آہانی یک قبرستان یے،
میسن ء گشگکا، انکتہ بلوچستان ء
حکومتی بنجاہ ء زرباری پلوا گندگ
بیت انت۔ کیاس ہمیش انت
کہ بقال آنی سیوا ذات ء شہ ایش
آں حاکمی ہج گپتہ بوتہ بلئے پدا آ
کدی زوراک بوت ء تاں پخت و ہد حاکمی
اش کت، تاریخ مارا اے بارہ ء ہج نہ گشیت۔“

ہنجور ء گچک و منگ ء اے روایت ہست بوتہ کہ میر کبر رئیس پہ

سیرائی رئیس آنی مدت ء لشکر کتہ ء قلات ء شتہ کہ اودا سیرائی آنی آ و ہد ء
حاکم ء حکومت کبر ء دست آں داتگ۔

دومی تاریخی روایت ہما انت کہ انگریز سیلانی ہنری پونگرے وئی

کتاب ”سفرنامہ سندھ و بلوچستان و تہانمشہ کتہ:-

” قلات و سرا چہ سداں سال آں

یک بقال کہول یے حاکم ات و گڈی

راجہ و نام سیوا ات۔ یا گڈاں اے

کہول و حاکم آں اے نام ہما و ہداں زرتگ

کہ بادشاہی تحت و سرا نشگ انت۔

دومی خیال پکا تر انت چیا کہ قلات

نوں ہم ”قلات سیوا“ کشگ بیت۔

ایشی مستریں سبب کس یے و

بدل و حاکم آنی یک ردے زانگ

بیت کہ پہ قسمتی چہ ایشاں

کتے نصیر خان و کچا لانتی یے

داشتہ بوتہ۔ سیوا وت کیشتر

قلات و نشگ ات و آہی یکیں

بچ سنگین آہی نایب و جہنت

و زہری و تندوک ات۔ دوئین

آنی حکومت ۽ تہا انصاف ہست
 ات ۽ آہاں وتی ملک ۽ تہا
 باپاری ۽ دگہ آؤک آن ۽ شر
 بیاضخیر کرتہ ۽ مزینیں دلہڈی داتہ۔
 ملتان ، شکار پور ۽ برزادی سندھ
 ۽ روبرکتی شہرانی ڈنگ ۽ ٹیک آنی
 گل یے، یک اوغان ٹیک یے ۽ سروکی ۽
 ۽ گوں یک رند بلوچ ٹک مزاری (کہ نوں
 ہم پہ لٹ ۽ پل ۽ نام انت) ۽ بالا بندی
 ۽ تیوگیں دمگ ۽ سرا دہو اُرش کنان
 ات۔ نوں تہ قلات ۽ جند آیانی
 مانتر ۽ تہا اٹگ ات (کہ تنے وہدی
 یک بے وڑیں بازارے ات)۔ ہمیشا
 سیوا ۽ را ناکام ۽ کوہی پہوال ۽
 آہانی سردار ۽ را پہ وتی کمٹک ۽ گوانک
 دیگ کپت۔ اے سردار کبر

اُت۔ آہی پٹ ء پیرک چہ
 حبشی آن گشگ بنت ء
 آوت یک نامی این پیر ء بزرگ
 پے ء او بادگ زانگ بوتگ
 اُت کہ چہ آ بزرگ ء وتی نوبت
 ء تہا بازیں کرامت پے گندگ
 بوتگ اُت۔ چریشی کبر ء آہی
 وادار ء بالابندان ء ملک ء تہا
 مزین شرف پے رستگ اُت۔
 کہ اے شرف مندی آرا چہ وتی کم ء
 کدریں بالاد بند ء کموکیں میراث
 ء کہ پنجگور مکران ء اُت، ہج بر
 دست نہ کپنگ اُت۔
 جہلاوان ء سراوان ء کوہانی سرا
 سری گشاں سر کپنگ ء پد سیوا
 ء وتی اے کمک کاران ء چیز کے

پگاردات کہ پہ گدارے آہانی گذران
 بوت۔ چیزے سالانی تہا ڈنگ ء
 ٹیک آنی پشت ء کپنگ یا آہان ء
 بنگونج کنگا پد اے مردم ملک ء
 سلاہ بندیں ٹک یے بوت انت۔ کبر
 ء راجہ ء راجہ حاکمی ء جہل گت ء ملک
 ء حاکم بوت ء بقال آن ء پہ زور مسلمان
 کنگا لاچارکت یا گڑاں مذہبی جوڑہ آنی
 دیما آہان ء گشت۔ سیوا گوں لہتیں مردم
 آں زہری ء شت آہی پنج سنگین
 انکتہ اودا حاکم ات۔ بلئے آہی دژمن
 گوں دگہ قومانی ہوری ء روتج پہ روتج
 ء زور گران تنت۔ نیٹ آ راجہ اے کونڈ
 ء ہم گلینت اش۔ ء آشکار پور، بھکر ء
 ملتان ء شت ء وتی ہم دین آں گوں
 ہور بوت۔

گشتت کہ سیدوا اے گروچیل
 ۽ درگت ۽ مُرت ۽ سنگین بندی بوت،
 وتی دین یلہ دات ۽ مسلمان بوت ۽
 آہی ۽ بازیں منوک ہم مسلمان بوتنت۔“

میر کبر ریس ۽ بارہ ۽ اے روایت پونگر ۽ ابید، انسایکلو پیڈیا برٹانیکا ۽ نیلسن
 انسایکلو پیڈیا ۽ ہم نمشتہ کتہ۔

۳۔ پنجگور ۽ دمگ ۽ ”شنبہ زئی“ دو قوم بوتگ انت۔ یکے واسے شنبہ زئی
 انت کہ چہ شنبہ میروزئی ۽ دراتگ۔ دومی شنبہ زئی حملانی بیزنجو ۽ چہ
 دراتگ۔ مرچاں دوہیں اوار بوتگنت ۽ زانگ نہ بنت۔

۴۔ آوہدان جلمب زئی، رند ۽ تہا حساب بوتہ۔ گریشہ ۽ ساجدی آنی گشگ
 انت کہ آساجدی بوتگ انت ۽ شہ ساجدی ۽ نیمگ جنگ ۽ گون بوتگ انت
 بلے اے جنگ ۽ تاریخی شمیری داستان ”براہو جدگال جنگ ۽ شیر“ ۽ تہا
 ساجدی ۽ نام نہ بیت۔

۵۔ انگریزی ریکارڈ ”بلوچستان، تھرودی اسبجز“ دومی بہرتا کدیم ۳۸۲۶۴۱۰
 ۽ تہا گشگ بوتہ کہ بیزنجو، نوہانی رندانت کہ سردار چا کر رند ۽ دیم پہ کچھی ۽
 روگ ۽ وہداں پشت کچنگ تنت۔“ چیا کہ آوہداں نوہانی رندانی بالادستی

ات ء بیزنجہ نوہانی اتحادیہ ء باسک یے بوتہ ہمیشا تمسنی لہاز ء نوہانی آنی تھا
 حساب بوتہ بلئے اصل ء نسل ء بیزنجہ شہ جدگال آنی بلفت (سندھی ء برفت)
 قوم ء بوتہ کہ دستگی لہاز ء شہ وتی پٹ قوم ء سستگ۔ بیزنجہ نام ء بندش ہم
 جدگالی یا جنگلی انت۔

۶۔ سرزبانی گشتت کہ عمرانی آنی پیرک ”عمر“ کہ ہے جنگ ء تھاگون انت
 اصلا بیزنجویے ء بیزن بلفت ء بیخ ء حمل ء نندو ء براٹ بوتگ ہمیشا ”عمرانی
 بیزنجو“ گشگ بیت۔ بلئے عمرانی وت ء رانسی بیزنجونہ من انت ء گشتت کہ
 آشہ نصیر آباد ء نوحانی عمرانی آن انت کہ گوں چا کرند ء نوہانی آں دیمانہ
 شگ انت ء جھاو ء پشت کپتگ انت۔ آوتی اے عمر ء را کہ گوں بیزنجو لشکر ء
 ہور بوتگ ء بجار برا ہو ء رامدست یے کتگ ہم قومی جہت ء عمرانی گشتت۔ آ
 ایشی من انت کہ اے نوکیں عمرانی ٹکت یے بلکہ عمر ساری ترا ہم عمرانی یے
 بوتگ بیزنجویے نہ بوتگ۔

۷۔ ہوتک ذات بن ء بیخ ء شہ حاران ء غلزنئی آن انت۔ غلزنئی اصلا
 افغانستان ء ترک بوتگ انت کہ چنتے پشت پیر آہانی چیزے لوگ حاران
 ء جہہ بند بوتگنت۔ تیمر ہوتک، ماں رخشان ء نوشیروانی ملک آنی نایب
 بوتگ کہ شہ نوشیروانی آنی نیمرگا جنگ ء تھاگون ات۔ آ گوں وتی رخشانی

لشکر و بیزنجہ لشکر و سر و کی و مردانگات ہمیشا بیزنجہ و تہا حساب بوتگ۔

۸۔ ذگر ٹک بندات و مینگل یے نہ انت۔ اے ہنجگور و گچک کو چنگ و

رئیس آنی ٹک یے بوتگ کہ گچک و ”ذگرانی کور“ نامیں کہنیں ہنکیں و

ندوک بوتگ انت۔ شانزدہمی صدی عیسوی و درگت و شہ گچک و لڈ تنگ

و قلات و نزیک و دشت گوران و مینگل آنی ہمساگی و نشنگ انت و

مینگل و راج حساب بوتگ انت ہمیشا مینگل و نام آہانی سرا ہم لچ اتنگ۔

ذگرانی نسلی و تاریخی سیالی گوں قلات و ایلتازی، سراوان و ریسانی و

سوراب و مشکئے و میروانی رئیس آن انت کہ شہ یک بنیاد و انت۔ ہمیشا

براہو جگال جنگ و درگت و ملک بجا ر براہو و گہت بیت کہ اے نازر کیں

و ہداں سُمائل ذگر جنگ و گون نہ انت و آدگہ ذگر دیم پہ نوشکی و سیاہ آپاں

شنگ انت۔ پدا و ہدے کہ جنگ و را میروانی کت انت و ملک بجا روتی

جنگی سنگت و ساندہان و ملک و ملک بہر کنت تہ یک بہرے زیادتی سیالی و

جہمت و پہ ذگر مینگل آں گشیت انت۔

دشت گوراں تاحد چھاتی سرومہ سنگ تا کوہ مار آپی

پہ مینگل و بجا ر بخشہ زیاتی ذگراں نوک کرتہ سیالی و براتی

۹۔ ”ٹی ایس ڈیڈار“ بیلہ و نیمرگا پورالی و دمنگ و کشاری و نزیک و در چک

یے کہ زہانی سداں ٹپ یے برانت۔ گشت کہ وہدے میروانی ءجدگال
 لشکر مزان، کشان ءمراں ہے جاگہ ءسر بوتنت تہ جنگ بندی ءحد بندی ء
 فیصلہ بوت۔ جدگال لشکر چے حد ءہما دیم بوتگ ات ءمیروانی لشکر ءرا
 صلاح کنوک آں ہماں داشت۔ بلئے ملک بجارشہ ہل ءجوش ءچومتیں
 لڑھ ءگج و دپ ات ءدست ءزہم ءچوگنوک یگا چپ ءراست ءشانزگا
 ات۔ وہدے کہ تاں اے ڈیڈار ءبن ءسر بوت تہ دارگی نہ ات ءپہ ہلا
 ہوشی ڈیڈار ءرازہم ءجنگا لگ ات تنکہ مردم آں گیت ءداشت ء
 نادینت ءجنوزگان ءسارت کت۔ گشت کہ اے ڈیڈار ءسراکساں زہم
 ءسے سد ءکچاٹپ انت۔

۱۰۔ اے جاگہ دز ہاچاران ءانت۔

۱۱۔ بچار ات اشارہ نمبر 4۔

۱۲۔ زڑک زئی آنی بن پیرک زڑک، محمد تاوہ ءتنگو رئیس توک ءبچ
 بوتگ۔ چار براٹ بوتگ انت۔ زڑک، دڑک، محمد ءشاہو، گیشتریں
 سرزبانی حوال دڑک ءرا آہانی براٹ نہ گش انت۔ بلئے بازینے گشی کہ آ
 براٹ اش بوتگ بلئے شہ مات ءجتا بوتگ۔ دمگ ءحوال گشت کہ براہو
 جدگال جنگ ءبندات ءوڈھ ءکر ءگورائ مینگل رند ءمیروانی آنی

دژمنداری ء مڑات۔ ہے جنگ ء جنگ ء تہا میروانی آنی دست آن
 مینگل سردار شاہی رند کشنگ بوت۔ شاہی زئی آن وتی سردار ء سرء من
 نغاڑ ء میروانی حاکم ء سردار میر و براہو ء راکت ء سوراب ء کز ء گوز ء قوم
 آنی تہا جارحت کہ کتے کہ میر و براہو ء راہہ کشیت ء پہ شہوت آہی ء سرگ ء
 را شاہی زئی آن ء پیش بہ داریت تہ آہی ء راوڈھ ء سیک دیگ بیت ء پہ
 پاسوانی ء پانگی ء دو قوم آہی ہمایگ کنگ بنت انت۔ تنگو ء محمد نامیں پنج
 ء اے باروا گوں شاہی زئی آن صلاح ء سوگند گت۔ حبر کہ پکا بوت گڑا محمد
 ء گوں وتی مردم آن یک روچے میر و براہو ء راہ بست کہ شہ شکاراں گوں
 ہراہاں پیدا ک ات۔ ناگتیں ارش ء تہا میر و کشنگ بوت۔ آہی ء سرگ ء
 ہماہنگ کہ حاکمی مہرے دست ء ات گڈا ت پہ شہوتی ء برت ء وڈھ ء شاہی
 زئی آن ء سرکت۔ شاہی زئی آن قول ء پدا محمد ء را باڈری ء کز ء گوز کہ
 وڈھ ء سیک تنت دات انت ء پہ محمد ء پاسوانی ء شیخ میراجی ء مرداں زئی نک
 ہمایگی ء دات انت۔ پداشہ میروانی آنی بیر ء ترس ء محمد ء براث شاہو ء
 زڑک جست انت۔ شاہو، ملخوڑ ء خدرانی آنی باہوٹ بوت ء زڑک
 مستونگ ء زرخیل آنی ء شت ء نشت کہ چد ء پیسرا آہی ء پٹ تنگو گوناہاں
 ڈرسی راستی ات۔ زڑک ء پیسرا ہم گوں وتی براث آن ملک ء میراث آنی

سرانارزائی ات۔ ہمیشا زڑک ء شہوتی رئیس توک آں وت ء راسست ء
 ہڈ پروشی کت ء گوں زرخیل آں اوار بوت۔ براہو جدگال جنگ ء درگت ء
 مینگل ء میروانی ء حیر بوت۔ گڑازڑک شہ براہو ء نیمرگا جنگ ء تہا گوں
 بجارگوں بوت۔

13۔ آخوند ء اے کشنگ کہ میرمند ورنند، میروانی آنی دست ء کشنگ
 بوت، ہم چٹیں دروگ یے۔ نہ کہ قلات ء سرارند ء میروانی ء جنگ بوتگ
 نہ کہ میرمند و کشنگ بوتگ۔ وہدے کہ سیوا قلات ء حاکم ء ہنجگور ء حاکم
 میرکبر رئیس ء راہوتی گمنک ء توار پر جت تہ اے نوبت ء چہ ساری رند
 سئی ء کچھی ء کشنگ تنت ء میرمند و نیچارہ قلات ء حاکم ات۔ میرکبر رئیس ء
 کہ قلات سیوا گپت تہ پدانیچارہ قلات ء نیمرگا دلگوش یے گت ء گوں میر
 مند و حبر و حال یے گت ء چہ میرمند و ء پہ رزائی حاکمی گپت۔ میرمند و ء را
 اے درگت ء سردار چا کرخان ء پنجاب ء لوٹنگ ات۔ کہ نیچارہ ء حاکمی ء
 یلہ کنرگا پد آ گوں وتی بازیں سپاہی ء دگہ ہمراہاں پنجاب ء شت۔
 اودا آ ہی ء رامزین عزت ء شرف یے دیگ بوت ء پاکپتن ء کر ء ہیل
 آن آ ہی حاکمی ء تہا دیگ بوت۔

وہدے کہ بادشاہ ہمایون ء بادشاہی پڑشت ء ملک شیرشاہ ء دستاں

آحت تہ آہی ء شہ ملتان ء نزی یک ء گورزاں بلوچ آن ء درکنگ ء گلینگ ء
انجام بست چیا کہ بلوچ آہی دژمن ہمایون بادشاہ ء مردم ء بالا بندزانگ
بوتگ تنت۔ آہی ء وتی جرنیل خواص خان ء را پر مات کہ اے درہائیں
دمنگ کہ بلوچ آن گون انت، منی حاکی ء چیرا آرنگ بہ بیت۔ خواص
خان ء ملتان ء سرا اُرش آرت، سردار چا کر خان رند ء بیج میران خان کہ
بلوچ خان ء نام ء ہم نامدار ات ء ملتان ء گورز آت، گونائی جنگ دات۔
خواص خان ء پرورش وارت ء پدی گشت۔ پدا شیر شاہ ء ہیبت خان نیازی ء
را لشکر دات ء راہ دات۔ ہیبت خان ء ساریا قبولہ ء حاکم میر فتح خان ء
سرانا گتیں اُرش یے آرت۔ فتح خان ء را جنگ دیگ ء وارنہ رست
آجست ء پاکپتن ء دمنگ ء میر مندو ء فتح پور ء قلات ء پُترت ء باہوٹ
بوت۔ ہیبت خان ہم گوں لشکر ء سر بوت ء فتح پور ء قلات چا گردگت۔ میر
مندو گوں وتی سے صد سلاہ بنداں، جنگ دیگ ء چن ء لانچ ء بوت بلئے
قلات ء زابلول ء سیاہ سران ء پیسر درکنگی ء روجھان ء دیم دیگی الحمی ات۔
بلئے شیر شاہی لشکر ء راہ بند کرتگ تنت۔ میر مندو ء وتی بلوچی ننگ ء برجاہ
دارنگ ء خاطر اقلات ء سیاہ سران ء دست ووت شہید گرت ء شیر شاہی
لشکر ء گوں دیم پہ دیم بوت۔ جنگ ء نیام ء لگوریں فتح خان چہ قلات ء در
آتک ء پہ چرکائی گوں ہیبت خان صلاح گت۔ دومی نیمگ ء میر کہیں

میر مندوپہ وتی باہوٹ ء سرسلامتی ء زہمانی نیام ء پہ بھڑ مردی مزدگات۔
 جنگ ء نیام ء آہی ء راگمو واررست تہ آ بخشولنگاہ ء گوزاشت تیکہ کتمیں
 ساہی بہ کنت، اودا آہی دلاوریں سپاہی آں زہمانی دیم داشتگ ات۔ بے
 حیاہیں بخشولنگاہ ء پہ چیر کائی ء دروہ میر مندو ء رادز گیر کنایینت ء ہیبت خان
 نیازی ء دست آں دات۔ ہیبت خان چہ گل ء بال بوت ء شیرشاہ ء راوتی
 سوب کنگ ء بلوچستان ء امیر ء دز گیری ء حال دیم دات۔ بادشاہ ء آہی ء
 را پرے ٹاپار ء ”اعظم ہمایوں“ ء نام دات۔ ء حکم دات کہ فتح خان،
 میر مندو خان ء میران خان (بلوچ خان) ء گردن آں بہ جن ء بخشولنگاہ ء را
 یا آہی بیچ ء را پہ وتی کارداری ء خدمت ء بدار۔ ہیبت خان ء اول سرا
 میران خان ء را شہید گت ء پدا دیم پہ لاہور ء شت کہ اودا میر مندو ء فتح
 خان قیذتنت۔ لاہور ء سر بوگ گوں آہی ء آ دوہین آن ء شہید گت۔

بُرز ء اے درہاہیں تاریخی حوال حضرت مخدوم شاہ داؤد بندگی
 قادری ء کتاب ”مقامات داؤدی“، عباس خان شیروانی ء کتاب ”تاریخ
 شیرشاہی“، نعمت اللہ خان ء تاریخ ”تاریخ افاغنه“، ”تاریخ اکبر شاہی“،
 تاریخ فرشتہ“، مولانا نور احمد فریدی ء ”بلوچ قوم اور اسکی تاریخ“، ء جسٹس
 خدا بخش بھارانی مری ء ”بلوچستان، تاریخ کے آئینے میں“ ء تاک آنی تہا
 گندگ بنت۔ اینکیا سیں تاریخی ثبوت آنی بوگ ء پد ہم آخوند صدیق

ملک سعید دہوارؔ میر گل خان نصیر، میر مندوؔ را میروانی آنی دست ء پہ
 دروگ کوشارین انت ء آ ہی قبر ء دروگیں نشان دہی ء ہم کثت۔ ملک سعید
 دہوار، وتی تاریخ بلوچستان (چھاپ بلوچی اکیڈمی 2007ء) ء تاکدیم

438 ء سرانہشتہ کنت :-

”میر مندو قتل ہوا۔ اُس کی قبر (قلات کے)

مستونگی دروازے کے ساتھ ابھی تک موجود ہے۔“

ساری ترالے واجء ہمے کتاب ء تاکدیم 419 ء سراچوش نبشتہ گتہ :-

”میروانیوں اور میرچا کر کے باپ

شہیک کے درمیان لڑائی ہوئی۔

بلوچوں کا لشکر غالب آ گیا۔ میر

عمر میروانی مارا گیا۔ میر عمر کی قبر

ابھی تک قلات میں مستونگی دروازے

کے نزدیک موجود ہے۔“

دروگیں تاریخ نیسی ء آ سر ہمے وڑ اور کثیت۔ تاریخ ء ثابت گتہ

کہ میر مندوؔ را پنجاب ء لاہور ء شیر شاہ ء حکم ء سراہیت خان نیازی ء شہید

گت۔ چوش مستونگی ڈکت ء دپ ء قبر یک آ خوندی ء دہواری دروگ یے

ثابت۔ دومی نیمرگا تاریخی کتاب آں ثابت گتہ ء پیش داشتہ کہ میر عمر

میروانی غسردار چا کر خان رند و نوبت و زمانہ یکت نہ انت چوش آہانی نیام و
 جنگ و گپ ہم دروگ بوت۔ بلوچی شیری تاریخ و ثابت گتہ کہ میر عمر
 میروانی ماں سوراب و شہ بیلہ و کچھی و آ و کیس جدگال لشکر و ارش و تہا
 کشنگ بوت۔ پد رانت کہ آ سوراب و قبر بوتگ و گوں قلات و آ ہی و را
 چ وڑیں سیادی نہ بوتگ۔ چوش اے قبر میر عمر میروانی و ہم ثابت نہ بوت۔
 اے بوت دروگ بر آنی، دروگیں تاریخ۔

براہوئی ء دراوڑ

انگریز قلم کاراں بلوچستان ء براہوئی زبان ء سراکار کنگ ء یردء
 اے نبشتہ گتہ کہ براہوئی زبان بون و بیخ ء دراوڑی پشت کچتگیں زبان یے۔
 ہے گوشتن ء بنیاد ء چہ آہاں لہتین آں خیال درشان گت کہ ”براہوئی“
 اصل ء چہ کہنیں دراوڑان انت کہ جہلاوان ء کوہستگاں پشت کچتگ
 انت۔ اے لیکہ ء خیال ء سراچہ درستاں گیشتر انگریز پٹ ء پولکار ڈینس
 برے ء جکنسری گت ء سے کتاب نمشتہ گت۔

☆ ”دی براہوئی لینکو تیج“ دو بہرانی تھا۔

☆ ”دی براہوئی لینکو تیج، انٹروڈکشن اینڈ گرائمر“۔

☆ ”دی لائف ہسٹری آف اے براہوئی“۔

وئی پٹ ۽ پوئی کار ۽ گڈ سرا آہی نبشتہ گت کہ براہوئی
 آنی گوں کہنیں دراوڑاں ہچ وڑیں نسلی ۽ تاریخی ۽ راجی سیالی نیست
 انت بلئے اے زبان کہ براہوئی مردم گشتت یے شہ دراوڑی زبان آنی
 کہول ۽ انت:-

”براہوئی، شہ نیامی رودا تکی
 ملک آن ۽ نیامی ایشائی ملک
 آں آہنگین بوت کہت بلئے
 دراوڑ بوت نہ کہت۔ آہاں اے
 زبان شہ گپ ۽ رپ آں زرتگ
 کہ بلکن آ نوبت ۽ بلوچستان
 ۽ یک زبان یے بوتگ۔“

پدانشتہ کنت کہ:

”دراوڑی زبان یے ۽ تہا گپ
 جنگ ۽ مانا اے نہ انت کہ آ
 شہ دراوڑی حون ۽ انت۔“

”دی براہوئی لینگوئج“ دومی بہر ۽ تا کدیم 32 ۽ سراگشیت انت:-

”اگاں اے زحمت کشیں سرحدی
 نکت وتی زبان ۽ وڑا دراوڑا نت تے
 ایش آنی ہج چیزے پہ دراوڑاں
 نہ شتنگ۔“

پدا ہے کتاب ۽ تاکدیم 33 ۽ سرانہشتہ کنت :

”براہوئی، شہ وتی جون ۽ جسد
 ۽ رنگ ۽ دروشم ۽ دراوڑا آنی
 وڑانہ انت۔“

ہے کتاب ۽ تہادیماترا براہوئی زبان ۽ باروانہشتہ کنت :-

”براہوئی آنی خون ۽ پڈی یے
 ہم دراوڑی نہ انت۔ بلئے آہانی
 زبان شہ دراوڑی زبان آنی کہول ۽
 انت۔“

چہ پٹ ۽ پول کارانی نرذ ۽ نمشتہ آنی حوالہ آاں اے ثابت بوتہ کہ

براہوئی نکت آنی گوں دراوڑاں حونی ۽ تنجی سیالی نیست انت۔ بلئے زبان ۽

را آہاں چہ دراوڑی بنیادء کشنگ۔ گوں ڈینس برے ء دگہ انگریزی قلم
کارانی اے سر حال ء سراتپاک کننگ ء نہ کننگ وتی جاگہ ء انت۔ مارا
پسرا اے چارنگی انت کہ تاریخی پٹ ء پول کار دراوڑانی بارواچے چے
زان انت ء چے چے گشت۔

لہز یا نام ”دراوڑ“ یک ہنچیں نام یے کہ تاں اے وہدی تاریخ
نپس ء پٹ ء پولکار ایشی مانا آں سر پد نہ بنت۔ ء نہ کہ آ دراوڑانی اصل ء
نسل ء باروا یک خیال انت۔ کتے ایش آن ء سامی پچد گشیت ء کتے
ایش آن ء نسل یے نہ مقیت۔ ہے وڑا دراوڑ آنی اصلیں ڈبھہ ء بارہ ء ہم
کس نہ زانت۔ کتے گشت نہ کنت کہ اے شہ کجام ملک ء پاداحت انت ء
ہندوستان ء آحتت۔ یا شہ ہندوستان ء در آحتت ء دگہ جاگہ آں شت
انت۔ کتے ایش آن ء میسو پوٹیمما (کہنیں عراق ء کر ء گور) ء مردم نمشتہ
کنت ء کتے گور پچانی ہندوستان ء جہہ مند ایش گشیت۔ لہتیں قلم کارانی
کشنگ انت کہ اے زر باری ہندوستان ء مردم بوتگ انت، چیزے نمشتہ
کنت کہ آ شہ گور پچان ء دیم پہ زر باری ملک آں آتگ انت، چیزے
کشیت کہ نا، اے شہ زر بار ء در آتگ انت ء گور پچان ء کشنگ انت۔ ہے
وڑا تاریخ نپس دراوڑانی شہ ہندوستان ء در کپنگ یا ماں ہندوستان ء

پترنگ ء نوبت ء زمانہ آں ہم سر پد نہ انت ء ہم خیال نہ انت۔ آہان ء
 دراوڑ آنی اصلی ء بنی زبان آنی باروا ہم زانت ء علم نیست
 انت۔ آ کر دے ہنچیں زبان آن ء ہم دراوڑی گشتت کہ شہ آریا آنی
 آہگ ء پد جوڑ بوتگیں زبان انت۔ یک نامی ایں پٹ ء پولکارے
 اے۔ ڈبلیو۔ کروک دراوڑان ء ہچ پشپد ء پدرتچ یے نہ لیکھیت ء آہان ء
 ہندوستان ء کہن تریں نندوک گشیت انت کہ وہدی شیرانی تھا آہان ء پہ
 ”داسیو“ یا ”داسا“ ء نام ء گیر آرنگ بوتہ۔ اے لبر آنی مانا ”دژمن“
 انت۔ شازراں آہان ء ”بے پونز“ ء نام داتہ۔ ویدک انڈکس ء تھا اے
 ”داسیو“ آن ء دگہ وڑوڑیں نام ہم دینگ بوتہ۔ چوکہ:

کرشنا واچہ (سیاہیں بد شکل)، انا سا (بڑو)،
 مدھر واچہ (بیدان ء گہیر)، اکرمان (بے شناس ء لاہ)،
 اوراتا (بے قانون ء ناراہند)، ابرہانا (دیوتا آنی دژمن)،
 آیا واجا (دیوتا آن ء قربانی نہ دیوک)، ادیو آ یو ء
 دیوا پیو (دین ء دژمن) ء دگہ بازیں ہنچیں نام
 (تاریخ مغربی پاکستان، دومی بہر)

اے۔ ڈبلیو۔ کروک، دراوڑ نام ء راڑبانی نامے گشیت۔ آ نمشتہ کنت کہ

اے نام زر بار و زبان آنی بار و گشنگ بوتگ کہ ایشی و را انسان و علم و
ہندوستانی زانتکاراں ہما نسل آنی سرا بستگ کہ ہمے زبان آنی تہا گپت جنت
(نیپوز آف نار تھرن انڈیا)۔ ہمے نمشتہ کار نام دراوڑ و را یک دلجم نہ کنوکیں
نام یے گشیت و نمشتہ کنت کہ اے نام و را تان ہمے کساس و کار مرز کنگ
بوتگ کہ نوں ایشی یلہ دیگ سکتیں گرانیں کارے انت۔ دگہ یک قلم کارے
ریو۔ ایچ۔ ہیرسن، دراوڑ نام و را یک ناشر فدریں نام یے گشیت۔
آنمشتہ کنت کہ نیامی قرن آنی یک نسل یے شہ ہندوستان و در آحت و شہ
زر باری عراق و گورچانی افریقہ و یو آن قبرص، یونان و اسپین و راہ و تاں
نیامی یورپ و برطانیہ و جزیرہ آں تالاں بوت کہ ایش آں و ہندوستان و
انسانی علم و زانتکار آں رزوا میں نام دات۔ ڈاکٹر گریسن ہما نژانک و
حیال و بالا بندانت کہ آہی ر و و دراوڑ ان و شہ ہما تیا ب دیگی نیگرو آں
گشنگ بوتگ کہ آہانی توک و آسٹریلیا و تسمانیہ و ہندی نندوک ہم مان
انت۔ گوں اے لیکہ و بالا بندی و ہور آوتی ہم، حیال و دیما کاریت گوں۔
آہی حیال و زر باری ہندوستان و دراوڑ مہلونک اصل و گورچانی
ہندوستان و مردم بوتگ انت کہ شہ آریا آنی اُرش و ٹرس و لکت اتنگ و
زر باری ہند و آتگ انت۔ وتی پیسری نژانک و بالا بندی و اے نمشتہ کار

چیزے آسٹریلیا گالوار آنی گوں منڈ ذات آنی گالواراں ہمرنگی ء پیش
 داریت کہ اے گالواران ء کول ء بنگال ء کوہستگ آنی دومی ٹکٹ گشتت۔
 بلے ڈاکٹر ستینکونو اے ہمرنگی ء نوزیکی ء راجچہت نہ دنت ء ایشی رارا ہرواجی
 ء ڈکٹ لکنگی گشتیت۔ آگشتیت کہ اے ہمرنگی گالوار آئی نیام ء ہج وڑیں
 سیالی یانز یکی ء سبب ء نہ انت۔ (جرنل آف انڈین ہسٹری، چار دہمی جل
 ، اوّلی بہر، شمار ۴۶)

پروفیسر لندن ء حیال ء دراوڑ عراق ء نندوک تنت کہ شہ اوڈاکشنگ
 بوتگ انت۔ و تھن ء گیرٹ، وتی کتاب ”اے ہسٹری آف انڈیا“
 ، تاکدیم ۱۰ ء سراوتی وتی حیالاں درشان کنانا نمشتہ کمت :-

”ما کہنیں دراوڑ آنی باروا ہج

نہ زاناں، چیزے مردم آنی

گشتگا آماں ہندوستان ء شہ

گورپچانی رودر آحت ء دمڑگاں

آ حگین انت۔“

ہے حیال ء بالا بندی ء ”دی مارشل ریسیسز آف انڈیا“ ء نیپوک جارج
 میکمن ہم کمت :

”شہ اسپت پوتیں آریا آں
 ساری ماریک بالا دستی یے گندگا
 کئیت انت کہ ما آہی ء را در اوڑ ء
 نام دیاں بلے ایش آنی بارہ ء
 ہرچی تہاروکی ء تہا انت۔“

رسلے نامیں نمشتہ کاروتی کتاب ”دی نیسٹو ز آف ناردرن انڈیا“ ء تا کہیم
 ۲۰ ء ۲۱ ء سرا گوریچانی ہندوستان ء دراہتیں مردم آن ء در اوڑ گشیت۔
 ”قدیم سندھ“ (سندھی) ء نیسوک بیروٹل اڈوانی ء در اوڑ آنی آہگ ء بارہ
 ء حیاں درشاں کتہ کہ:-

”یک ڈل یے ء گشنگا در اوڑ مہلونک زرباری
 ہندوستان ء نندوک تنت کہ شہ اودا در آتک
 ء گوریچانی ہندوستان ء شت انت کہ ہمانیمرگا
 شہ حسکی ء راہ ء گوں آسٹریلیا ء ڈیک
 وارت۔ نوکیں پٹ ء پول آنی روء آہان ء
 زر ء تیاب دیم ء نندوکیں قوم گشنگ بوتہ کہ
 دیم پہ میسو پوٹیمیا ء شنگ انت کہ

آننگر عرب ء دومی سامی نسل ء قوم

آں آہان ء کم ذات لیکھ ات ء

کساس گت ۔ آشہ اودا درآ تک

ء ہندوستان ء آتک انت۔“

ہے سر حال ء سراپٹ ء پولکار ڈاکٹر ابناس چند ریداس، دراوڑان ء شہ

کورومنڈل ء مبارء روکیں مہلونک گشیت ۔ ای ۔ مارسڈین ء ہنری

شارپ ہشتہ کشت کہ بلکنہ دراوڑیا توشہ گوریچانی روبرکتی دمگ آں اٹگیں

انت یاشہ زرباری دمگ آں دیم پہ آسٹریلیا ء شنگ انت ۔ لہتیں پٹ ء

پولکاراے خیال ء سراپاک انت کہ دراوڑ ہما سامی قوم آن ء گشنگ بوتہ کہ

آہان ء شہ حضرت عیسیٰ ء ودی بوگ ء چار ہزار سال ساری شہ بائل ء

کشنگ بوت ات ۔ فرانس ء پٹ ء پولکار ڈاکٹر گستاؤلی بان ء دراوڑ ہما

مہلونک ء راگشنگ کہ آشہ ہندوستان ء کہنیں نندوک ء شہ برہما پتر ء نیمرگا

آوکیں زرد پوست ء تورانی نسل آنی ہور توری ء ودی بوتگیں قوم انت ۔

نوکیں نوبت ء پٹ ء پولکار ء تاریخ نہیں آں اے وڑیں کیشتریں

قیاس ء اندازگ آن ء نہ من اتنگ ۔ اے ردا ”اینشینٹ انڈیا“ ء نیسوک ء

اے سر حال ء سرا دراجیں مکودم یے ء پدوتی فیصلہ اے وڑا داتہ :-

”مئے کتیں علم ء زانت ء وسیلہ
 آنی سبب ء اے بوت نہ کنت
 کہ مابہ زاناں کہ اصل ء دراوڑ
 کئے ء گجام دمگ ء بوتگ أنت کہ
 ہندوستان ء آتگ أنت۔“

ہنچو کہ تاریخ ء دپتر نیساں دراوڑ آنی اصل ء نسل ء آہانی اصلیں ڈسھ
 درگہت نہ گتہ۔ ہے وڑا آ دراوڑ آنی آہگ یاروگ ء کشک آنی
 درگیجنگ ء ہم بے سوب بوتگ أنت۔ ہے جاوردراوڑانی لڈ ء رتچ ء
 نوبت آنی بارہ ء انت۔ بیروٹل مہر چنداڈوانی ء دراوڑانی آہگ یاروگ ء
 نوبت سنگ ء زمانہ ء بندات ء راگشنگ۔ ای۔ مارسڈین ء ہنری شارپ،
 آہانی ماں ہندوستان ء آہگ یاچہ ہندوستان ء روگ ء وہد ہما نوبت ء
 راگشنگ کہ زمین نوکی زر ء چیرا ایرواں بوتگ۔ یو۔ وی۔ گینکو و سکی ء گشنگا
 دراوڑ ہندوستان ء شہ حضرت عیسیٰ ء ودی بوگگا دوہزار ء نہہ
 صد (۲۹۰۰) سال پیرا آتگنت۔ پروفیسر راپسن دراوڑی رُبیدگ ء سہرا
 گپت کنانا گشیت کہ آہاں سومیری ء دیماوتی سلاہ دؤر داگک آتنت ء
 سومیری رُبیدگ اش وتگی کرتگ ات۔

پٹ ۽ پولکاراں دراوڑی ۽ سومیری آنی ہوار بوگ ۽ نوبت ۽
 باروانمشتہ گتہ کہ اے ہواری شہ حضرت عیسیٰ ۽ نوبت ۽ سے ہزار ۽ ہشت
 صد سال ۽ بگرتاں پانزدہ صد سال آنی زمانہ ۽ توک ۽ بوتگ
 ات۔ گیشتریں پٹ ۽ پولکارانی حیاں ہمیشہ انت کہ دراوڑی لڈ ۽ ریچ
 سنگی نوبت ۽ درگت ۽ بوتگ ات۔

یورپی ۽ یونانی پٹ ۽ پولکار ۽ علم زانت آں سنگی نوبت ۽ رائے بہرانی تھا
 گیشینگ :-

۱۔ کہنیں سنگی نوبت۔

۲۔ نیامی سنگی نوبت۔

۳۔ نوکیں سنگی نوبت۔

شہ اول زمانہ ۽ تانویں سنگی نوبت ۽ پنج لکھ سال لیکھنگ بوتگ انت۔ گڈی
 نوبت بزاں نوکیں سنگی نوبت تاں حضرت عیسیٰ ۽ ودی بوگ شہ ہشت ہزار
 سال پیس منگ بیت۔ نوں ہوش کنگ بہ بیت کہ پٹ ۽ پولکار چتور ۽ گجا
 گجا دراوڑانی پداں درگہت کنت ۽ ابید اندازگ ۽ قیاس کنرگا دگہ چے
 گت کنت۔ ۽ اے حمر پدرانہ کہ پہ قیاس ۽ اندازگ ہیچ قوم یے ۽ تاریخ
 جوڑکت نہ بیت۔

ہے وڑا اندازگ و قیاس آنی اوست و پٹ و پوکاراں دراوڑانی
 ذات و آہانی زبان آنی سرائکل جنگ کہ آہانی سرا آدرہانہ سازانت۔ لہتین
 آں بھیل ذات و را اصلیں دراوڑانی تھا حساب گتہ کہ اے ذات و راشہ
 نام گتہیں دراوڑان گہن تر و پیش تر من اتہ۔ بازیں تاریخ نہیں آں
 اصلیں و پہلیں دراوڑ ہما مردم آن و گشتگ کہ آہانی زبان شہ زبان آنی ہما
 کہول و انت کہ مدارس و تامل گشتت یے۔ ڈبلیو۔ کروک گوریچان و
 دمگ آں وندھیان و کوہستگ آں نشگیں اوڑ، گونڈ، کول، مانجھی و بیسوار
 ذات آں اصلیں دراوڑ گشتیت (سیٹیوز آف ناردرن انڈیا)۔ لہتیں آں
 ہما ذات آن و ہم اصلی دراوڑ گشتگ کہ بنگال و کوہستگ آن مز نہیں لیکہ یے
 و گشتگ انت۔

ہے جاوردراوڑانی زبان آنی ہم بارہ و انت تاریخ نہیں آنی اے
 سر حال و سرا یک گتے نہ انت و آہر ہما زبان و دراوڑی لیکھ انت کہ یا تہ
 آہانی قیاس گتگیں دراوڑی ذات آنی زبان انت یا ہما جاگہ آنی زبان انت
 کہ آہاں کہنیں نوبت آنی تھا اوداں دراوڑانی بوگ و اٹکل جنگ۔ برے
 برے تہ آہما زبان آن و ہم شہ دراوڑی کہول و گشتت کہ ہماہانی دمگ
 آں ہزاراں سال پیر شہ حضرت عیسیٰ و، دراوڑانی گونزگ قیاس گنگ

ہوتی۔ اے ردا ڈبلیو۔ کروک ہشتہ کنت کہ:-

”درہائیں دراوڑ و تی کہنیں ء اصلی

زبان آنی تھا گپ نہ جنت

چو کہ ماں نیامی ہندوستان ء

صوبہ آں بھیل قوم یک کہنیں

دراوڑی زبان یے ء گپ کنت۔

وہدے کہ ہے بھیل ماں راجپوتانہ

ء گجراتی ء لڑتگیں دروشم

یے ء تھا حبر کنت کہ ایشی

ء را آریائی زبان یے گشت۔“

ریو۔ تھامسن ڈیوڈسن، تامل، تلگو، کنڑی ء ملیالم زبان آن ء دراوڑی زبان

گشیت انت۔ وہدے کہ نامی ایں فرانسیسی پٹ ء پولکار گستاؤلی بان تھنا

تامل زبان ء را اصلی دراوڑی زبان ء تامل زبان گشوک آن ء شتریں

دراوڑ گشیت دگہ لہتین آں سنتالی ء گونڈ زبان آن ء دراوڑانی پیشندگی زبان

گشنگ ء چیزے ء سنتالی زبان ء را دراوڑی زبان نہ من اتنگ ء گونڈ زبان

ء را اصلی دراوڑی زبان من اتنگ۔ کتاب ”آن دی یوریلیمین ایلمنٹ ان

دی ڈراویڈ اینڈ منڈالینگو بیجز“ ء گشہگا دراوڑی زبان آنی وتی سیالی گوں
یوگری زبان آنی کہول ء بوتہ۔ پٹ ء پولکار ء تاریخ نہیں آنی اگاں چی یے
حبرانی سراتپاک ہست انت تہ آ دراوڑانی رُبیدنگ ء جہلی ء سبکی، کمزاتی ء
کم نسلی، جون ء جسد ء رنگ ء حبر انت۔ کساس دراہا میں قلم کار ء نیسوک
آنی دراوڑانی بارواہوارین ء تپاکیں فیصلہ انت کہ:-

☆ درہا میں دراوڑ ”شودر“ انت آہانی توک ء یک یے ہم شناسی
ء شذات نیست انت۔

☆ اے نام پہ کمزات، شتر ء رزوا، حرامیں ساہدارانی وردک ء گلام
آں کارمرز بوتنگ۔

☆ دراوڑ، درہا سیاہ، کم مؤد ء سیاہ مؤد، مزن پونز ء پراہ گرانز، مندر
ء پٹنگ، دراج ء لونڈ سرنگ بوتنگ انت۔

☆ آ کم پیسہ، جہل اعتقاد، سلئیں چی آنی منوک، مردار ء لولک
وار انت۔

دراوڑانی اُلسی رُبیدنگ، چاگردی جہت، جون ء جسدی جوڑشت
، رنگ ء دروشم ء شریں عکس کشی یے ڈبلیو۔ کروک ء چوش کش انت:-
”شہ حد ء گیش بدذات ء کم اصل،

سکت سیاہ مُود ءُ گھنگر پٹ،
 لونڈ سرگ، گوتہ پوز ءُ مز
 گرانز، نیگروچک بلئے پورائی
 ءُ نیگرونا، دیم ہمسلون ءُ پراہ
 ءُ تاپل، پراہ دپ ءُ لڑونج لوس
 بلئے شہ افریقی نسل آں
 کموجتاوڑ، گپ کنگا چوچنگ
 ءُ وگوک، جان شہ پٹاں پُرءُ
 بڑ، مردار وار ءُ بے دیوتا۔“

شہ قلم کار آنی بزر ءُ نشتہ آں دراوڑانی بارہ ءُ تپاکیں گپ ءُ حالوراں اے
 جی دیما آتک أنت۔

☆ دراوڑ، جچ پشید ءُ نسل یے نہ بوتہ۔

☆ آہانی رُبیدگ، کہنیں یا نوکیں تاریخ یے نہ گواہیت ءُ آہانی

بارہ ءُ ہرچی تہاروکی ءُ تہاگار انت۔

☆ آہانی جچ اصلیں ڈیھ یے زانگ نہ بیت۔ نہ کہ آہانی شہ

جاگے ءُ روگ ءُ نہ شہ جاگے ءُ آگ ءُ بارہ ءُ زانگ بیت۔

☆ آرزو ہا بد شکل ء چوٹ، سیاہ تاب ء لونڈو، کمزرات ء غسل کارا انت
 ☆ دراوڑ نام ء مانا ء بزانت زانگ نہ بیت۔ ء اے لہز ء راہمچک
 دپ ء گرگ بوتہ کہ نون ایشی ویل کنگ نہ بوؤ کیس کارے۔ اے نام یک
 زانیں نام یے لیکھنگ بیت۔ (دراوڑانی سراکار کنوک ء نبشتہ کاراں پہ
 ، اے الما حیران ء جبکہ کنوکیں درازگازی یے بیت اگاں ماہہ گشاں کہ
 لہز ”دراوڑ“ شہ بن ء بیخ ء بلوچی زبان ء لہزے انت کہ مانا یے ”اجنبی
 “ بزاں ڈنی مردم“ انت۔ ء راست ء گواچن ہم ہمیش انت۔ زندگی منت
 تہ اے سر حال ء سرا ما پیلوی ء ہم نبشتہ کنناں)۔

☆ دراوڑ آنی اصلیں زبان زانگ نہ بنت۔

مہلوک یے کہ تاں اے کچا بے پد ء بیگواہ ء گار بہ بیت ء پدا ہم
 کتے اے بہ گشیت کہ براہوئی زبان، شہ دراوڑی زبان آن انت گڑاشہ
 آہی مستریں پلینڈوگہ کئے بوت کنت۔

خضر خان بلوچ

شہ ہندوستان و اپاری تاریخ و ماسی باں کہ چہ بلوچستان و بازیں
 دمنگ آں بلوچ و اپاری گگل و دگہ درما نکاری جر و بونگ و بلوچی اسپ
 ماں گجرات، قنوج، دہلی و جمیر و ڈیہاں برانت و بہا کنت و پداچہ او داں
 گد، سوچگی، دھوپ و دگہ و شبو و آبریشم کارانت۔ اے و اپار و تہا گیشتریں
 و اپاری شہ مکران و ریمس قوم و گندگ بنت کہ بازینے ہے رو و آ و درگت و
 ہندوستان و بازیں جا گہاں سانگ و سور کنت و جہہ مند بنت۔

اے جا گہانی تہا گیشتر را چوتانہ، کاٹھیا واڑ، جو نیور، جیسلمیر، دیر اوڑ و کشمیر و
 کر و پھیل او ارا نت۔

شہ بلوچستان و لہتیں و اپاری آں دوسر دار خیلین جنگولیں و اپاری
 آنی نام تاریخ و تاکدیمیاں در پشناک انت۔ یکے نذر محمد رئیس و دومی خضر
 خان بلوچ۔ ایش آں ابید جلال الدین کچی و مولانا فصیح الدین خراسانی
 بلوچ نامی ایں و اپاری بوتکنت کہ ایش آنی بارہ و وجہ مولائی شیدائی و وتی
 کتاب ”سرزمین بلوچ و تہا بنشتہ گتہ۔ مولانا فصیح الدین و را محمد تغلق و پہ
 با پار و حاتر الاہری بندر و جا گیر و جا گہ دا تگ ات۔

خضر خان بلوچ ء نام ہما نوبت ء گنگ بیت کہ را اول جیسل بھائیہ
 ء ار اولی ء دمگ ء نوکیں شہرے وتی نام ء سر اڈکت کہ پداپہ جیسل میر ء نام
 ء نامدار بوت۔ میر ماں کشمیری زبان ء کوہ ء کوہستگ ء راجپوت بزاں جیسل
 کوہستگ۔ اے سن 1156 ء ات۔ پرے نوکیں ریاست ء مزن ء مستر
 کنڈگا جیسل ء پنج ء ”سالاباہن“ نامیں جاگہ ء راجپوت آنی لشکرے اڈ
 گت۔ ہے درگت ء کہ سندھ ء جاور نلیگ ء نہ وش تنت ء سندھی بقال
 سندھ ء بازیں شہرانی سر لشکر کشی کنڈگ ء ایشان ء وتی دست ء چیرا آرگ ء
 تگ ء تاج ء اتنت کہ ناگتا بلوچ سردار خضر خان ء سروکی ء بلوچ لشکرے ء
 جیسل میر ء سر ارش آرٹ۔ راجپوت لشکر ء جنگ ء پڑ ء دورگت۔ بلوچ پہ
 مزن جگری مڑت انت۔ راجپوت آں پرش وارٹ ء جیسل ء پنج سال
 باہن گوں سے راجپوت جنگول آں زہانی گواچی بوت۔ بلوچ آں دمگ
 ء مستریں قلات ”دیراؤڑ“ ء راگت۔ تاں چہ اے وہداں راجپوت آں
 اے قلات ء راپدی گرگ ء جہد نہ گت ء وتی دلگوشی بھنڈا ء گرگ ء وت
 ء رامہر ء محکم کنڈگ ء سر اگورگت چیا کہ دہلی ء جمیر ء راجا پرتھوی رائے ء
 سکین ء سر راجپوت آں 1190 ء بھنڈا ء سر ارش آرٹ بلے سلطان
 شہاب الدین ء فوج آن بھنڈا ء راگت۔ پرتھوی رائے ء گوں دو لکھ فوج

۷ گوں سے ہزار پیل سواراں تھانیر ۷ نر یک ۷ گوں سلطان ۷ جنگ دات کہ
سلطانی فوج ۷ سپہ سالار رضی الدین تو لکی ۷ سرو کی ۷ پر و ش وارت۔

سلطان شہاب الدین ۷ پرتھوی رائے ۷ گوں الکا پیں جنگ یے
کنگ ۷ دمگ ۷ راوتی حاکمی ۷ چیرا آرگ ۷ انجام بستگ ات۔ تاں
دو سال آں آپہ ہے مقصد ۷ جنگ ۷ چن ۷ لائچ ۷ ات۔ دومی نیمرگا پرتھوی
رائے وتی قلات آن ۷ مہر ۷ محکم کنگ ۷ کاراں گلانش ات۔ 1193 ۷
سلطان شہاب الدین پہ جنگ ۷ تیار ات۔ خضر خان بلوچ ۷ گوں آ ہی حبر ۷
حال ساری تراہست ات۔ پرے جنگ ۷ آ ہی چہ خضر خان ۷ گمک لوٹ
ات کہ خضر خان ۷ دوازده ہزار ۷ بلوچی لشکرے پہ سلطان ۷ فوجی مدت ۷
گون گت، دو پیں فوج آں سر سوتی ڈن ۷ سرا ڈیک دات ۷ پرتھوی رائے
گون وتی برات کاندھیرا ۷ ہور کشنگ بوت ۷ دہلی ۷ اجمیر ۷ سرا غوری آنی
قبضہ یوت۔

1200 ۷ بنداتی ماہاں بلوچ آں دومی گشتاں جمیسلمیر ۷ گرگ ۷
حائر الے شہر ۷ سرا اُرش آرت۔ ۷ کھڈال ۷ قلات ۷ شہر ۷ راہل ات۔ اے
گشتاں ”سالاباہن“ ۷ بیچ راون کیولان گوں پتاد ہزار ۷ راچپوت لشکر ۷
بلوچ آنی دیما در آحت ۷ جنگ دات۔ بلوچ آں پر و ش وارت ۷ آہانی

ہزار مرادیں سرمچاریں کماندار خضر خان بلوچ شہید بوت۔ مولائی شیدائی
 ہشتہ کنت کہ خضر خان شہیدی پدہم آہی بلوچ سرمچارانی لشکر زور نہ ات
 ءگوں پورا میں توان ء طاقت ء تاں ہشت سال اجمیر ء گر ء گور ء دمگ
 آ نہی ویزھ ء بالادستی ء تہا تننت ء راجپوت آں وتی سر ء گہہ جت چہ
 بلوچاں سوب اش نہ گت۔ آہاں راجپوت آن ء تاں پوز ء رینگ ات۔
 آنمشتہ کنت کہ اے ہشتیں سال آنی گر ء چیل ء تہا بلوچ آنی کساس بہت
 ہزار سرمچار کشنگ بوتنت۔ 1292 ء ء جسلمیر ء حاکمی راول جتسی ء پنج
 مولراج ء دستاں آحت۔ آہی دستاں سلطان ء فوج ء کساس نہہ ہزار
 سپاہی کشنگ بوتنت بلئے بلوچ آنی ویزھ آہی ء پر دشت نہ گت ء نیٹ گوں
 آہاں ایمنی ء فیصلہ یے گت۔ تانکہ 1295 ء ء سلطان علاؤ الدین جسلمیر
 ء قلات ء راڈیرینت ء گوں حاکاں ہمسون گت ء دہلی ء واٹر
 بوت۔ سلطان علاؤ الدین ء شہید خضر خان بلوچ ء دلیری ء مزین مردی ء
 سب ء وتی بچے ء نام ہما نہی نام ء سرا "خضر" ایر گت۔

علاؤ الدین ء فوج ء تہا خضر خان ء پشت کپتگیں بلوچی لشکر ء
 گجرات، چتور، جسلمیر ء دکن ء جنگ آں مزین جنگی خدمت پیش داشت
 انت۔ آہانی شاہی دربار ء تہا بلوچستان ء شریں عالم ء دانا ہست تننت کہ

آہانی تہا مولانا نظام الدین قلاتی، کمال الدین کولواہی، مولانا علاؤ الدین
کڑک نامی اس زانتکار بوتگنت۔

تاریخ کتاب آنی تہا خضر خان بلوچ ذات زانگ نہ بیت بلے
وہدے کہ آہی ء کھڈال ء سر ارش آرت تہ آہی لشکر ء تہا آہی کہول ء فوجی
دستہ شال ذات ء مردم تنت کہ سردار اش ہما ات۔ چوش خیال ہمیش انت کہ
آشہ سیستان ء کہنیں بلوچ ذات شال ء بوتگ کہ اے بلوچی نام یک نوبت
یے ء مرچا نیں کوسٹہ ء نام بوتگ۔ شال بلوچ آنی قلات ء میری ء نام
”شالکوٹ“ بوتگ کہ الما ایشی ء راجہ سیستان ء آوکیں بلوچ آنی شال قوم
ء گپنگ کہ پدا ہما نہانی نام ء سرانام کپنگ۔ ایرانی سیستان ء کشمیر ء دمگ
آں شال ذات ء مردم نوں ہم کم ء کدرے ء ہست انت۔

کمک کاریں کتاب :- دی اینلز اینڈ اینٹی کوٹیز آف راجستان، اول ء
دومی، شہ جے۔ ٹوڈ، ہسٹری آف اینیشٹ انڈیا۔ شہ وی۔ اے۔ سمٹھ،
طبقات ناصری، شہ قاضی منہاج السراج جوز جانی، میڈیول انڈیا، محمد آف
غور، شہ شینلے لین پول، جنت السندھ (سندھی) ء ”سرزمین بلوچ“ شہ
مولائی شیدائی، تاریخ قدیم تجارت، اول، شہ لنڈ سے ء تاریخ چترال۔

سیدی رئیس

سیدی رئیس، دہمی صدی ہجری (شانزدہمی صدی عیسوی)ء نامی اس
 ترک امیر البحرے بوتنگ کہ شہ عرب زرء بگرتاں، مروچی میں بلوچ زر
 ۽ نیامی میں زری دمنگ ۽ بلا ہیں جنگولیس سوادی یے بوتنگ کہ قسطنطنیہ ۽
 زری پاندگ آنی زرنگیں زری دیپان یے ۽ جہت ۽ بے مطین ۽ دلا
 وریں کار پدے پیش داشتگ انت ۽ زری تاریخ ۽ تہاوت ۽ رانمیراں
 اشگ یے۔ آہی پٹ ۽ نام سیدی حسین رئیس بوتنگ۔ آشہ ترک قوم ۽
 رئیس ذات ۽ بوتنگ۔ آہی کہول شہ سیدی رئیس ۽ ورنائی نوبت
 (کساس 1530ء تا 1560ء) ۽ ہر وہ پشت ساری شہ انوگیں مکران
 ۽ لڈتنگ ۽ قسطنطنیہ ۽ جہہ بند بوتنگ انت۔ آ نوبت ۽ رودرا اتکی مکران
 ۽ گیشتریں دمنگ ترک آنی بوتنگ کہ کہنیں ہنکینی نشان ۽ چیدگ اش
 انکتہ ہست ۽ پدرانہ۔ مستریں نشانی اش وت مرچانیں بلوچ راج ۽
 رئیس ذات انت کہ اے وہدی ہم تیوگیں مکران ۽ مستریں ٹک انت ۽
 شہ وہداں ملک ۽ مستر ۽ حاکم بوتنگ۔ بلوچستان ۽ تہا ایش آن ۽ ”بیچ

دار، بزاں بُنکی ایں مردم گشنگ بوتنگ۔

سیدی رئیس شہ پٹ و پیرک آں بازیں دریائی کسب و ازم و جہاز رانی و
نامی ایں و ستادے زانگ بوتہ۔ آہی و وتی لانچ اڈ کنگ انت و گوں وتی
ہمکار و سنگتیں مردم آں بازیں زری جنگ و جیرہ آنی تہا بہر کپنگ و زری
دنیا و تہا نام یے در آرتنگ۔ آہی ہے نام کشی و حال تاں مصر و شام و سر
بوت تہ قسطنطنیہ و سلطان سلیمان دومی (1520ء تا 1566ء) و آراپ
ملک و زری دیمپانی و کمانداری و لوٹا ینت۔ سیدی رئیس و رمضان 960
ہجری و وت و را حلب و سرکت۔ بادشاہی دربار و تہا آرا آہی نامداری و
سبب و مزین شرف یے دمیگ بوت۔

سیدی رئیس یک شریں شائر و قلمی کو اس یے ہم بوتنگ۔ آہی و وتی زری
جنز و جنگ آنی حال ترکی زبان و نبشتہ کنگیں کتاب ”مرات الممالک“ و تہا
نبشتہ کنگ انت۔ اے کتاب شہ دنیا و شریں زری سفر نامہ آں یک یے
لیکھنگ بوتنگ کہ بازیں زبان آں ایشی و رجا تک کنگ بوتنگ۔ سیدی
رئیس و بارو امئے اے نبشتا تک، شہ ہماہی کتاب و دومی نمشتا تک آں سرجم
کنگ بوتنگ۔

سیدی رئیس و ماں حلب و سر بوگ و نوبت ہما انت کہ عرب و بلوچ

الف ت نیم

زر آنی سرا پر تگالی بالادستی و زور کی ات و مسقط و کر و گور آ ہانی توپ
و ہتنگ آنی چیر اتنت۔

چیزے و ہد پیسرا پر تگالی آں سوویز و کر و گور آں مصری لانج آنی سرا قبضہ
کتنگ ات و آ ہانی با پاری و فوجی مال و مڈی اش آوار جنگ تنت و مسقط و
زیک و بہتنگ ات اش۔ پراہانی دیم و دارنگ و پست لانج آنی مصری
بیڑ ہے، امیر البحر پیری و کانداری و سوویز و ر ہادگ کت بلے لانج آنی
گیشتری و رازری شرتنگ آں تباہ کت و لہتیں لانج آن و نہہ کاریں حالت
یے و پیری و زرت و مسقط و اومان و سربوت۔ ادا پیری و پرتگیزی انیام و
جنگ بوت و پیری و مسقط و راشہ پرتگیزی اں گپت۔ شہ پرتگیزی انی ٹوہیں ارش
یے و ترس و گوں پشت کپتگیں لانج آں پیری و دیم پہ مصر و دات۔ دو لانج
راہ و نہہ کار بوت انت و پیری گوں یک لانج یے و مصر و اتر بوت۔ سلطان
و راکہ زری بیڑہ و لانج آنی تباہی و حال رس ات تہ آ ہی و تباہ بوتگیں لانج
آنی پدی مصر و آرنگ و واسطہ مراد بک نامیں میر بحرے و را بیڑہ ہے دات و
دیم دات۔ پرتگیزی لشکر و مراد بک و زری بیڑہ و سراتر ندیں ارش یے
آرت کہ مراد بک گوں لشکر و ہر منر و زیک و کشنگ بوت و بیڑہ پرشت و
پروش بوت۔ اے دومی زری بیڑہ و تباہی و سلطان و اسکیانز و و دپروش

۽ ګمبگ کنگ ات ۽ عرب دنيا ۽ تها پر تګيز زورا کي ۽ بيم روتچ په روتچ ۽ وڌان
 ات۔ پميشا سيمې گشت ۽ مصري بيڙه ۽ راسيدي رئيس ۽ کمانداري ۽ ډينگ
 بوت۔ سیدی رئیس 7 دسمبر 1553ء (یک محرم 961ھ) ۽ ګول پر تګيز اا
 جنگ ډينگ ۽ ډيم په بصره ۽ راهی بوت ۽ فروری 1554ء بنداتی روتچ آا
 بصره ۽ سر بوت اوداسی بوت که پر تګيزی بيڙه ۽ لشکر جاوا ۽ لنگر انت۔ آشه
 بصره ۽ رهاډگ بوت ۽ چلمی روتچ ۽ جاوا ۽ کنک آا سر بوت۔ ګول پر تګيز اا
 بلاهين زری جنگ يے داتے که ايشی باروا سیدی رئيس نمشته کنت که ”اے
 جنگ همينکسین بيمنا کيس جنگ يے ات که آهي ۽ وتی زندگی ۽ تها چډ ۽
 مسترین جنگ نه ډينگ ۽ تاريخ ۽ تها ايشی درور نه رسيت۔ هچ ليز نيست که
 من اے جنگ ۽ چم ډيستين حال آا هما وڙ انبشته کت به کنين۔ هر رنگ که
 بوت دشمن پرشت وپروش بوت، شه پڙ ۽ تنگ“

اے جنگی جنز ۽ درگت ۽ سیدی رئیس رمضان ۽ 6 تاريخ ۽ مسقط ۽ سر بوت
 که اودا پر تګيزی بيڙه ۽ ګول ډيم په ډيمي بوت۔ اے جنگ ۽ تها دوپيل بيڙه ۽
 لشکراا مزين تاوان وارت۔ سیدی ۽ لانچ آا زور وارتگ ات ۽ په
 گدارے جنگی حالت ۽ وڙ ات انت۔ سیدی رئیس ۽ وڙے ناوڙے لانچ
 آن ۽ گرآنا تا کيچ مکران ۽ بندر شهباء (اصلا چهار) ۽ سر بوت۔ چه اودا

آگودرء اتک کہ اودرء حاکم بلوچ قوم ءیک جلال الدین نامیں مردے ء
بچ ملک دینار نامیں یے ات۔

سیدی رئیس ء ادا نندار نہ بوت ء آدیماشت تاکہ پرتگالی جزیرہ دیو
(dev) ء اتک ء پداچداں گجرات ء تیاب دیم ءوت ء سرے کت بلے
ادا آیک بلا ہیں گوڑم یے ء تھاگپ ات کہ اے گوڑم ء تھا بازیں لانچ یے
بڈ ات انت۔ گوں مزنیں جنجال یے ء سیدی رئیس گوں سراحتگیں چیز کے
لانچ آں بمبئی ء ہو رء رس ات ء اودا پرتگالی بندردمن ء لنگر کت یے۔ ادا
بلا ہیں ہو رء گوارشت یے ء تھا کپت۔ اے ہو رئی طوپان ء پراہی ہج شے
پشت نہ گہت۔ ناکام ء سرزیاستی ایں شے آن ء ماں زرء دوردات ءوت
یک بو جی یے ء زوار بوت ء سورت بندرء اتک۔ شہ بصرہ ء تاں سورت
بندرء سر بو ہگا سیدی رئیس ء راسے ماہ مان آتک۔

سورت بندر ء مسلمان آں سیدی رئیس ء منگھی ء مردی دیست تہ آہی ء
رامزنیں عزت ء شرف یے دات اش ء آہی حال گجرات ء نوکیں بادشاہ
کسان سالیں سلطان احمد سیمنی ء راسرش کت۔ سلطان احمد ء حاکمی نوبت
1555ء تا 1561ء ات۔ گجرات ء یک پیر سالیں وزیرے ناصر الملک ء
سلطان ء دست ء بیعت نہ کت ءوتی حاکمی ء جارے جت۔ آہی پہ چیر

اندری شہ پر تکیزاں مکہ لوٹ گات۔ وہدے کہ سلطان احمدؑ سیدی
 رئیس دیستؑ گوں پر تکیزاں آن آہی مثرؑ جنگؑ سو بکاریؑ بارواشریؑ سئی
 بوت تہ آہیؑ شہ سیدی رئیسؑ کمک دیگؑ دست بندی کت۔ سیدی
 رئیسؑ سلطان احمدؑ راہاں دات۔ سلطان احمدؑ بردشتیںؑ کستیں وزیر ناصر
 الملکؑ پہ چیر کائی وتی مردم آنؑ گوں سیدی رئیسؑ نزیک تر کناں کت
 تنکہ آراز ہر چارینگ بہ بیت۔ بلئے قدرتؑ آراشہ اے پندل آن
 رکھینتؑ ناصر الملکؑ جنڈچہ دنیاؑ شتؑ سلطان احمدؑ شہ بلاہیں وکیل یے
 ؑ رکھات۔

سیدی رئیس اے دراجیں جنگی پندؑ درگتؑ شہ حالؑ بد حال بوتنگ
 ات۔ لشکرؑ بازیں مردم جنگؑ شرتنگؑ طوپان آنی وڑالی بوتنگ ات
 انت۔ ؑ زری بیڑہؑ شہ اے کچؑ لانچ پشت نہ کپتگ تنت کہ پدا بیڑہؑ اڈ
 بہ کنتؑ پدی بصرہؑ سر بوت بہ کنت پمیشا آہیؑ اے درہائیں حیاںؑ
 گڑستی آنؑ یلہ کت۔ گیشتریں سنگت گجراتؑ سلطانؑ وسیلہؑ نوکرؑ کار
 دار بوتگ تنت۔ تنہا سیدی رئیسؑ دلؑ گجراتؑ نندنگ نہ کش ات آپہ وتی
 ملکؑ زہیرات۔ پمیشا سنگت آنؑ موکل یے کتؑ احمدؑ آبادؑ شت شہ
 سلطان احمدؑ شہ آہی وزیرؑ درباری آن رؤست یے کتؑ چہ حسکیؑ راہؑ

پنج روج آنی پندء پد پتن (پٹنہ؟) ء سر بوت۔ ء چہ اودا 962 ہجری ء روج
 الاول ء اول سرا پار کر سندھ ء اتک۔ چنت یے روج ساہی کت ء پداوتی
 پندے بندات کت ء شہ خراسان (انوگیس افغانستان)، فارس ء آذر
 بائجان ء راہ ء بغداد ء سر بوت ء چہ اودا قسطنطنیہ ء اتک ء متکلیں روج آن ء
 بادشاہ ء نوکری ء تہا پہ مزن شانی ء منصب داری گوازینت ء نیٹ 1574 ء
 اے دلاوریں ترک زادگ ء اے دنیا یلہ کت۔

سیدی رئیس ء وتی زری جنگی سفر آنی درگت ء بازیں علمی کار کتنگ۔ آہی ء
 ترکی، عثمانی ء چغتائی زبان آنی تہا شاری ہم کتنگ۔ شاری ء پڑء آہی ء
 پنام ”کاتبی“ بوتنگ۔ آہی سفر نامہ آنی تہا بلوچ زر ء تیاب دیم ء سندھ ء
 حکومتی چست ء ایرانی باروا بازیں چہ ہست انت چو کہ شہ سیدی رئیس ء
 نبشتہ آل مارا گوادر ء آ نوبت ء حاکم یے جلال الدین پنج ملک دینار ء ڈس
 رسیت کہ دگہ نبشتانک آنی تہا کس ء نام نہ گچنگ۔ سندھ ء سیاسی چست ء
 ایرانی سرا سیدی رئیس ء نبشتہ آنی باروانامی ایں سندھی قلم کار سید حسام
 الدین راشدی نبشتہ کنت کہ سیدی علی رئیس (سیدی ء جند ء کتاب ء سراتہنا
 ”سیدی رئیس“ نبشتہ انت) ء سندھ ء باروانو یستگلیں درمزنیں تاریخی مڈی
 یے ء جہت داریت۔ آ سندھ ء ہما نوبت ء سر بوت کہ شاہ حسین ارغون ء
 حاکی استال مرمران ات۔ سلطان محمود ء مرزا عیسیٰ ء جنگ ء پدا حیر، مرزا

الکتب

شاہ حسین ء مرک ء پدی سیاسی پرشت و پرورش سیدی ء دیما بوتنگ
تنت۔ تاریخ طاہری ء تھا کما اشارہ ہست ء میر معصوم چپ انت بلئے سیدی
علی رئیس ء سپانہ کتہ کہ ماہ بیگم ء سر اشاہ حسین ء راز زہر چارینگ ء دوبہ
جنگ بوتنگ۔

سید حسام الدین راشدی دیما ترانہ کنت کہ سیدی علی رئیس ء ہندوستان ء
باروانہ ایشہ ایں حوال مئے تاریخ ء باروانہ انت۔ گوں ہمایوں ء سلطان محمود
بکھری ء سفارش ء پارت ء تعلق داری آنی بابت ء خط ء نمندی ہما و ہداں
گشگیں شیر ء شاری، ہنچیں مڈی انت کہ چہ اے حال آں مئے مقامی
تاریخ ء دپتر چٹ ہو رک انت۔ سیدی علی رئیس ء ہمایوں ء مرک چم وت
دیتنگ۔ اکبر ء بادشاہی منصب ء سرانندنگ آہی دیما بوتنگ۔

مولانا مودودی ”تفہیم القرآن“ ء تفسیر ء تھا نہ ایشہ کنت کہ ترکی امیر البحر سیدی
علی رئیس ء وتی زری سفرانی تھا فارس ء دریا ء سوریں آپانی چیر اولی گشاں
وشیں آپ آنی چمگ درگہت انت کہ اے چمگ آنی بیان الفرقان سورہ
ء پنجاہ ء کسی آیت ء تھا انت۔

سیدی رئیس ء نیشہ کنگیں علمی مڈی آنی تھا ”محیط“ کہ بلوچ زر ء عمان ء ہور
ء حال ء علاقہ عزری موسم آنی باروانہ ماں 1554 ء آہی نمشتہ گتہ، شیر
کہ آہی شاری انت ء سیا ہگ ء دروشم ء انت چھا پ نہ بوتہ۔ ”مرات

الکائنات“ نامیں یک کتاب یے ہم سیاہگ ء دروشم ء انت ء انکتہ چھاپ نہ بوتہ۔ ”مرات الممالک“ آہی زری سفرنامہ انت۔ یک نامی ایس ء شہ زری دکنیا ء حال آں پڑیں کتاب یے کہ تاں اے و ہدی ایشی ماں جرمن، فرانسیسی انگریزی ء اردو ء رجا تک بوتگ بے اردو رجا تک ء راجھی ایس ترینگ یے کشنگ نہ بوتگ۔ اے ردا و اجہ راشدی ء کشنگ انت کہ اردو رجا تک شہ نقص ء پرانت ء گوں اصل کتاب ء تب ء نہ ٹہیت۔

برز ء پیش دانشکس نبشتہ آں ابید سیدی رئیس ء بلوچ زر، ہرمرز آپ ء عثمان ہو ر ء زری سفر ء بازس حال نبشتا تک آنی تہا انت کہ نز آرگ نہ بوتگ انت۔ اے در ہا ترکی زبان ء عثمانی بولی ء تہا انت۔ ایش آنی تہا الما بلوچ تیاب دیکھی شہر ء میٹنگ آنی باروا کارآمدی ایس مڈی مان بیت کہ پولنگ ء در گیجنگ ء دیما آرگ لوٹنت۔

اے نبشتا تک شہ اے نبشتا ک ء کتاب آں جریدگ کنگ بوتہ۔

1۔ طوائف الادبیہ شہ مولانا عبدالعزیز اسمعیلی چھاپ قاہرہ 1937ء۔

2۔ ٹرکس لڑیچر، شہ ایچ۔ ایف۔ ہوف مین، چارٹی بہر۔

3۔ ہیوز ء سندھ گزیٹئر ء در ”بتنگر پارکر“۔

4۔ تاریخ سندھ شہ معصوم بکھری۔

5۔ گالھیوں گوٹ وٹن جون، شہ سید حسام الدین راشدی

6۔ تفہیم القرآن، شہ مولانا مودودی۔

پنجگور و نامداریں حاکم

ملک میرزا

سیستان، مکران و حاران و ملک آں ملک قوم و حاکمی منصب
 داری و تاریخ کہن انت۔ ہے دمگ آنی سر ملک آں شہ دوازدهمی صدی
 عیسوی و تاں ہبدہمی صدی و گڈسرا حاکمی و بالادستی بر جاہ داشتگ۔ تاریخ و
 تہا اے حاکمیں ٹک و را ”سیستانی“ و ”سیستانی ملک“ اش گشتگ کہ آہانی نا
 مدار تریں مردم ملک تاج الدین بوتگ کہ شہ صفاری حاکم آں بوتگ انت۔
 دگہ کڑدے ملک حاکم بوتگ انت کہ آہان و ”مکران و ملک“ اش گشتگ۔
 ملک آنی اصل و نسل پکائی و زانگ نہ بیت چو کہ سیستان و ملک آن و
 گشتگ بوتگ کہ صفاری انت۔ بلے گیشتر خیال ہمیش انت کہ مکران و
 ملک چہ سیستان و ملک آں جتانہ انت کہ ایش آن و تاں دیر و زیر و ماں
 حاران و مکران و جہہ متد بوگ و سبب و ”مکران و ملک“ و نام دیگ
 بوتگ۔ نوں اے ملک آنی اوبادگ ماں حاران، کچ، پنجگور و خضدار و
 گشتگ و ملک و ملک آنی واہند انت و بلوچ راج و نہ سد و کیس بہرے
 انت۔

چہاے حاکم و منصب داراں کڑدے ملک آنی نام چوش أنت :-

- ☆ ملک ضیا الدین ☆ ملک سعید ☆ ملک بدر
 ☆ ملک محمد شاہ ☆ ملک زاہد ☆ ملک دینار
 ☆ ملک چپ ☆ ملک آسا ☆ ملک بہار
 ☆ ملک جلال الدین ☆ ملک جلال خان ☆ ملک مظفر شاہ
 ☆ ملک حسین ☆ ملک بہادر ☆ ملک فرخ
 ☆ ملک کچکو ☆ ملک چیدگ ☆ ملک میرزا
 ☆ ملک شمس الدین و دگ

برز و درہائیں ملک آنی منصبی و حاکمی سیالی گوں مکران، حاران و
 خضدار و بوتگ - سیدستان و کرمان و ملک حاکم آنی نام مانیا رنگ انت - ابید
 ملک دینار و نام و کہ آ کرمان و حاکم ہم بوتگ و مکران و ہم - و اے ملک
 دینار قوم و جہت و شہ غز رئیس آں بوتگ - ملک جلال الدین و ملک
 مظفر شاہ کچج و حاکم بوتگ انت - ہے وڑا ملک جلال خان و حاکمی گوادر و سرا
 بوتگ - ملک چپ خضدار و حاکم بوتگ و ملک کچکور و برکتی مکران و میناب و
 کروگور و سرا حاکمی کنگ - ہے وڑا ملک شمس الدین و حاکمی یکیں و ہدا
 کرمان و مکران و سرا بوتگ بلئے شمس الدین و حاکمی و تہا و نچکور مان نہ

بوٹگ۔ ملک میرزاؤ ملک آساہنجگورہء حاکم بوٹگ انت۔ ملک میرزاؤ راجپوت
 ء ہم حاکی گون بوٹگ۔

شہ برزہ درہائیں حاکم آں پہ شری ء ملونکی ء اُلس دوستداری ء
 نامدارتریں ء وژنائیں حاکم یکے ملک دینار ء دومی ہنجگورہء حاکم ملک میرزا
 بوٹگ۔ پہ مردم دوستی، زند ء مرک میرزاؤ شرتیں حاکم اے دمگ ء یکے ہم
 نہ بوٹگ۔ آہی حاکی نوبت ہبدہمی صدی عیسوی ء بنداتی سال انت۔

کرمان ء سراملک دینار ء حاکی وتی ستان ات ء مکران ء
 حکومت ہم ہماہی دستان ات۔ بمپور ء کچھ ء آہی محکمیں حاکی بنجاہ ء سپاہ
 جانتت، آہی بمپور ء کچھ ء حکومت وتی لائقیں پنج ملک شمس الدین ء
 دستاں داتگ ات۔ اے پٹ ء چک آنی حاکی نوبت ء راجپوت ء روبرکتی
 مکران ء مردم تنے و ہدی یات کھت ء آہانی نام ء پہ شری گرانٹ۔ ہے
 نوبت ء کرمان ء گورہ پچانی ء روبرکتی دمگ آن گنج علی زک کرد ء گپت
 انت ء پدانانگمان ء ملک دینار ء بمپور قلات ء سراج اُرش آرتے ء
 قلات یے گپت ء ملک شمس الدین ء رادزگیرے گت۔ ملک شمس
 الدین ء کچھ دیمتری ء گروناکی نہ گت ء سلاہ پرینت انت ء وتی حاکی
 دمگ آنی تھا ایمنی یے لوٹ ات۔ نوکیں بادشاہ گنج علی کرد ء گون وتی

اے زمین و شناسی اس پیر کیسے منصب داراں ناروائی و ناشائستگی نہ
کت۔ انکتہ و ش بوت و ملک دینار و را حاران و کر و گور و دمگانی
منصب دارکت کہ آ پداگوں و تی کہول و سی و سے (33) لوگاں لذت
و واشک و تاہا پیس ڈن و سراجہ متند بوت۔ واشک و اولی آبادکار ملک
دینار و کہول ات کہ نوں آ ہی اوبادگ آنی قومی نام واشکی انت۔

گنج علی و ملک دینار و بیچ ملک مرزا و را کچ و نجگور و ہم حاکی
دات۔ ملک دینار و نوبت و اے دوئیں ملک اگاں کہ مکران و ونڈتنت بلئے
ایش آنی حاکم و نائب سندھ و صوبہ ٹھٹھہ و اختیار دار آنی دست آنی چیر اتنت
کہ آ مغل تنت۔ چیا کہ اے دوئیں بلوچی ملک شہ دہلی و آ گرہ و بادشاہ آنی
دزرس و دور تنت ہمیشا آ ہاں پہ کم و کدریں سوگات یے و ہم حاکم آن و
حاکی سند بخشات انت۔ ہے پیما اے دوئیں ملک شہ کرمان و اصفہان و
دزرس و ہم نزدیک نہ اتنت۔ ہمیشا اے ملک آنی حاکم آن و گیشتر دوئیں
بادشاہ آنی دیم داتگیں سند گون اتنت و حکومتی مشدہ و ورنگا تنت۔

وہدے کہ کرمان و ملک میرزا و را نجگور و کچ و حاکی سند داتگ
ات تہ مکران و نائب آں گنج علی کرد و را چنگلی کت کہ ملک میرزا و پٹ و را
کچ و نجگور و حاکی و بابت و شاہ عباس (اول) و سند ہم گون بوتنگ

انت۔ غا ہاں روبرکتی مکران و حکومتی سندھ شہ کرمان و بادشاہ و ہم گپتگ۔
 روبرکتی مکران و بنجاہ بمپورات۔ نائب آں حال داتگ ات کہ ملک دینار و
 مکران و سنگ و مالی آن و شہ بادشاہ و پہل کنایہ نیتگ انت بلئے شاہ عباس
 و راشہ کیچ و ہنجگور و شرین خراج گپتہ و داشہ و نون ہم دینگا انت۔

گوں نائب آنی چگلی و کرمان و شاہ و ملک میرزا و راچہ حاکی
 منصب و کش ات و آرادزگیر کنگ و پرمان دات۔ اے نوبت و ملک
 میرزا و ہنجگور و بنجاہ خرم آباد و جہہ مندات و ہنجگور قلات دست و ات یے
 کرمان و پرمان و اشکنرگا گوں ملک میرزاوت و راشاہ عباس و دربار و
 سرکت و تاں بادشاہ و وتی دانہہ و زاجرات برت۔ و اوداشہ
 16 نومبر 1660 و تاں 5 نومبر 1661 و نشت۔ بلے بادشاہ و ملک
 میرزا و راشریں عوض یا الکا پیں دلہڈی یے نہ دات۔ ناکام و ملک و ہنجگور و
 واتر بوت و پدا وتی دانہہ و زاجرات و سرکنرگا دیم پہ اصفہان و
 دات۔ بادشاہ و آہی و زاجرات گوش داشت و آہی و را کیچ و ہنجگور و حاکی
 منصب و سرا بر جاہ داشت۔ و ہدے کہ آگوں اصفہان و شاہ و حکم و پہ وتی
 منصب و دواردست گرنگ و ہنجگور و سر بوت تہ دیست یے کہ آ نہی جند و ملک
 نک و ملک زادگ یے ملک آساء خرم آباد و قلات گپتگ و حاکی بنجاہ

چہ خرم آباد ء تسپ قلات ء برتگ۔ ء نجگور قلات ء وتی سلاہ بندیں
لشکری آنی ڈباعء داتگ ء ملک ء سراجکومت کنرگا انت۔

ملک آساء خانوادہ، شہ نجگور لالیان ء پیشندگی حاکم آں بوتگ
کہ لالیان ء تباہی ء پذیرور ء ایر دست بوتگ تنت۔ ء نون شہ چیزے سال
آں ملک آساء شہ کرمان ء بادشاہ آن تسپ ء کر ء گوری دمنگ ء نابئی ء
سند گتگ ات ء شہ ہے منصب ء وسیلہ ء وت ء راتوگیس نجگور ء حاکم
کناینگ ء جہد کنرگات۔

ملک میرزاع نوکیس جاور ء دیماوتی لشکرے نز آرت ء پدانفرے
تسپ قلات ء ملک آساء گور ادیم دات ء اصفہان ء شاہی حکم ء راگون
کرت کہ نجگور ء حاکمی منصب ء سراجاہی ء حکم نامہ ات۔ آہی ء ملک
آساء راکلہہ کت کہ ملک ء حاکمی ء چہ ء زودابویا گڑاپہ جنگ ء لانک ء
بند۔ تاں تی جواب رسدگا من نجگور قلات ء سراجش نہ کنیں۔ بلے ترا
سئی بہ بیت کہ منی لشکر ء کلات چپ ء چاگرد ء گتگ ء سپاہی سگران انت۔
ملک آساء شاہی حکم ء منگ ء جارجت ء دز بندی کت کہ ملک
میرزا آہی سرامہروانی بہ کنت ء تسپ ء کر ء گور ء دمنگ آنی نابئی ء آہی ء
بہ دنت۔ آہی ء چہ خرم آباد ء قلات ء یلہ کنرگاوتی مردم آن ء کلہہ کت کہ
وتی سلاہ آں ملک میرزاع کمانداران ء بہ دے انت ء در بہ کپ انت۔

نفر آہگا گوں ملک آساء لشکری آں وتی سلاہ ملک میرزاء لشکری
 آن ءء اتنت ء قلات یلہ کت۔ پدا ملک میرزاء آہی تیوگیں سلاہ ءء او
 لاک آن ءء پ شرف ء عزت، گوں تسپ دمگ ء نابی ء حکم ء ملک آساء را
 دیم دات انت ء نجگور ء راشہ بلائیں کشت ء کشار ء ء رکھینت۔

ملک میرزاء گوں نوکیں ہل ء واہگاں ملک ء ہر سندی ء آبادی ء
 نیمگاں دلگوش گورکت ء خرم آباد ء شش نوکیں کہن کش ات ء ایش آنی
 دیات آن ء کشت ء کشار کنائینت۔ کشت کہ سے سال آنی تھا نجگور ء
 دمگ ء ہمینکس گندیم ء جو ء نکینز پیدا بوت کہ تاں دوازده سالان کرم آنی
 دپ پیچ نہ بوتنت ء ہے گلہ امبارتنت ء ایرتنت۔ خرم آباد ء ہر سندی ء
 وڑ حالی ء را کہ ملک میرزاء چم وت دیست تہ آہی ء ملک ء تھا ہروڑیں سنگ
 ء مالی آنی گرگ بندکت ء شہ وتی حاکی وند ء اصفہان ء ٹیکی ء نکاری ء دگہ
 لوٹان ء پورا کت۔ نجگور ء کیچ ء حاکی ء دستاں گرگا پد ملک میرزاء پہ وتی
 ہنکین واشک ء دیم نہ کت ء نجگور ء نشت۔ آہی ء وت شہ پرم ء ہروڑی
 رئیس آں سانگ گپت ء وتی زاہگان ء ہم گوں نجگوری رئیس آں سانگ بند
 کت ء گوں آہاں قومی جہت ء ہور تور بوت۔ اے بے دروڑیں حاکم ء را
 بلیدی آں ماں خرم آباد ء جت ء شہید کت۔ گوں ملک میرزاء شہیدی مرک
 ء نجگور ء کیچ ء دمگ آں ملک کہول ء حاکی ء بام ء دات۔ نجگور ملک ء

آوہدی ایس، بجاہ خرم آباد، شہ بنستان، دودہ دوازہ میل، سر اکوہ بن، دودمگ، ات۔ آنہی قلات، دودمب کہنہ قلات، کشنگ بیت۔

ملک میرزا، عراق دوستی، نزم دلی، انصاف کاری، ہمینکین نام یے بوتنگ کہ چہ آہی پد آہی او بادگانی تہا چار مردم آنی نام ملک میرزا، ایرکننگ بوتنگ ات۔ گڈی ملک میرزا 1903ء، ماں کیچ، غزا، امران، تا پروم، کوگ، گچک، دمگاں، انگریزی، دیمپاں، کارے ات کہ سکیں، گرونایس، غز رنگیں، مردے بوتنگ کہ مدام، گون، دوازہ، بوسواراں، سلاہ، غسخ، بوتنگ، غگشت یے کتنگ۔ آہی عراق، انگریزی حکومت، ماہے = 20/ کلد، ارالا، ونس، داتنگ۔

ہر دیں کہ بلوچ، جنگول، آن، انگریزی، سرکار، خلاف، سلاہ، چست، کت، غآزادی، لوٹ، اش، کت، تہ، ملک، میرزا، بلوچ، مجاہدان، غوز، گیر، کتنگ، غگون، آہاں، مڑنگا، انگریز، راجواب، کت، سرکاری، سلاہ، آن، گون، جست، غانگریز، بالکتری، غہوشاپی، کمپ، آنی، سر، ارش، آرت، غوتی، غاولی، ملک، میرزا، غنام، غشرف، غرا، برجہ، داشت۔

ملک کاریں کس، کتاب، مکران، گزینٹر، خاران، گزینٹر، جی۔ پی۔ ٹیٹ، سیستان، تاریخ عالم، آراء، عباسی، تاریخ کرمان، خدا، مرزی، فقیر محمد، بلوچ (وشبود)، خدا، مرزی، ماسٹر محمد علی، عارف، پردی (خدا، بادان)، میر، کرم، گچک، پنجگور۔

مکران

مکران، کہ یک و ہدے ایسی مزین بہرے ء را ”مُلک بلوچ“
 اش گشنگ، نوں بلوچستان ء پہک ترین ء ذکر ترین بلوچ و منگ انت کہ
 وئی حاک ء سراپہک تریں بلوچی رُبیدگ یے شہ صد اں سال آں پلگار
 تنگ ء رکھینگ یے۔ نہ کہ تہنا پلگار تنگ ء ذکر یں رنگے ء داشتگ یے بلکہ
 وئی چپ ء چاگرد ء راچرے شاہی ء شاہ تبیں رُبیدگ ء بہرانجان ء
 ہر سندے ہم گتہ۔

تاں 1948ء ۽ مکران، ماں بلوچستان ۽ قلات ریاست ۽
 زرباری روبرکت ۽ مستریں دمگ بوتہ کہ ایشی رقبہ 42 ہزار ۽ پنج صد ۽
 شت کلومیٹر بوتہ۔ ایشی لس حد ۽ سیم چوش بوتگ انت۔

رودراحت ۽ جہلاوان ۽ لس بیلہ ۽

دمگ، گورپچان ۽ سیاہان ۽

کوہی بند، روبرکت ۽ فارس ۽

مُلک ۽ زربار ۽ بلوچ زر۔

جہلاوان ۽ نیمرگا خضدار

۽، فیروز آباد ۽ سمند ۽ کوہ، ایشی

رودراحتی سیم بوتگ، لس بیلہ ۽

نیمرگا میانی ۽ بُریدہ لک ایشی

حد بوتگ (ا) راگئے ۽ رکشان ۽

نیمرگا شیر نیزہ قلات

(انویس پتک) ۽ گورپچانی روبرکت ۽

کوگ قلات، زرباری روبرکت ۽

سیر آف ۽ تیز ایشی حد بوتگ

اُنت۔ وہدے کہ رو برکتی پلو ء

تا حد کرمان اے تالان یوتہ۔

یا قوت حموی رومی بغدادی ء و تی کتاب ”مجموع البلدان“ ء تھا مکران ء چار سیم

چوش نبشتہ کتنگ اُنت:

”اے مُلک ء گور پچان ء

سیستان، زربار ء عرب زر

رودر آحت ء ہندوستان،

ء روبرکت ء کرمان اُنت۔“

یا قوت حموی ء پیش داشکلیں بُرز ء چار سیم پتمی صدی ہجری بیگ اُنت۔

چدوساری ء چار سیم ء بارہ ء کتاب ”بلوچ اور اُس کی تاریخ“ ء نیسوک

مولانا نور احمد خان فریدی نبشتہ کنت کہ پشند گاشہ سندھ ء دریاء تاں عرب

ہور ء، ء شہ کندھار ء تاں عرب زر ء مکران بوتگ۔

تاریخ ء جتا جتا میں نوبت آں مکران مُلک ء جتا جتا میں بنجاہ

اشکنگ بوتگ اُنت۔ برے ایشی ء بنجاہ تیس بوتگ ء برے بمپور، برے کیز

(کچ) بوتگ ء برے پنجگور بوتگ کہ عرب قلمکار ء سوادی آں ایشرا عربی

نبشتہ ء گا لوار ء تھا فنز یور نبشتہ کنتہ۔ چیزے جاگہ آں جغرافیہ نیس آں اے نا

مءرا ”کنز بون“ ء ”قنز بون“ ہم نبشته کہ کتابت ءردی زانگ بنت۔
روبرکتی مکران ء باروا ”کتابچہ ایران“ ء تھا چوش نمشته انت:-

”مکران، یک پراه ء دراجیس مزنیس

ملک یے کہ بنجا ہے بمپور انت۔

آ ملک ء مردم آنی زبان بلوچی انت

ء رستم کہ شاہنامہ ء تھا نامدار

انت، ہے دیار ء مردمے یوتہ۔“

روبرکتی مکران ء بلوچ آنی گشگ انت کہ مرچانیس تیز (وہد ء تیس) مکران

ء اصل ہنکین ء بنداتی بنجاہ بوتگ کہ شہ صدال سال آں بلوچ آں ایشی ءرا

تیز ء تیس ء بدل ء مکران گشگ۔ آ گشت کہ پیشندگا وہدے کہ بلوچ یے

تیز ء شتہ یا کہ چہ تیز ء آ تکہ گڈا آ ہی ء ہے گشتہ کہ آ مکران ء شتہ یا چہ

مکران ء آ تکہ۔ تیز ء نام کست ء دپ ء نیا ورتہ۔ چہ اے گشتن ء زانگ

بیت کہ نام ”تیز“ پہ مکران ء کہنیں ہنکین ء پدازورگ یوتہ۔ تیز ء باروا عربی

کتاب ”احسن التقاسیم فی معرفتہ الاقالیم“ ء تھا ابو عبد اللہ محمد بن احمد بن

ابو بکر المقدسی بشاری نبشته کنت۔

”مکران تیاب ء دیم ء انت۔ ادا

بازیں مچکدگ انت۔ شریں جہادی
 چوکی (رباط) ء یک نمہ داریں جماعی
 مسیت یے ہم ہست انت۔ مردم یے
 دکشی ء بے شناس این انت گوں
 جاہلی ء ہور گہیز ء کلپ انت۔ پدا ہم
 تیزیک نامی این باپاری بندن یے انت“

دگہ عرب نمشتہ کارے شریف ادریسی ء نرہمتہ المشتاق ء تہا تیز ء بارہ ء نبیستہ

”شہ کیز ء نزیک، روبرکت ء پلوا
 تیز انت۔ اے زر ء لمب ء انت
 کسانیں بلئے آبادیں شہرے۔ ادا ایرانی
 آپی گراب اوشت انت ء ادا شہ عمان ء
 کیش (قیس) جزیرہ ء کہ فارس ء دریا
 ء توک ء انت، مردم سہفر کشت ء کا انت۔“

شریف ادریسی، شہ کیز ء تاں تیز بندن ء کساس یک صد ء شست میل ء راہ
 کشیت بلئے مرد چانیں کشک ء شہ اگاں تیز ء روگ بہ بیت تہ کم تاں کم دو

۽ نیم صد میل دُور بیت۔

شہ کہنیں تاریخ آں زانگ بیت کہ رودراحتی پلوا کہن تریں مکران
یے ہم بوتگ کہ مئے حیاں ۽ گوں کیچ ۽ نام ۽ ہواریں مکران ہمیشی ۽ راگشگ
بوتہ۔

رودر آتکی مکران ۽ مکران ۽ کہن تریں ہنکین ماں کیچی دشت ۽ بوتہ۔ اے
مکران شہ روبرکتی مکران ۽ مستر ۽ پراہ تر بوتگ۔ ایشی بنجاہ دشت ۽ ”دیول“
نامیں شہر بوتگ (2) کہ مکران نامیں ڈن ۽ نیام ۽ سر چستیں دمب انت یے
۔ روبرکتی مکران ۽ کہنیں ہنکین اگاں کہ تاریخ ۽ دھنزانی چیرا بے نشان بوتگ
بلئے وتی نام یے شہ ہزاراں سال آں انکتہ برجاہ داشتہ ۽ نوں ہم آبر ہنکین
وڈھ ۽ را پیر مرد مکران گشت۔ شہ اے جاگہ ۽ گنری ۽ بازار ہپت کلومیٹر
انت ۽ ایشی چار حد چوش انت۔

زر باری نیمرگا دشت ۽ کور انت

رودر آتک ۽ گنٹ دار ۽ میتگ ۽

روبرکت ۽ چڑ ۽ ہوکین انت ۽

گور پچان ۽ سیر ۽ چمپ ۽

دمب انت

سیر ء دمب یا ٹھپ، مکران ء ڈن ء سرائنت۔ دشت کنور ء اے دیم ء آدم
 ء صدال سال پیرا گار ء بیگواہ بوتگنیں کہن ترین آباد کاری آنی دمب ء
 نشان تالان انت۔ اے گیشتریں دمب شہ سر ڈگار ء بے نشان ء بے پد
 انت ء بزیں ریک آنی چیرا بار کپنگ انت۔

رودرا تکی مکران ء ہنی ہنکین ء باروا گیشتریں نمشتہ ء تاریخی دپتر
 ہو رک انت کہ چیریشی مردم ء راگمان بیت کہ اولی مکران ء ہنکین بیت نہ
 بیت ہے کچی دشت ء سر یلگیں ڈن ء ”مکران“ انت کہ شہ تاریخ ء نمشتہ ء
 نوبت آل باز پیر بوتہ۔

مکران نام ء سربازیں پٹ ء پولی نیشا تک آنی سر ا قلم کاراں دڑ
 وڑیں گپ جنگ کہ انگریزی گزنیٹر ء مکران ء سر حال ء سرائیش آن نیدتہ۔
 مکران گزنیٹر ء تہا ٹمس العلماء ہے۔ جے مودی ء یک نیشا تکے ء نام
 گرگ بوتہ کہ 1904 ء ایسٹ اینڈ ویسٹ نائیں میگزین ء تہا چھاپ
 بوتہ۔ اے نیشا تک ء تہا ہے۔ جے۔ مودی کشیت کہ حمزہ ء ایشرا ”ماہ
 کران“ ء نام داتنگ۔ آ کشیت کہ اے چہ دولہز آں شہ اتنگ۔ یکے ماہ
 بزاں میگ ء مودی کران بزاں تیاب دیم۔ چوش ”ماہ کران“ ء مانا تیاب
 دیمی ہنکین یا بازار۔ (3) بلئے حمزہ ء یا ہے۔ جے۔ مودی ء اے نہ کشنگ

کہ اے دوہیں لہز کجام زبان بیگ أنت یا بوتگ أنت۔ مکران ءیکیں زبان
مکرانی یا بلوچی ءتہا اے لہز اے وڑا مانانہ دیے أنت۔ دومی گپ ایش انت
کہ نام ”مکران“ کہنیں نوبت آں ہم پہ تیاب دیگی جاگہ آں کارمرزنہ
بوتگ۔ دیما ترا آ عرب نبشتہ کارانی حوالہ ءدنت ءگشیت کہ مکران ءنام
وتی بن حشت ایر کنوک ”موکران بیج فارک بیج سام بیج نوح ءنام ءسرا
انت۔ ہے موکران ءرا عربی کتاب ”معجم البلدان“ مکران نبشتہ کنت ء
گشیت کہ اے گلزمین ءنام ہمیشا مکران ایر کنگ بوتہ کہ کرمان ءبراٹ
واجہ مکران بیج فارک بن سام بیج نوح ءایشی ءراوتی ڈیہہ گتہ ءنشتہ۔ اے
ہما نوبت ءگپ یے کہ درہائیں قوم آں زبان آنی ناٹھی ءسبب ءبابل یلہ
دات ءتالان بوتنت“ (4) معجم البلدان ءاے دانک وتی جاگہ ء، بلئے
تاریخ حضرت نوح ءآ ہی اوبادگانی گوں مکران ءکرمان ءبیج تاریخی سیادی
یے پیش نہ داریت۔ ءنہ کہ حضرت نوح ءنسب نامہ کہ عرب قلمکاراں دیما
آرتگ أنت پہ تپا کی حقیں نسب نامہ منگ بوتگ انت۔ ایشی ابید ملک آنی
تاریخی نام قوم آنی نام آنی سرا بوتگ أنت نہ کہ یک کسے ءنام ءسرا۔

کڑدے دگہ پٹ ءپولکار سر تھا مس ہولڈرچ، ڈاکٹر بلیو، ءسراولیو

، سینٹ جان ءدگہ اے نام ءرا ”ماہی خوران“ گشت کہ فارسی زبان ء

گالے کہ مانا یے ”ماہی وروک“ انت۔ آدلیل دے أنت کہ سکندر مقدونی ء
نوبت ء ہم یونانی آں وتی زبان ء اے ملک ء را ”اچیتو فلوئی“ گشنگ کہ
ایشی مانا ہم ”ماہیگ وار“ انت۔ گوں اے خیال ء ہم تپاک کنگ نہ بیت
چیا کہ بنی مکران، کسانیں بازارے بوتگ کہ شہ تیاب ء باز دیر بوتگ۔ اے
نام ء را گوں ہما نوبت ء بند دیگ بوت کنت کہ مکران ملک یے جہت ء
سر بوتگ نہ کہ بنداتی مکران ء بار ء۔ بلئے دگہ قلمکارے لارڈ کرزن ایش
آں گوں تپاک نہ کنت۔ آوتی کتاب ”پرشیا“ ء تہا نبشتہ کنت کہ اے سکیں
دیری این نام یے کہ ”وراہہ مہیرا“ ء ”برہنت سہنتا“ ء توک ء پے ”موکارا“ ء
نام ء گندگ بوتگ کہ ہند ء ہمد ہمسندیں ذات آنی لڑ ء تہا نبشتہ
انت۔ آاے نام ء را دراوڑی نامے نبشتہ کنت۔ ادا ما گوں لارڈ کرزن ء
دی ہم خیال بوت نہ کناں کہ موکارا ء مکران نام یک أنت۔ کرزن ء
بردشت ء میجر سائیکس اے نام ء را سنسکرت ء لبرے ”مکا ارینا“
(MAKA IRINA) نبشتہ کنت کہ بقول ہمائی ماناے ”سیئر ء بے کشار
”یا ”کپ“ انت۔ آگشیت کہ نام ”مکران“ (MAKARAAN)
اصل ء لبرے ”مکا ارینا“ ء لوتگیں دروشم یا گا جیل انت کہ مانا یے ”ماکا آنی بے
کشاریں ڈن“ یا ”ماکا شکا وگ انت۔ آپہ وتی دانک ء پک کنگ ء

گشیت کہ سندھ ء ایشی ء را ”مکران“ (Makraan) گشت کہ حالینی
 ”مکارینا“ (Maka irina) ء درشان انت۔

مکران ء نام ء بارہ ء بزر ء زانتکاراں ہرچی کہ خیال درشان
 کتنگ انت آ تاریخی گواچن ء پٹ ء پول ء آ سر ء بروردنہ انت بلکہ مہت ء
 ناہودگیں گمان انت کہ لبر ”مکران“ ء ہم تواریں گال یا نام آنی بنیاد ء
 زورگ بوتگ انت۔ گیشتر انگریزی ء یورپی قلمکارانی مستریں کمال ء
 ڈال ترین پٹ ء پول ہمیش انت کہ آ تاریخی نام آنی ہم تواریں یا نزدیک
 تواریں نام آں شوہازکن انت ء پدانبشتہ کشت کہ فلاں نام اصل ء فلاں
 انت کہ شہ بازیں گشنگا گاجیل بوتگ ء نوکیں رنگ یے در آرتگ یے۔
 آہر تاریخی نام ء را کہ درگہت نہ کشت گڑا آرایک نہ یک نزدیک تواریں
 ء ہمرنگیں نام ء لوتگیں دروشم نبشتہ کشت۔ چوش آشہ تاریخی پٹ ء پول ء
 قلمی زکت کشی آں وتی جان ء دُزانت ء دومی نیمرگا قوم آنی تاریخ ء گوں
 لیب کشت ء وانوک آن ء گمراہ کشت۔ اے چیز ہمک انگریز ء یورپی
 قلمکار ء تاریخی نبشتا تک ء کتاب آنی تہا صدانی لیکہ ء گندگ بنت۔ آہانی
 اے وسآچین ء غیر ذمہ داریں راہند آن ء مے قومی نبشتا نکار ء تاریخ نہیں
 آں وتیگی گتہ ء بلوچ تاریخ ء راشہ دروگیں قصہ ء چاچا آں پرکتہ ء تاریخی
 ء تاریخی پٹ ء پولی راہ آن ء بیگواہ کناسیدتہ۔

بلوچ تاریخ ءِ رانملکی ءِ درملکی نبشته کاراں شہ ہنچیں دروگ ءِ گمان
 آں سیاہ گتہ ءِ ہزارانی لیکہ ءِ تاریخ ءِ وانوک ءِ شوہازوک آن ءِ بے مزلیں
 کشک آنی سرارہادگ گتہ۔ مکران ءِ نام ءِ روء ءِ ہم ہنچو کنگ بوتگ۔ برز ءِ
 نبشته کاراں ثابت گتہ داتہ کہ آشہر ءِ ملک آنی نامدار بوگ ءِ راہند ءِ شہ سئی ءِ
 بلد نہ بوتگ انت ءِ آہانی درہاہیں قلمی گذران دروگیں قصہ ءِ بے علمیں نقل
 آنی سراہوتگ۔

اے یک جہانی راست ءِ گواچن یے کہ ہنکین، شہر ءِ ملک آنی نام
 تاریخی چیدگ انت ءِ پپہ دپ گال کنگاچج یک نام یے تاں آوہداں نہ
 لڈیت ءِ دگہ دروشم یے نہ کشیت تنکہ آ نام ءِ جاگہ ءِ ہنکین تاں شریں ءِ
 الکاہیں نوبتے ءِ برباد ءِ بے مردم مہ بیت۔ ءِ مزنیں ءِ دراجیں نوبت یے ءِ
 پدنوکیں راجے مہ بیت ءِ اودانوک جہہ متد مہ بیت۔ پدااے ہم المی انت
 کہ کہنیں نام، نوک آوک ءِ نشگیں مردم آنی دپ ءِ شری ءِ مہ نندیت۔
 اے جاور ءِ تہا بوت کنت کہ کہنیں نام ءِ تہا کم باز بدلی ببیت۔ آ ہم ہنچو کہ
 زیروز بر ءِ پیش ءِ شد آنی تہا کئیت۔ کہنیں نام ءِ دروشم چٹ بدل بوت نہ
 کنت۔ ایسی ءِ بازیں درور آں ماچیرا پیش داراں۔

کھنیں نام	پدی دروشم	
آبال	(Aabsaal) آبسر	(AAbsar)
بریدہ	(Bureeda) بلیدہ	(Bulaida)
پیشکان	(Peeshakaan) پیشکان	(Peeshukaan)
پسنی	(Pissinee) پسنی	(passinee)
پنجگر	(Panjgar) پنجگور	(Panjgoor)
پشین	(Peeshin) پشین	(pasheen)
ٹربہ	(Turbah) ٹربت	(Turbat)
تیج آوان	(Tejaawan) تجابان	(Tijaabaan)
سیوی	(Seevee) سی	(Sibbee)
منگوچہ	(Mangoocha) منگچر	(Munguchar)
کوچ	(koch) کچ	(Kech)
کوش قلات	(Kosh kalat) کوش قلات	(kaosh kalat)
گوادر	(Gwadar) گوادر	(Gwaadar)
ہورماڑہ	(Hormaara) اورماڑہ	(Ormaara)
سوس/سیس	(Soos/sees) شوش/شیش	(Shoosh/Sheesh)
مستان/مستنج	(Mastang) مستونگ	(Mastung)
سورو	(Soro) سورو	(Sooro)
سوران	(Soraan) شوران	(Shoraan)

(Ganz)	گنز (Ganj)	گنج
(Gandaawah)	گنداوہ (Ganjaawah)	گنج آوہ
(Zaawag)	زاوگ (Zaawah)	زاوہ
(Gichk)	گچک (Girishk)	گرشک
(Mashkai)	مشکئی Mashkee	مشکی
(Raagai)	راگئی (Raaga)	راگہ
(Khuzdaar)	خضدار (Qazdaar)	قزدار
(Raabela)	راس بیلہ (Lasbela)	لسیلہ
(Muaalee)	موالی (Muaaree)	مواری
(Khaaraan)	خاران (Qaarah)	قارہ
(Khudabandan)	خدا بندان (Khudabaadan)	خدا پادان
(Helmand)	ہلمند (Hermant)	ہیرمند
(Sareekaor)	سریکور (Sareekol)	سریکول
(Zaranj)	زرنج (Darang)	درنگ
(Hinglaaj)	ہنگراج (Hingraaj)	ہنگراج
(Karaachi)	کراچی (Kulaanchi)	کھانچی
(Maashked)	ماشکیڈ (Maashkel)	ماشکیل
(Kuchlaak)	کچلاک (Kushlaakh)	کشلاخ

غدد گہ بازیں نام۔

دگہ یک تاریخی راستی یہ ایش انت کہ کہنیں نوبت آں، مرچانیں
 وڑامیتگ ء شہران ء نام دیگ نہ بوتگ بلکہ ہر جاگہ ء حاک ء سر اہر کجام ذات
 یا قوم کہ نشنگ، آ جاگہ ہما ذات یا قوم ء نام ء سرانامدار بوتگ۔ اے ہم دود
 بوتگ کہ مردم آن ء گیشتر آہانی ذات ء نام ء توار پر جنگ بوتگ۔ ماوتی رکز
 ء گورآں کہ صداں وڑیں نام آں گنداں کہ کوہ، کور، شیب، قلات، زیارت
 ء ٹل ء ڈن آنی نام انت تہ اے زانگ لوٹیت کہ اے وتی نوبت ء ستانیں
 ذات ء قوم بوتگ انت کہ ہے جاگہ ہماہانی ہنکین بوتگ انت۔ ایشان ء وڑ
 وڑیں مانا کنگ ء تاریخ ء دپترانی تھا جاگہ دیگ گوں قوم آنی تاریخ ء زیاستی
 ء ناروائی انت ء ہے ناروائی تاریخ نیساں گوں مکران ء نام ء ہم کتہ۔ مکران
 ء نام ء سر اہر زا پیش داشکین نمشتہ در ہاگمان ء قیاس ء غیر تاریخی ء وت دل
 ء سازتگیں گپ انت کہ ہج ارزشت ء سنگینی نہ دارانت۔

راستیں دانک ایش انت کہ مکران ء نیخی نام، مکران

(Mukkuran) انت۔ اے نام، بازی بزاں جمع ء پیش داریت۔

کی ”مکر“ (MUKKUR) انت۔ مکر، ترک قوم ء باز کہنیں ذات

یے بوتہ کہ روبرکتی بلوچستان ء ابید کچی دشت ء نندوک بوتگ۔ ہے سبب ء

آہانی ہنکین ء نام ”مکران ء نام کچنگ۔ تاں کہ مکر ذات اے دمگ ء ساڑی ء ستاں بوتگ تہ دمگ ء نام ء تہا تھے بدلی نیا کنگ بلے و ہدے کہ دمگ شہ مکر ذات ء دست آں در آحت ء بلوچانی دست آں اتک تہ ”مکران“ ء بدل ء اے نام ”مکران“ (Makkuraan) بوت کہ تاں اے و ہدی مکران یے گشت۔ ٹرک آنی اے مکر ذات چٹ گار ء بیگواہ نہ انت۔ بلکہ نوں ہم پنجاب، کشمیر ء ہندوستان ء اے ذات ء مردم ہست انت کہ مکران ہمیش آنی بنکی ایں ڈیہہ بوتگ کہ کہنیں ٹرک قوم ء تاریخی ایں نشانی انت۔

مکران ء اے نام سکیا کہن انت کہ مئے حیاں ء گدروشیا نام ء چیر ترگ ء پد نام یے کش اتنگ۔ ادا اے حیر زانگ لوٹیت کہ گدروشیا (۵) ء مزنی ء تالانی ء نوبت ء ہم مکران، گوسنڈیں بازار یا ہنکین یے ء دروشم ء ساڑی بوتگ کہ مکر ٹرک آنی ہنکین بوتگ بلے اے زانگ نہ بیت کہ مکران نامیں کہن تریں ہنکین روبرکتی مکران ء بوتگ یار و در آحتی مکران ء۔

مکر ٹرک آنی زبان آہانی ملک ”مکران“ ء سیادی ء نسبت ء پہ مکرانی ء نام ء نامدار بوتگ کہ نوں ہم مکرانی کشتگ بیت۔ و ہدے کہ پدا

تیوگیں مکران ء بلوچ قوم ء بالادستی بوت تہ ہے مکرانی زبان کہ بلوچ آنی
ہم زبان ات بلوچ ء نسبت ء ایشی نام بلوچی ہم ایر بوت۔ (اے زبان کہ
تاریخ ء جت جتاییں نوبت آنی تہا ایشی جت جتاییں نام بوتگ انت، مکران ء
سر ڈگار ء یہی ء بنکی ایں زبان انت کہ شہ ڈن ء آؤک ء آؤر تگیں نہ انت۔
اداماے بنکپ ء سراتران نہ کنزگا آں)۔

دلگوش:-

1- کتاب ”سرزمین بلوچستان“ ءتہا تا کدیم 153 ء پھادونی ء مولائی شیدائی نبشتہ کنت کہ علامہ طبری ء مکران ء آخری حد دیہل ء راپیش داشتنگ۔

2- دشت ء جلگہ ء دو جاگہ آنی نام دیول انت کہ چہ یک یے دومی ء گتا انت۔ یک دیول یے ہما پر اہیں ڈن انت کہ ڈینگر، کوہک ء کروس آنی ڈن ء پنودی ء روکیں راہ شہ ہمیشی تہا گوز انت۔ دومی دیول، کہنیں بلاہیں کوہیں دمب یے کہ گنری بازار ء گور پچان ء شہ دشت کور ء آ دست انت کہ وتی و ہداں مکران ء بنجاہی بازار یا قلات بوتگ۔ دیول قلات ء دمب ء چپیں نیمگا سیر ء دمب یا ٹچپ انت کہ یک ء نیم کلومیٹر دور انت۔ شہ دیول دمب ء برزی ء زانگ بیت کہ وتی نوبت ء اے قلات کم تاں کم سے رطبقت یوتہ۔ دمب ء تالانی کم تاں کم چار ہزار چاگردگر ء سرائنت۔

3- حمزہ اصفہانی ء اے حوالہ ہیوز بکر ء مکران ء بنگپ ء سرائشتہ گتہ۔

4- بحوالہ ”بلوچ قوم اور اس کی تاریخ“ شہ مولانا نور احمد خان فریدی۔

5- آریں ء نبشتہ کتہ کہ گدروشیا ء علاقہ اور یتائی (لس بیلہ) ء کرمانیہ (کرمان) ء میانجین ء انت۔

کوہ نور ہیرا

2001ء سال ء کوہاٹ ء شاہزاد گے طیفور جان ء، شہ برطانیہ ء برمنگھم
 ہیلیس (شاہی میری) ء تاریخی ایس نامداریں شدر کوہ نور لوٹ ات ء
 گشت کہ اے وہدی من اے تاریخی ایس شدر ء تاریخی ایس واہندان۔ پیشا
 ایٹی سرادر امنی واہندی بوگ ء جار جنگ بہ بیت۔ طیفور جان ء کشگ
 ات کہ آ شہ افغانستان ء سدوزئی بادشاہ احمد شاہ ابدالی ء لوگ ء اوبادگان
 انت کہ نوں ہم کوہاٹ ء شاہزادگان نامیں بازار ء ہما شاہی میری ء تھا
 نندوک انت کہ وتی نوبت ء بادشاہ ء سرکاری لوگ بوت۔ اے میری سے
 طبق انت ء ایٹی ء پتاد ء شش گس انت۔ طیفور جان ء گشتہ کہ انگریز ء
 اے شاہی ملک ء راپہ زورا کی بُرتہ بوتہ نوں باید انت کہ اے ہیرا آ ہی
 ء حقیں واہندان ء گردینگ بہ بیت ء ابدالی لوگ ء گڈ ء ازدار انت
 ۔ برطانیہ ء حکومت ء طیفور جان ء کا گزی ثبوت آنی دیما آ ہی ء اے ہیرا
 ء تاریخی واہند لوگ من اتنگ۔ بلئے کشگ یے کہ چیا کہ اے ہیرا ء ملک ء

داوا کنوک افغانستان ۽ حکومت ۽ اید ہندوستان ۽ حکومت ہم ہست انت
 ۽ نوں اے برطانیہ ۽ شاہی میراث یے حساب بیت پیشا کتے ۽ را
 گر دینگ ۽ دینگ نہ بیت۔

چہ انگلستان ۽ اے جواب ۽ طیفور جان دلجم یوتہ بلتے پدا برطانیہ ۽
 سرکار ۽ رانمشہ کرتنگ یے کہ من کوہ نور ۽ حالینی لوٹوک ۽ زوروک نیاں۔ من
 ہمینکس لوٹاں کہ انگلستان ۽ حکومت سرکاری پیما اے ہیرا ۽ تاریخی وارث
 بوگ ۽ جہت ۽ منی نام ۽ ماں سرکاری دپتراں بیاریت۔ شہ کوہاٹ ۽ ریونیو
 ریکارڈ ۽ پدربوتگ کہ افغانستان ۽ بادشاہ احمد شاہ ابدالی ۽ کہول ۽ اے شدر ۽
 را انگریز حاکم آن ۽ سوگات گتہ۔ کہ پدا ایشی بدل ۽ انگریز سرکار ۽ کوہاٹ ۽
 پنجاب ۽ سیم سر ۽ ہزاراں ایکڑ زمین آہان ۽ داتگ۔

دنیا ۽ مزین مزین زرگر ۽ ہیرا آنی واپاری آنی کشنگ انت کہ اے
 ہیرا ۽ نامداری ۽ مشہوری ۽ سبب ایشی ۽ بادشاہ ۽ حاکمانی گور ۽ بوگ انت۔
 اگاں ناشہ ایشی مستریں ہیرا ہم ہست انت کہ نہاد ۽ نہر ۽ چہ ایشی دوچند
 انت اے ہیرا ۽ نامدار بوگ ۽ دگہ سبب یے ایش انت کہ ایشی دزگرگ ۽
 حاترا حاکم ۽ بادشاہ چارینگ ۽ کشنگ بوتکنت۔ پرے سبب ۽ گیشتریں حاکم
 ۽ بادشاہ آں اے شدر ۽ راشومی ۽ نشاں لیکھ اتنگ۔

مائرز و مکودم ہمیشا گتہ کہ گول اے ہیرا و تاریخ و بدر و چیس بلوچ و
 لنگ ہم بستہ۔ کہ ایشی سرانمشہ کنوک آل ”بلوچ“ و راجٹ ڈالچا رگتہ و
 ایشی نیامی تاریخ تالان گتہ۔ ”آگرہ و تاریخ“ و نمشہ انت کہ اے ہیرا
 ”گوالیار“ و راجہ و کرماجیت و لوگ و بوتگ۔ و ہدے کہ بادشاہ بابر و دہلی و
 آگرہ گپت انت تہ راجا و کہول یک وڑیں دزگیر و بندی بوت انت۔ بلتے
 ہمایون و اے حاکم لوگ و سراچ وڑیں زورا کی و غزیاسی نہ گت۔ انکتہ آہان
 و گولنگیں حاکم بوگ و جہت و مزین شرف و عزت دات و ہما وڑا کہ وتی
 حاکمی نوبت و آسرات و وڑ حال تنت، ہمایون و ہما وڑ ایشان و داشت انت
 ۔ گڑا و کرماجیت و لوگی و بازیں قیمتی لعل و آقوت ہمایون و رائیکی دات کہ کوہ
 نور ہم ایش آنی تہامان ات۔ چوش اے تاریخی ایں شدرتاں ہمایون بادشاہ
 و سر بوت۔ آوہداں اے شد و سنگ ہشت مشقال و سے صد و پست رتی
 بوتہ کہ نہرے ہشت لکھ و ہشتاد ہزار پاؤنڈ بندگ بوتہ۔ چود و پد
 1656 ناکے شدردکن و میر جملہ و دست آل کپت۔ ”دائرة المعارف“
 ہشتہ کنت کہ کوہ نور و گپت نادر شاہ و نوبت و در آحتہ۔ آگشیت و ہدے
 نادر شاہ و دہلی جت و گپت و آہی شاہی خزانہ و گنج وتی دستاں آرت تہ اے
 ہیرا ہے خزانہ و تہا ایرات۔ دگہ جا ہے نمشہ انت کہ اے ہیرا گول محمد شاہ و

بوتگ کہ شہ آہی ۱۷۳۹ء نادرشاہ عہد پل ات۔ وہدے کہ نادرشاہ کشگ
 بوت تہ اے شدرشاہ شجاع عہد دست آں کپت۔ سدوزئی حاکم کہول عہتہا
 کپٹ کپت تہ شاہ شجاع ہست عہ کشمیر عہشت عہ پداسرے لاہور عہ رنجیت سنگھ
 عہ درگاہ عہ کپت کہ اودا آرادزگیر عہ بندی کنگ بوت۔ اے ہیرا اودا شاہ
 شجاع عہ گون ات کہ مدام آہی باسک عہ بستگ ات۔ شاہ عہ لوگی عہ کشگ ات
 کہ اگاں آہی ہودعہ راشہ کینز عہ یلہ دیگ بہ بیت تہ آہیرا عہ رارنجیت سنگھ عہ
 دنت۔ ہیرا عہ جو پہ عہ رنجیت سنگھ عہ شاہ شجاع آجوکت عہ ہیرا دست گپت۔ چد
 دسرے شدر ۱۷۵۱ء احمد شاہ ابدالی عہ گورعہ ایرات کہ پداشاہ زمان عہ
 لوگ عہ سر بوت کہ آئی ۱۸۰۱ء عہ وتی درہائیں خزانہ شہ کابل عہ کش ات عہ
 جلال آباد عہ نیمرگا دیم دات کہ آہانی تہا کوہ نور ہم مان ات۔ عاشق شنواری
 نامیں حاکمے عہ اے خزانہ پل ات۔ عہ شدر برت۔ وہدے کہ شاہ شجاع
 افغانستان عہ حاکمی عہ دست گرنگا سوب مند بوت تہ آہی عہ اولی کارہے
 کرت کہ عاشق شنواری عہ رادزگیر کت اوکابل عہ توپ عہ پ عہ دات عہ کوہ
 نور برت۔

۱۸۴۹ء وہدے کہ انگریز عہ پنجاب گپت تہ لارڈ لارنس عہ اے

شدر عہ راملکہ وکٹوریہ عہ رادات کہ ۱۸۵۱ء اولی رندا ایشی عہ رانگلینڈ عہ

نمائش یے ءتہا ایر کنگ بوت۔ 1852ء ملکہ چہ ایمسٹرڈم ءزر گرے ء
شدر ءراساپ کناینت ء ڈولدار کناینت کہ ایشی سراہشت ہزار پونڈ
حرج بوت۔

کتاب ”مجموعہ بلوچ تاریخ خاران“ ءتہا ایشی نوشروانی نبشتہ کنوک
واجہ میر عبدالقادر بلوچ خارانى تا کدیم 103 ءسراچوش نبشتہ کنت۔

”کوه نور ہیرا شاہان افغانستان
قوم غلزنئی طائفہ ہوتک خاندان کے
قبضہ میں تھا۔ حاجی میر محمد خان بلقب
میرولیس غلزنئی طائفہ ہوتک حکمران
قتدار تھا۔ اس کا ایک بھائی شاہ
عبدالعزیز تھا۔ میرولیس حاکم قندہار
ایران پر حملہ آور ہو کر شاہ اسماعیل
صفوی سے کچھ علاقہ حاصل کیا تھا۔
تقریباً آٹھ سال حکمرانی کرنے کے بعد
شاہ محمود حکمران ہوا۔ جس نے اپنے
چچا شاہ عبدالعزیز کو قتل کر کے کوه

نور ہیرا حاصل کیا اور حکومت ایران کی طرف سے شاہ محمود کی خدمت کے صلہ میں خطاب حسن قلی خان حکومت افغانستان ملا تھا۔ مگر شاہ محمود اندرون ایران پر قبضہ کرنا چاہتا تھا۔ اس لئے اس نے سیستان کے راستے اصفہان پر حملہ کر کے شاہ ایران صفوی کے خاندان کا صفایا کیا اور خود بادشاہ بن گیا۔ تھوڑے عرصے بعد شاہ اشرف بن شاہ عبدالعزیز نے اپنے باپ کا انتقام لینے کے بہانے حملہ کر کے شاہ محمود کو قتل کیا اور خود خراسان، اصفہان، تاشیراز حکمرانی کرتا رہا۔ کافی مدت کے بعد جب نادر شاہ افشار عروج میں آیا تو اس نے شاہ اشرف بن

عبدالعزیز پر اصفہان میں حملہ کیا۔ شاہ اشرف فرار ہو کر شیراز آیا۔ نادر شاہ افشار نے یہاں بھی اس کو چین سے نہ چھوڑا اور حملہ آور ہوا۔ شاہ اشرف ہوتک جنگ کی تاب نہ لا کر یہاں سے فرار ہوا۔ چونکہ یہ زمانہ حکمرانی خاران امیر پُردل خان نوشیروانی 1730ء کا تھا اور ایرانی بلوچستان کے اکثر علاقے نوشیروانی خاندان کی حکومت کے زیر تھے۔ شاہ اشرف افغان کے خاران حدود میں داخل ہوتے ہی امیر پُردل خان کو معلوم ہوا کہ ایک مشکوک گروہ گذر رہا ہے۔ جس پر میر عباس خان دوئم برادر خورد امیر پُردل خان نوشیروانی ایک دستہ جانباز سوار لے کر اس کا تعاقب کیا۔ خاران کے حدود کے موجودہ ایرانی

بلوچستان کے اندر اس کا مقابلہ ہوا۔ دوران
 جنگ شاہ اشرف ہوتک قتل ہوا اور اس
 طرح کوہ نور ہیرا نوشیروانی خاندان کے قبضہ
 میں آیا تھوڑے عرصہ بعد میر
 عباس خان دوئم نے یہ ہیرا سندھ کے تاجروں
 کے ہاتھ فروخت کیا۔ تاجروں نے اسے دہلی
 جا کر مغل بادشاہ محمد شاہ کو فروخت کیا۔
 جب نادر شاہ افشار شہنشاہ ایران دہلی پر
 حملہ آور ہوا تو محمد شاہ نے حملہ کی تاب
 نہ لا کر شکست قبول کر لی اور اپنی دختر
 کو نادر شاہ کے بیٹے نصر اللہ کے عقد میں
 دے دیا اور ساتھ میں کوہ نور ہیرا بھی
 دیدیا۔“

دیما ترانمشتہ کنت کہ وہدے نادر شاہ افشاری وتی سفرء درگت ء فتح آبادء
 سربوت تہ شہ آہی و سرک (جن ء برات) ء ٹوہیں ردی یے بوت کہ
 نادر شاہ ء راتحورت یے ء آہی وتی سپہ سالار نادر شاہ ابدالی ء راپرمان گت

کہ سہب ء عاقل خان ء دزگیر کن بیا۔ چہ اے حکم ء پہ عاقل خان ء ڈگار
 گٹ ات۔ آہی ء وتی گہار ء راے بابت ء سئی گٹ۔ بی بی ء دیست کہ
 نادر شاہ برات ء گشیت انت۔ ہما شپ ء گہار ء برات ء گوں ہرات ء حاکم
 علی قلی خان ء شنور گٹ ء وہ تگیں واب ء تہا نادر شاہ ء را گشت ء کوہ نور ہیرا
 نادر شاہ ابدالی ء دست ء کپت۔ آہی ء ہیرا ء را امیر پُردل خان ء بیچ میر
 شاہداد خان ء رادات کہ آ نادر ابدالی ء جگری سنگت یے اُت۔

امیر پُردل خان ء لوگی جنگ ء جنگ ء درگت ء کوہ نور گوں امیر
 جہانگیر ء بیچ میر براہیم نوشیروانی ء ایرات کہ آ شہ حاران ء جست ء پنجاب
 ء رنجیت سنگھ ء مہمان بوت۔ کوہ نور آہی ء را ہمودا گون ات کہ رنجیت سنگھ پہ
 ہنر کوہ نور چرائی بیچ گپت کہ پدا انگریز سرکار ء رنجیت سنگھ ء را پرش دات ء
 شدرا انگریز ء دستاں شت۔ دیما تراوتی ہے کتاب ء تا کدیم 105 ء سرا واجہ
 عبدالقادر نمشتہ کنت :-

”میر پُردل خان کی وفات کے بعد

کوہ نور ہیرا اس کے خاندان کے پاس

تھا۔ امیر جہانگیر خان دوئم، حکمران

خاران سے یہ ہیرا اس کے پسر خورد

میر ابراہیم خان پنجم برادر امیر عباس
 خان چہارم کے پاس آیا
 اس کے تعلقات امیر عباس خان
 سے ٹھیک نہیں تھے اپنے
 برادر کلاں حکمران خاران سے ناراض
 ہو کر پنجاب رنجیت سنگھ کے پاس
 پناہ گزین ہو کر خاران کی حکومت
 کا طلبگار ہوا۔ مہاراجہ رنجیت سنگھ
 نے ان کی بہت خاطر مدارات کی اور
 ہر قسم کا لالچ دے کر فریب سے
 کوہ نور ہیرا بطور امانت اپنے
 پاس رکھ لیا۔ جب ابراہیم خان
 چند دن بعد واپس خاران آیا تو
 امیر عباس خان فوت ہو
 گئے۔ پسرکلاں امیر آزاد خان نے
 اپنے والد کی وصیت کے مطابق اسی

رات نیابت جہلاوان جا کر اپنے چچا
 میر ابراہیم خان کو قتل کیا.....
 میر ابراہیم خان کے قتل کے بعد کوہ نور
 ہیرا مہاراجہ کے پاس امانت پڑا تھا کہ
 انگریزوں نے سکھوں کو شکست دے کر
 کوہ نور ہیرا پر بھی قبضہ کر لیا۔ جان لارنس
 گورنر جنرل کے زمانے میں یہ کوہ نور
 ہیرا انگلستان بھیجا گیا۔ جہاں ملکہ معظمہ
 نے اسے ترشویا۔ یہ ہیرا منحوس سمجھا
 جاتا تھا اس لئے ملکہ نے مرتے وقت یہ
 ہیرا اپنے بیٹے اور وارث شاہ ایڈورڈ
 ہفتم کو جو بعد ازاں شہنشاہ ہوا نہ دیا بلکہ
 اپنی بہو یعنی ایڈورڈ کی ملکہ کو دیا۔ بعد
 میں اس ہیرا کی مالکہ جارج پنجم
 کی ملکہ ہوئی۔“

کوہ نور شدردے اے دراجیں پیرا تہا دوڈ لگیں کڑی گارانت کہ ہچ قلم کارے

ءِ تاریخی پٹ ءِ پولکارے ءِ آہانی بابت ءِ گپ نہ جنگ۔ بایدات کہ ”مجموعہ
 بلوچ تاریخ خاران“ ءِ واجہ عبدالقادر خاران ءِ ہردو کڑی یلہ مہ داتین انت۔
 آدو میں کڑی اے تاریخی ایں شدر ءِ ”نام“ ءِ آہی ہنکی ایں ہنکین یا جاگہ
 انت۔ ایشی ءِ نام ءِ باروا گیشتر ہے نمشتہ کنگ بوتگ کہ چہ ٹوہی ءِ مزنی ءِ
 سبب ءِ ایشرا کوہ نور اش کشتگ کہ بنی ردانت۔ چہ ایشی مستریں شدر بوتگ
 انت کہ گوں زرگر ءِ باپاری ءِ بادشاہ آں ایر بوتگنت بانی کس ءِ آہان ءِ کوہ
 نہ کشتگ۔ اے نام ”آ کوہ“ نہ انت کہ ہندی ءِ اردو ءِ ”پہاڑ“ ءِ مانا آں
 دنت بلکہ اے ”کوہ“ بلوچی ءِ لہز انت کہ مانا یے ”سنگ“ انت ”کوہ نور“ ءِ
 مانا ٹوریں یا روژنابیں سنگ یادر پشنا کیس سنگ۔ چوش اے گراں بہا ہیں
 درپشو کیس سنگ ءِ نام وت ایشی ہٹی ءِ ہنکی ایں وازدار ءِ حال ءِ دیرگا انت کہ
 شہ بندات ءِ اے بلوچی ملک یے بوتہ۔ اگاں حاران ءِ واجہ عبدالقادر ءِ
 سالے کپے اے شدر ءِ باروا شری ءِ جُست ءِ پرس بہ گتیں تہ الما آہی ءِ اے
 گڈ ءِ حقیں واہند ءِ نام ءِ جاگہ درگیتگ تنت۔ چیا کہ من وتی کالج ءِ طالبی
 ءِ روچاں شہ دو شریں مردمانی دپ ءِ اُشگت ات کہ اے تاریخی مڈی امیر
 عباس نوشروانی (اول) ءِ گنبد ءِ گبہ ءِ چیراماں گرگ بوتہ کہ شہ اودا ڈرگ
 ءِ ہندوستان ءِ جام نگر ءِ بہا کنگ بوتگ۔ احوال چوش انت کہ

1971-74ء نیامی سال آں شہ ژوب ء مردے پاداحت ء کوئد ء اتک
 ء اخبارانی تہا بیانے دات کہ آ مغل بادشاہ آنی گڈی پشت کپتگیں
 شاہزادگ انت۔ گونائی چیزے مغل شاہانی شاہی نشانی ء ثبوت ہم اتہ تنت۔
 آہی ء ہم کوہ نور ء ملک ء تاریخی واہند بوگ ء گپ جتنگ ات۔ یک
 روچے من امداد ہوئل ء حدامرزی نصرت اللہ سخرانی ء چارگ ء شت اول
 تہ اودا حدامرزی شیرعلی خان نوشیروانی، پنجگور ء واجہ قادر بخش نوشیروانی ء
 دگہ لہتیں مردم دیوان ء تنت۔ آہانی دیوان ء گپ ہے مغل شاہزادہ ء مغل
 آنی تاریخی میراث ء مڈی ء گپ تنت کہ نیام ء کوہ نور ہیرا ء سراحبر
 پاداحت۔ گڑا حدامرزی قادر بخش نوشیروانی ء دراپینت کہ آہانی
 پیریناں کشنگ کہ کوہ نور ہیرا چہ بن ء نوشیروانی آنی بوتگ کہ ایسی ء را امیر
 عباس اول ء گنبد ء کبہ ء چیرا چھت ء تہامان گرگ بوتگ۔ تیوگیں روچ ء
 اے نورانی کوہ ء برکش گنبد ء کبہ ء دیوال آنی دیما شہم دیاں بوتگ واجہ قادر
 بخش ء پیرین آنی گپت ء گشت کہ امیر عباس ء نماسگ ملک دوستین ء وتی
 نوک ورنائی ء اول سرا یک روچے تچان ء آتک ء وتی ماث ء را حال یے
 داتہ کہ دو مردم چہ پیرک ء گنبد ء گوں نیزہ آں درآ تلگ انت ء یک اسپ
 یے ء سوار بوتگ ء دیم پہ زر بار ء شتگ انت۔ من گنبد ء تہاشنگ اول۔ گنبد

گُبتہ ۽ چیر ۽ ٹوہیں مہرگ گارانت۔ میر شیر علی خان ۽ واجہ قادر بخش ۽ حبر پکت
گت ۽ گشت یے کہ ملک دوستین کس اس سال یے ۽ پد سئی بوتگ کہ اے
مہرگ ۽ راجام نگر ۽ بہا کنگ بوتہ۔

بلوچ راج ۽ بے سماہی ۽ بے پرواہی ۽ سبب ۽ بلوچ ۽ بلوچستان ۽
تاریخ ۽ آہی تاریخی مڈی ۽ میراث آنی بیگواہی ۽ لگت مالی نوکیں حبرے نہ
انت بلئے گہت ۽ دلپد روی ۽ حبرے الما ہست انت کہ باید انت چشیں چم
تزی ۽ بے چکاری آن ۽ دیما ترا گر ۽ دار کنگ بہ بیت۔ ہر بلوچ ۽ راباید
انت کہ وتی ربیدگ ۽ ہر نشان ۽ نقش یے ۽ راگوں وتی ساہ ۽ بہ بندیت ۽
آہی ۽ رابگواہ بوگ یا آوار جنرگا میلیت انت۔

میرباگہ عماریم

سندھ ء کلہوڑہ حاکمی ء نوبت ء بدین ء میٹگ ”ٹھری“ ء اوڑھیچہ
ذات نشنگ ات۔ اے ذات ء سردار ء یک جنیک یے کہ نام یے ”مریم
“ ات شرنگ ء براہداریں جنیک یے ات۔ تنے وہدی کسان ات کہ آہی
شرنگی ء براہ ء نام ء تو ارتاں دُور دُور ء پُرشنگ ات۔ ء کر ء گوڑ ء حاکم ء
سردار ء زمیندار آنی ورنہ پہ آہی چارنگا سہب ء بیگاہ ٹھری ء بازار ء چہر ء
تنت۔ ہے درگت ء اوڑھیچہ آنی سردار ء پہ مریم ء سانگ لوٹ ات بلے
مریم ء پت ء نہہ کت۔ اوڑھیچہ سردار ء زہرگت ء نوکیں حاکم میاں سرفراز
خان کلہوڑا ء گوڑاشت ء چہ مریم ء پت ء دست ء وٹ ء راعت نہ دمیگ ء
دانہہ بُرت۔ میاں سرفراز خان کلہوڑہ وتی پت میاں غلام شاہ کلہوڑہ ء
مرک ء پدنوکی سندھ ء حاکمی ء سراننگ ات ء ورنہ ات۔ وہدے کہ میاں ء
چہ اوڑھیچہ سردار ء دپ ء مریم ء بے کسائیں شرنگی ء زیبائی ء سپت آن ء
اشکت تہ جند ء دل ء یے حب گت ء بے گندگ ء پہ مریم بے قرار بوت۔
یک روچے پہ شکار ء نیمون ء اوڑھیچہ سردار ء رازرت ء ٹھری ء
شت ء دوسے روچ ہمودانشت تنکہ مریم ء بکندیت۔ نیٹ روچے آہی ء

مریم دیست۔ شررنگی ء و ت حال دات کہ گلا آنی گودی ہمیش انت۔ گوں
 مریم ء گندنگا ورناس کلہوڑہ حاکم ء مریم ء راوتی میری ء بانک کنگ ء
 فیصلہ گت۔ دومی سہب ء آ ہی ء پہ مریم ء پت ء رسال دیم دات۔ مریم ء
 پت ء چہ اوڑھیجہ سردار ء وتی جان کشنگ ء وار دیست ء سانگ ء را
 ہو گت۔ میاں سرفراز خان ء ہے شکاری تر ء گرد ء روج آنی تھا گوں مریم
 نکاح گت۔ بلئے مریم ء کسان سالی ء سبب ء آ ہی ء راپت ء لوگ ء اشت
 یے۔ اے سال مارچ 1762 ء ات۔ نوں مریم شاہ بانک یے ات ء
 سندھ ملک ء تھا پہ ”سندھ رانی“ ء نام ء نامدارات۔

اداے گپ ہم دل ء دارنگ لوٹیت کہ مریم ء عشق ء یک تالپور
 بلوچ ورنائے کہ نام یے باگہ خان ات ہم گنوک ات۔ اے ورنائے وتی
 یک دوستگت آں مادن آں سوار گیشتر ٹھری ء چرات ء تاں نیم شپ آں
 ہے شہر ء کوچہ ء دمک آن ات۔ و ہدے کہ مریم حاکمی لوگ ء بانک بوت تہ
 باگہ خان ہم بدین ء کر ء گورائے درانہ بوت۔

بادشاہی ء حاکمی ء گلام گردش آنی تھا وڑ وڑیں رپک ء ہنر بنت۔
 حدائی قدرت آں گوں کلہوڑہ حاکمی ء چست ء ایرانی درگت ء میاں سرفراز
 خان ء نا کو میاں عبدالنبی ء سرفراز خان ء رادز گیر گت ء بند بجاہ ء دور

دات۔ پدا بند بجاہ ء تہا آہی ء راگشت ء عبدالنہی کلہوڑہ سندھ ء حاکی ء سرا
 نشت۔ چیا کہ میری بانگ ”سندھ رانی“ سندھ ء شاہی بانگ ات ہمیشا
 میاں عبدالنہی کلہوڑہ ء شہہ مریم ء پٹ ء مریم ء سانگ لوٹ ات۔ عبدالنہی
 ء گلہہ کتگ ات مریم چوناء شاہی بانگ انت ء آچہ میری ء جتا بوت ء شت
 نہ کنت ہمیشا من لوٹ آں کہ تو مریم ء گوں من نکاح ء درگت ء ساڑی بہ
 یو۔ اے گلہہ یے رسال نہ انت۔

اے وڑیں جبرناکیں گلہہ آن ء مریم ء پت ء پت ء کم شریہی
 لیکھ ات ء مریم ء سانگ ء رانہ دات۔ عبدالنہی کلہوڑہ ء مریم ء راہ پت ء
 یک میراثی حق یے زانت ء مریم ء پت ء را کوشارینت۔ آہی ء حاکی
 حرص ء تمہا ء ہنچو کور ء گروناک کتگ ات کہ وتی چند ء نزیک تریں مردم آن
 ء یے جت ء کوشارینت ء نیٹ چہ حاکی ء بادشاہی ء بے نصیب بوت ء
 جست ء جودھ پور ء شت ء ہمودا پیران بوت۔ بی بی مریم آہی شاہ بانگی ء
 تاں سر نہ بوت کہ ٹالپر بلوچ آن میر فتح علی ٹالپر ء سروکی ء ہالانی ء پٹ ء
 کلہوڑہ آن ء پروش دات ء 1783 ء حاکی اش وتی دست آں گپت۔ دیر
 نہ گوست کہ میر علی ٹالپر ء برات آن ء ہورین ء تپاکیں حاکی ء نہ ساہت ء
 سندھ ء حاکی چار سردار لوگ آنی نیام ء چار جاگہ آں گیشینگ بوت۔ یک

سردار لوگ یے ء مسٹر ہما ورنائیں باگہ خانہ ات کہ شہ سرفراز خان کلہوڑو ء
نوبت ء بی بی مریم ء عاشق ات۔ نوں اے نوبت ء کلہوڑو آنی شاہ بانگ
”سندھ رانی“ بلوچ شاہی ء گڈ ء کچنگ ات۔ ٹالپر براٹ آنی دیما شاہ
بانگ ”سندھ رانی“ ء بارو ابوؤ کیس فیصلہ یک نازر کیس ماملہ یے ات کہ چہ
ایشی سنگینی ء چاریں سردار لوگ سر پدنت۔ میر فتح علی ٹالپر ء اے ماملہ ء را
چوش گیشدیت ء براٹ آنی دیما آرت کہ تیوگیس سندھ سے ونڈ کننگ بوت
ء چارمی ونڈ شاہ بانگ ”سندھ رانی“ ء را حساب گت۔ نوں ہر کسی تب ات
کہ سندھ حاکمی ء یک ونڈے گچین کنت یا ”سندھ رانی“ ء ونڈ ء زوریت۔
میر باگہ خان ء جارجت کہ آرا سندھ ء آہی حاکمی گروچیل آں گوں
کارنیست انت۔ آشاہ بانگ ء زوریت بلے شرط ایش انت کہ شاہی لوگ
ء نامی ایس بینگ ”پونی“ ء ماذن ”دردانہ“ ہم آہی ء را دیگ بہ بنت۔ آہی
ء اے لوٹ مننگ بوت انت ء میر باگہ خان ء را شاہی شادہ ء مرا گاہانی تھا
سیر دیگ بوت۔ اے درہائیں بند ء بوج میر فتح علی ٹالپر ء کنت۔ میر
باگہ خان گون ”سندھ رانی“ ء ”گونی“ ء دمگ ء میری بست ء نشت کہ
اے جاگہ پداپہ ”ٹنڈو باگو“ ء نام ء نامدار بوت۔

فیصل فقیر لاشاری

بلوچی دنیاوتی پہو الیس ربیدگ ء گت ء روحانیت ء تصوف ء فقیری ء ہم
مزنیں مذی یے داریت۔ کہ مے نابودی ء سبب ء چہ اے تاریخی مذی ء
صدانی گراں بہا ء بے بہا ہیں گوہر گار ء بیگواہ بوتگ انت ء اگاں لہتیں کڑو
ہست انت تہ آ ہم پٹ ء پول نہ بوگ ء سبب ء بیگواہ بو آن انت۔

شہدا کوٹ ء نصیر آباد ء نیامی سیم سری دمگ کہ سیرواہ کشنگ بوتگ
وتی گلزمین ء سرا یک ہنچیں زندہ پیریں روحانی کتے داریت انت کہ نام
یے فیض محمد لاشاری انت، کہ سندھ ء بلوچستان ء مہلوک آ ہی ء راکیشتر پہ
فیصل فقیر لاشاری ء نام ء ہجہ کارنت۔ فیصل لاشاری شہ ہماخی ء علم بکشیں
صوفی ء بزرگ ہستی آں بوتگ کہ سیرواہ ء تمامیں دمگ شہ آ ہی ء زبان ء قلم
ء فیض زیر بوتگ۔

فیصل لاشاری، سندھ ء بلوچستان ء ولی ء بزرگ ء صوفی آنی تھا
یک ہنچیں ہند ء مرتبہ یے ء واہند انت کہ منی زوان ء قلم آ ہی مقام ء ہند ء
پیلوی ء بیان کرت نہ کنت۔ آ ہی ء شہ کسان سالی ء جبین ء پہکی، نفس کشی
ء شپ آ گا ہی ء ذکت کشیں راہ پہ وت ء دوست کنگ ات۔ وتی پیر ء

مرشدؔ آنوبت ءبر زمقائیں ولیؔ نامداریں روحانی ہستی واجہ سید رکھیل
شاہ ءسروکی ءفیصل وتی روحانی منزل آں بُر آن ات۔

واجہ فیض محمد لاشاری ءپٹ ءنام خان محمد لاشاری ءہنکین گاجان
بوٹگ۔ واجہ ءنسبی ریٹگ تاں لاشاری آنی تاریخی ایں مزار جلیں سردار میر
نود بندگ ءرؤت سر بیت۔ لاشاری قوم ءتہا آہی شلووار ”کنگلانی“
بوٹگ۔ واجہ فیصل ءنسب نامہ، واجہ ءنچ محمد یوسف لاشاری ءقلمی نویستہ ایر
کتنگ کہ چوش انت۔

” فیض محمد عرف فیصل لاشاری

نچ خان محمد لاشاری نچ فیض

محمد لاشاری نچ بجار خان

لاشاری نچ مراد علی خان لاشاری

نچ بجار خان لاشاری نچ دھنگان

لاشاری نچ کنگل خان لاشاری (۱)

نچ میر عالی خان لاشاری نچ سردار

رامین خان لاشاری نچ سردار نود

بندگ لاشاری نچ سردار گہرام خان

لاشاری بیچ سردار نو د بندگ خان لاشاری بلوچ۔
 و اجہ فیض محمد لاشاری ۳ ربیع الثانی ۱۳۰۱ ہجری پنج شنبہ عروج و ودی
 بوتہ۔ وتی ودی بوگک سن و سال بار و اجہ فارسی شیرے۔
 چون سیزدہم در نہایت رسید
 بہ جلوہ گری روحم آمد پذیر۔
 بلوچ آنی زندہ گذراں گیشتر مالداری و چکا انت۔ و اجہ فیض محمد
 کہول ہم ہے بلوچی زندمان و بہرے بوتگ۔ تاں سیزدہ سال و وہی و
 آہی و وتی مال چارینگک انت کہ ناگتادل و یے حُب کتہ کہ چد پد آ مال
 آنی پد و رندانہ بیت و مدرسہ و وانگک و روت۔ اے بار و اجہ و گوں
 لوگ و مزین آں صلاح کرت تہ آہاں رزادات۔ و اجہ و مدرسہ و تاں
 نہہ سال فارسی و نت۔ اے درگت و آہی و سکندر نامہ و دگہ نامی این
 فارسی کتاب آن و نت و در برت و قرآن، حدیث و فقہ و علم و وانگک بنا
 گت۔ مدرسہ و وانگک و درگت و آہی و استاد و دنیا یلہ دات تہ فیض محمد و
 دل شہ وانگک و پرشت و دلگوش یے گوں فقیری و مولائی و گور بوت۔ آہی
 و دنیا یی چست و ایریلہ دات انت و اللہ و ذکر و فکر و عبادت و تہا وتی شب
 و روج گوازینت انت۔

ذکر و فکر و اے بنداتی روچ آنی تھا واجہ و مارنگ ات کہ اے فقرائی
 راہ و بڑگ بے رسیدہ و کا ملیں راہ شونی و گران انت و مراد آنی منزل بے
 راہ در بر و دست نہ کپیت۔

گڑا یک شپے واجہ و اے غنیمتی اشارہ رس ات کہ آ فتح پور شریف و
 واجہ سید رکھنیل شاہ و در بار و پے بیعت گرگ و بروت۔ اے بار و اوتی فارسی
 شیرے و تھا گشیت۔

در آل و رطہ محو بودم مزید

کہ ناگاہ ندایے بخاطر رسید

ہے گفت کہ اے خفتہ قم قم ز خواب

الیہ الوسیلہ رواں شوشتاب

ماں و اب و بیعت گرگ و اشارہ و رسنگ و پد و واجہ فتح پور شریف و
 سر بوت و شہ سید رکھنیل شاہ فقیر صوفی القادری فتح پوری و دست گپت و ہما
 در بار و خدمتگاری و مری و تھا نشت۔ سید رکھنیل شاہ فتح پوری رو در احتی
 بلوچستان و کچھی و منگ و یک نامی ایں پیر و مرشد و قادری سلسلہ و مزین
 نام و مزین ہندیں بزرگے بوتگ۔ نصیر آباد و جیکب آباد و کر و گور و بلوچ و
 سندھی گیشتر آ ہی مری و تھا اتگ انت و شہ آ ہی و خیر و فیض اش گپتہ۔

واجبہ و مرشد سید رکھیل شاہ و واجبہ فیصلہ و جینی فقیرانی منیل و را
 شری و پچھ آرت و واجبہ و را پہ اولی چلہ کشی و فتح پور شریف و نیک و نیک
 بانڈ میں مسیت یے و کنڈا نادینت۔ اے مسیت پہ صدیق مسیت و نام و
 نامدارات کہ شہ فتح پور میٹگ و اٹکل یک میل یے و پند و سرات۔ فقیر و را
 پہ چل روج آنی وردن و چل دانہ نادینگ بوتگ ات۔ مسیت و گور و گورانی
 مندے بوتگ کہ آپ و گذراں یے چہ ہے مند و کرتگ یے۔ مند و کر و
 کرتگ و لہتیں کو ہی بوتگ بوتگ انت کہ گوشن و شد و ہداں ہمیش آن و
 ورگ و پر ماینگ بوتگ ات۔

مرشد و نادینگ و پد فقیر فیصلہ شب و روج اللہ و ذکر و فکر و
 عبادت آنی تھا گوازینت۔ تاں سے روج آا آہی و ہر روج یک دانگ
 یے نا و یک گٹ یے آپ چہ گورانی مند و وارت و پدا کر و نماز و روچگ
 آنی تھا ہنچو کپت کہ چہ ہر وڑیں شن و شد و جسدی حاجت آا بے سماہ
 بوت۔ و ہدے چل و یکمی روج و آہی و مرشد سید رکھیل شاہ گوں فقیرانی
 ہمبرا ہی و فیصلہ و را چہ چلہ کشی و پھاد کننگا مسیت و پترتہ تہ فقیر و ظاہری
 حالت و آہی و را حیران گتہ۔ فقیر و جان و گوشت آپ بوتگ ات و
 زندگیں جون یے در ابوت۔ چہ زوری و نہ چہ دپا یے زگ گت کرت و نہ

کہوت ءے رایے سُرینت کت گرت۔ مُرشد ءے دیست کہ چہ داتگیں چل دانہ
 ناآں تہناسے دانہ نا ءے چہ پنگان ءے آپاں یک ءے دو گلم آپ یے وار تہ ءے بس۔
 مُرشد ءے آہی ءے را پھاد آئیگ ءے حکم داتہ بلے فقیر ءے شہ وتی نشتگیں
 جاگہ ءے سُر ت نہ گتہ گڑا مُرشد ءے گوں ہمبہراہ آں باسک آں گپتہ پھاد گتہ ءے
 مادن ءے سوار گتہ درگاہ ءے آرتہ ءے یک ہندے پہ آہی جاہ دئیگ ءے جتا کتہ داتہ۔
 شہ بے وردی ءے فیصل ءے گٹ ءے رگ خشک بوتگ اتنت کہ بید آہیں شہ ءے
 دگہ ہج وڑیں وردن یے وار ت نہ کتنگ یے گڑا تاں چلتے روچاں فقیر ءے
 ورگ سوساہیں نارُشت ءے آش بوتگ انت۔ دو ءے نیم ماہ آں پد فقیر پہ دپ
 ءے زبان ءے سُرگ ءے جاوڑے رستہ ءے وتی مُرشد ءے راجلہ کشی سو درگت ءے دیما
 اہکیں حال آن ءے دات گتہ۔

چلہ کشی ءے پد، فقرائی دنیا ءے بنداتی چکاس ”سواد“ بنا بیت۔ شہر ءے
 جنگل ءے بر آنی گرد ءے گول ءے سواد اصل ءے فقیرانی لنگڑی ءے شد ءے نفس کشی ءے بے
 لگائیں چکاس یے۔ بازیں مُرید شہ اولی پابندیں چکاس ”چلہ کشی“ ءے
 سوہین بوتگ انت ءے فقیری ہندش نزیکتہ بلے ”سواد“ ءے آراتیں چکاس ءے
 تہا گمراہ بوتگ انت ءے نیٹ چہ فقیری منصب ءے زبہر بوتگ انت۔ فقرائی
 ریاضت ءے جکسری ءے تہا ڈیہہ آنی گولنگ ءے سواد ءے مہلوک ءے نیام ءے ساڑی

بوگ و شہ دنیائی و نفسی کاراں و ت و آرا رکھینگ مزین چکاس یے۔

مرشد و فیض محمد و سنگت آن و پہ شش ماہ آنی سواد و چرگ و
 روگ و حکم داتہ فقیراں پہ و ت و فقیری پوشاک و گودڑی ٹاہینگ اُنت و
 سندھ و رہادگ بوتگ اُنت۔ واجہ فیصل و دومی سنگت سلطان فقیر، ملتان
 فقیر و نصیر فقیر نامیں مرید بوتگ اُنت۔ اے فقیری سو و بنداتی ڈیہہ جیکب
 آباد و شہر، جنگل و قبرستان بوتگ اُنت۔ ادا نصیر فقیر دنیائی جو پہ آں کہنہ و
 پنڈگ یے بناہ گتہ۔ سنگت آں باز پنت داتہ و گوشتہ کہ فقیر! پہ اے
 پنڈگ و دنیا و تی سرکشیں نفس و بے لگام مہ کن کہ زر و جو پہ حراہیں شے
 یے۔ اینکریں جہدے گٹے، سکی دیتے، جکنسری گٹے۔
 مرشد و چکاس و چہ درکپتے۔ نیں کہ منزل نزدیک اُنت تہ زر ترابے
 ایمان کنگا اُنت۔ بلے نصیر فقیر و تی بحت و تالہ ات۔ سنگت آنی پنت
 آن و نہ زرت و آہان و یلہ دات و شت۔

نصیر فقیر و روگ و پد فیصل فقیر گوں و تی دوہیں سنگت آں
 تیوگیں سندھ و چر اتہ کہ اے گرد و گول و درگت و آہان و مزین چکاس و
 مشکل آں کچنگ بلے گوں و تی فقیری توکل و مرشد و دعا آں، شہ ہر مشکل
 و سوہیں بوتہ گونگ اُنت۔ چنتے شپ و روج آہاں پہ خد و لنگری

گوازیٹنگ۔ سکانی سکت کہ شدء پر وشتگ انت گڑا پختدے نان اش پنڈ
 اتنگ ء لاپ ء درد اش سہڑ یتہ۔ چوننا ہا سیر لاپی ورنگ فقیری دو دنہ انت۔
 فیصل فقیر ء مدام وتی سنگتیں فقیر آن ء ہے پنت داتہ کہ
 گند ات۔ شدء گار نہ کن ات ء ننگن ء حرام نہ کن ات۔

آہی ء وتی ہمراہ آن ء حکم ات کہ نیم لاپ ء کچ ء ننگن بزور ات
 چیا کہ ننگن ء بازی لاپ ء سیر کنت ء لاپ سیری نفس ء گروناک کنت ء نفس
 ء گروناکی مردم ء را گمراہ ء برباد کنت۔ آہی ء گوشتگ ات کہ فقیر آنی گرد ء
 گول ء مراد سرکشیں نفس ء لگام دیگ ء آہی ء را تو سینگ انت نہ کہ دنیا ء
 زورگ ء ورنگ ء شاکامی انت۔

ایمان ء محکمی ء مرشد ء دعا آں گول فقیر آں وتی شش ماہی پنڈ پورا
 گتہ ء فتح پور شریف ء مرشد ء درگاہ ء سر بوتگ انت۔ ء مرشد ء را وتی فقرائی
 گرد ء گول ء حوال داتگ انت۔ گڑا چیزے روج آں پد مرشد ء آہان ء
 موکل داتہ ء گوشتہ کہ نہیں شمار امر یدکنگ ء اجازت انت ہر جا ہے کہ شہا باڑ آ
 ات ہمودا پروت ء چھپر جن ات ء حاجتی آنی خدمت ء کن ات۔

فیصل فقیر ء اول سر انجام بستہ کہ آنواب شاہ ء روت نندیت۔
 پرے مقصد ء واجہ ء اودا یک لکھ کلدار ء ڈگارے گپتہ ء لڈنگ ء چن ء لانچ

ۛ بوتگ کہ بلوچ سئی بوتگ أنت کہ فقیر شہ کچھی ۛ لذگ ۛ سندھ ۛ روگ
 انت۔ آہاں تچی گتہ ۛ فقیر ۛ گور ۛ آتگ أنت ۛ ولجہ ۛ رامیڑھ اش گتہ کہ
 سندھ ۛ مہ روٹ ۛ ہمیداں آہانی غم شریدار بہ بیت۔ اے بلوچ پداولجہ ۛ
 مرشد سید رکھیل شاہ ۛ درگاہ ۛ شتگ أنت ۛ دز بندی اش گتہ کہ آ فقیر ۛ را
 سندھ ۛ روگ ۛ شہ بہ جلیت۔ گڈا مرشد ۛ فقیر ۛ را گوشتہ کہ نیں تو سندھ ۛ
 مہ رو، ہمیداں وتی ڈیہہ ۛ آلم ۛ خدمت ۛ بکن۔

فیصل فقیر ۛ بلوچ آنی ۛ وتی مرشد ۛ حمر زرتہ ۛ گوں دو سنگتیں فقیر
 صابر فقیر ۛ جوگی فقیر ۛ پھجیا شہداد کوٹ تحصیل ۛ کتر یاہیں ناہیں جاگہ ۛ
 نزیک ۛ نشتہ کہ ادا یک مریدے ۛ ولجہ ۛ را یک ۛ نیم ایکٹہ ڈگارداتہ۔ فقیر ۛ
 ہمودا وتی لوڈ وٹا ہیئتہ ۛ مہلونک ۛ خدمت بناگتہ۔ ادا بازیں مردم فقیر ۛ
 مرید بوتگ أنت ۛ شہ ولجہ ۛ پیلوں فیض اش گپتہ۔ شش ماہ ۛ رند ولجہ ۛ
 مرشد ۛ آرا فتح پور شریف ۛ لوٹا ہیئتہ۔ مرشد ۛ ولجہ ۛ را خلافت ۛ پوشاک
 داتہ ۛ درگاہ ۛ خلیفہ گتہ۔ کہ اودا ولجہ تاں وتی مرشد سید رکھیل شاہ ۛ دنیا یلہ
 کنگ ۛ تس دو سال آں نشتہ۔ پداشہ مرید ۛ درگاہ ۛ غیبی پر مات ۛ سراجعفر
 آباد ۛ تحصیل استاد محمد ۛ سیرواہ ۛ شتہ۔ سیرواہ ۛ چوکی میتگ ۛ جمعہ خان
 لاشاری ۛ حلك ۛ ولجہ ۛ ہشت ایکڑ ڈگارداتہ ۛ ہمودا کوٹ بستہ جہہ متند

ہوتے۔ پہ آؤک ءِ روک آں واجہ ءِ اودا مسافر جاہ ءِ ننگر ٹا ہینتہ ءِ پہ فقیراں
 جتائیں جاگہ اڈکتہ۔ چوش واجہ ءِ چوکی ءِ اے بریں ہند ءِ را آبادیں شہرے
 ٹاہینتہ کہ نیں ایشی نام ”درگاہ فیض پور شریف“ انت کہ اداں شہ سندھ ءِ
 بلوچستان ءِ گنڈ کنڈا مردم آں وتی حاجت ءِ زاجرات آن ءِ زرتہ آرتہ ءِ
 فیض گپتہ شنگ انت۔

واجہ فقیر فیصل ءِ زند یک سادگیں ءِ ملو نکلیں فقیری زندے ہوتے۔
 آسکلیں نرم تب ءِ نرم گپتارے ہوتے۔ آہی لوگی زند ءِ دری زند ءِ تہاٹھے ہم
 فرق نہ ہوتے۔ گالا یک ءِ وہداں واجہ ءِ سر یک پیما جہل ہوتہ ءِ کدی پہ ہلنگ نہ
 کند اتنگ یے۔ نہ کسی دے کدی رنجینتہ ءِ نہ کسی کارے ءِ شہ نہہ کتگ
 یے۔ بچ سوالی ءِ رائہہ نہ گتہ ءِ ہو رکیں دستاں نہ گردینگ یے۔ یک گشتاں
 واجہ دیوان ءِ نشتہ کہ مردے آحتہ ءِ پہناد ءِ یے نشتہ ءِ فقیر ءِ راچی یے گشت
 یے۔ واجہ ءِ ہما وہداں وتی لانگی لوٹا نیتہ۔ دیوان ءِ پد کہ لوگ ءِ نشتہ تہ چکاں
 دیستہ کہ واجہ لائک انت پیدا ک انت۔ نہ پشک نہ شلوار نہ کلاہ ءِ نہ پھاز وار
 داریت۔ چکاں جُست کتہ۔ واجہ حیر انت تو چوش ءِ پیدا ک ءے۔ واجہ ءِ
 درانیتہ۔ دیوان ءِ مردے آحتہ سوالی پیتہ۔ پشک یے لوٹ اتہ، من کش اتہ
 داتہ، پدا شلوارے لوٹ اتہ، من داتہ، کشتے نہ من ءِ کلاہ است نہ پھاز وار۔

من کش ایتہ داتگ أنت۔ چکاں کموز ہر گپتہ گڑا گشنگ یے کہ آہی ء حداء
 نام ء سرالوٹ ایتنگ انت من داتگ أنت۔ درگاہ ء سر اکجام کتے ء کہ
 مالے، چیزے ء سوگات آرتہ تہ وجہ ء ہا دمان ء حاجت مند لوٹا اینینگ
 انت ء سوگات آل بہر گتہ داتہ۔

واجبہ ء شناس ء حال ایش بوتگ کہ پجبری روچاں آہی ء وتی اُستاد
 ء مرشد ء دیما سر چست نہ گتہ ء گپ نہ جتہ۔ نہ کدی چم یے برزکتہ ء چار
 ایتنگ یے۔ کجام دیوان ء کہ مرشد ساڑی بوتیں، واجبہ تاں آخیر ء سر جہل گتہ
 مراقبہ ء حالت ء نشتہ، اگاں اے درگت ء کتے دیوان ء بیاحتیں ء مرشد آہی
 دیما پاد بیاحتیں تہ واجبہ ہم ہماوڑا سر جہل مراقبہ ء حالت ء پپاد آحتہ ء مرشد ء
 نندگ ء پد ہماوڑا نشتہ۔ اے کبڈ فقیر ء گوں وتی مرشد ء روحانی نزکی ء
 آہی ولایت ء شوندار انت۔

فقیر فیصل ء نر یک ء دنیائی ورگ چرگ ہچ جیڑھ یے نہ انت ء
 ہچ ہند نہ داریت۔ آہی گشنگ انت کہ سے بیل ء ورگ جناور ء رستر ء کار
 انت۔ انسان ہمینکہ بوار تکہ نفس ء تہا سر کشی مہ بیت ء مردم اللہ ء مہ
 شموشیت۔ آہی گشنگ انت کہ مردم یک بیل یے نان بچور انت ء ہمینکہ
 بچور انت کہ بس زندہ بہ مان أنت۔ واجبہ ء وت کدی وٹھیں وردن نہ

واریت۔ اگاں کتے ء تامی ایں بوڑے بیارتیں تہ واجہ ء شہ واد ء آپ ء
پُرگت ء پدالہتیں زمبے گپت۔

درگاہ ء سرامہلونک پہ نادر اہانی چٹ ء تائیت آنی گرگ ء احتنگ
انت گڑا واجہ ء تہنا دو تائیت نویستہ داتگ انت یکے ماں آپ ء کننگ ء
ورنگ ء دومی پہ گوزا کننگ ء داتہ۔ برے برے نادر اہان ء شہ درگاہ ء دیم ء
شریش ء درچک ء دو تاک سستہ داتگ انت یے کہ بوارت اش۔ فقیر ء
دُعا ء اللہ ء قدرت آل نادر اہان ء شفا بوتہ ء مراد اش پورا بوتگ انت۔

اللہ ء دلی ایں دوستان ء غیبی راہ در بری بیت انت۔ وہدے کہ
کتے ء کار نہ بوگی بوتہ تہ واجہ ء تائیت نہ داتہ ء سوالی ء را پہ اشارہ جوابے
گتہ۔ کیشتر ہے کشنگ یے:-

”اللہ زور انت فقیر لاچار انت“

بازیں ہنچیں نادر اہان درگاہ ء آرتگ انت اش کہ چیزے روچاں پد
مُرنگ انت۔ اے وڑیں نادر اہانی بار و فقیر ء آہانی مردم آن ء گشتہ:-

” شما پہ آہی دنیا ء دُعا آں

لوٹ ات من پہ آہی آخرت ء

دُعا لوٹ آں۔“

بازیں مردم آ و ہداں فقیر ء اے گال آں سر پد نہ بوتگ انت۔
وہدے کہ نادر اہ مرتہ گڑا مردم آں زانتہ کہ فقیر ء پرچے چو گشتہ۔ اے
راہند اں ابید واجہ ء سلام دیم دیگ ء وڑا دُعا لوٹگ انت کہ آ دُعا آن ء
اللہ ء قبول گتہ ء مردم آنی دلی مراد پورا بوتگ انت۔ بازیں مردم واجہ ء گور ا
اتگ انت ء کشتگ اش کہ مئے بز یا میش یا گا میش ء شیر خشک گتہ مارا چٹ
یا تائیدے بہ دئے کہ مال شیر بدنت۔ گڑا واجہ ء مال واہند ء را گشتہ کہ برو
وتی بز یا گا میش ء رامنی سلام آں بدئے ء کُش یے کہ من تئی واجہ آں، ترا
صحب ء بیگاہ ء کاہ و کدیم کناں، شپ ء روج تئی چینگ ء خدمت ء آں،
اگاں تو من ء شیر ء نہ دیے ء تے فیصل ء گشتہ کہ قیامت ء روج ء خد ء را
جواب دے ء۔ حدائی قدرتاں واجہ ء سلام آنی دیگ ء پد مال ء
شیر دیگ بناہ گتہ۔

یک سالے شہ بازیں ہو راں دریا ء آپ ء بندے پر وشتہ ء شہ
سکھر ء گرتاں چوکی ء ہار ء آپ تالان ء مہلوک ء راچیر جتاں بوتہ۔ لوگ
ء ہند ء مال ء مدی آنی مزنیں تاوانے بوتہ۔ مہلونک ء ملا نیں ہار کہ دیستہ
تے ترس اتگ انت۔ آج بوتگ ء فقیر ء درگاہ ء اتگ انت۔ کشتگ اش کہ
ہار روج پہ روج تالان بوان انت۔ لوگ ء جاگہ مئے چیر تر آن انت۔

تو چے گشے ماچہ ایداں بہ لڈ ان یا نہ۔ مارا صلاح دئے کہ ماچوں کنناں
 فقیرے گشتہ کہ حالی نہ۔ چیزے روج صبر کن ات۔ دومی روج ۽ پدا مردم
 اتگ انت ۽ لڈ مگ ۽ صلاح اش گپتہ۔ گڑا فقیرے وتی درگاہ ۽ فقیر کہ نام
 یے لال فقرات، لوٹا بیٹہ۔ آرا گشتگ یے تو برو تیار دریا ب ۽ رامنی سلام
 آں سر کن۔ آرا بکش کہ شہ ہما ہندے کہ آتگ ۽ مہربانی کن ہمانگو گرد برو
 نوں تی اینگو آئیگ ۽ کار نہ انت۔ واژہ ۽ لال فقیرے را گشتہ کہ سلام آنی
 دیگ ۽ پد چک مہ جن ۽ تچکیا بیا۔ لال فقیر شتہ دریا ب ۽ را فقیر فیصل ۽ سلام
 یے ہما وژا دا تگ انت ۽ پدا بر تر اتہ آتہ۔ دومی روج ۽ فقیرے مردم دیم
 دا تگ انت کہ آپ ۽ بچار انت ۽ حال ۽ بیار انت۔ مردم کہ شتگ انت تہ
 دیستہ اش کہ ہارے دریا ب ۽ یک کرے ۽ بلا ہیں کل یے گتہ ۽ ہے کل ۽ تہا
 آپ ایر چان ۽ گار بوان انت۔ دور و چانی تہا بلا ہیں تالانیں آپ ۽ کم
 گتہ ۽ نیٹ ہلتہ۔

واجہ فیصل فقیرے فقرائی زند ۽ صداں کرامت آنی حالور علاقہ ۽
 نامدار انت ۽ آلم ۽ دپ ۽ انت۔ واژہ ۽ شریعت ۽ پابندی سکیا کتہ۔ وتی زند
 ۽ ہر کار ۽ رمانے کہ دستا یے گپتہ۔ اول شرعی لحاظ ۽ تپا تگ یے گڈا کارے
 بندات گتہ۔ واجہ ۽ شیر واری یک بڑے ات کہ ہما ہی شیرے مدام وار تگ

انت۔ یک روچے بزدگرے ء ڈگار ء ماں بوتہ۔ ولجہ سئی بوتہ کہ بزدگرے
 ء ڈگار چراتہ چہ ہماروچ ء اے بز ء شیرے نہ وارنگ انت ء تاں سے
 روچاں لوگ ء مردم آن ء ہم چہ شیرانی ورنگ ء بندے گتہ۔ کشتگ یے کہ
 کاہ آنی تاثیرتاں سے روچاں شیرانی تہا کنیت۔ جند ء یے پدادگہ بڑے
 گپتہ داشتہ۔

ولجہ فیصل فقیر ء دل ء مملہ ء گلزمین ء سک مزین شرفے بوتگ۔
 کتے بیت اللہ ء شتیں ء بیاتھین اتتہ ولجہ ء را یک عجیبیں کیف ء مستی یے
 رستگ ات ء گوں اود ء حوال آنی اشکنگ ء آہی ء را یک خمارے سوار
 بوتگ ات۔

یک سالے ولجہ ء پہنچ کننگ ء کاگد داخل کننگ انت ء نام یے ہم
 درآحتہ بلئے ناگمان ء روگ یے مہتل داشتہ۔ ولجہ ء پنج محرم فقر ء جت گتہ کہ
 توچیاوتی نیت بدل گتہ۔ گڑا ولجہ ء پنج ء راجت گپتہ کہ اودا میزنگ ء حاجت
 آنی بند ء بست چہ انت۔ محرم فقیر ء درایتہ کہ پنجو کہ ہمدان انت۔ گڑا فقیر ء
 گتہ کہ نابابانا۔ آپہلیں ڈگار ء سرا کہ کعبہ انت ء محمد رسول ﷺ ء وتی پھاد
 آہی سرا ایر کننگ انت من آڈگار ء سراچوں بہ میزان ء پلیتی ایر بہ کناں نابابا
 نا۔ منی دل نہ منیت۔ چوش پدربوت کہ ولجہ ء پنج ء نہ روگ ء فیصلہ ہمیشا گتہ

کہ مکہ و پہلیں ڈگار و سراپہ میزنگ و لاکبوج و آہی دل و نہ من اتنگ۔
 واجہ فیصل ہفت زبان آنی شاعرے بوتگ و ہر ہفتیں زبان آہی و
 پورائی و اتنگ انت۔ اے زبان فارسی، اردو، عربی، بلوچی، سندھی،
 سرائیکی، براہوئی و پنجابی انت۔ آہی شاعری درہا صوفیانہ شاعری انت۔
 کیشتریں شعری مدی یے ماں سندھی و فارسی و انت۔ بلوچی شاعری و
 مزنیں بہرے مہلونک و پہ نقل کنگ و برتگ انت و پدانہ گردینگ انت۔
 فقیر فیصل و شعری و ردانگی کتاب چوش انت۔

۱۔ گلشن اشعار (بلوچی) - ۲۔ عین العشق (فارسی) - ۳۔ فیض
 غزلیات (فارسی) - ۴۔ فیض الحق (فارسی) - ۵۔ فیض العشق (سندھی) - ۶۔
 سہ حرفی و مدح (سندھی) - ۷۔ قصہ ملتانی فقیر (سندھی) - ۸۔
 بر العش (سندھی)۔

اے مزن ہندیں صوفی ایں بزرگ و اللہ و ولی ۱۴ ربیع الثانی ۱۳۷۷
 ہجری (۸، نومبر ۱۹۵۷ء) پشنبہ و روج و وتی ازل واجہ و سراپار اتہ۔

مرگ نیست پر عاشق آن و

زندگ انت آ ہر زمان و

جدگال

جدگال، ریسگی ء نسلی نام یا گال یے نہ انت بلکہ یک زبانی یا گپتاری نام یے کہ پہ یک جتاییں زبان گشوکیں بلوچ گل یے ء گشگ بیت۔ بلوچ قومداری راہند ء روء غیر بلوچی زبان گشوکیں ٹک آن ء آہانی گپتار ء سیالی ء گپتاری نام دیگ بیت۔ جدگال ء کردگال ہے وڑیں نام انت۔ چہ اے نام آں اے پشدارگ پستہ اے ٹک آنی خون ء قوم بلوچ انت بلتے زبان اش چہ غیر بلوچ آں زرتکین انت۔ جدگال ء معنا جٹ آنی زبان ء گپ جنوکیں مردم۔ ہے وڑا کردگال ء معنا گرد آنی زبان ء گپ جنوکیں مردم۔

جدگال قوم ء بُنکی ء کہنیں ڈیھ روبرکتی بلوچستان ء دشتیاری دمگ بوتہ کہ پدارو دراحتی بلوچستان ء کر ء گور اں تالان بوتگ انت ء ایشی دگہ صداں شلوار ٹک جوڑ بوتگ انت ء نام اش کش اتہ۔ بُن ء بیج ء جدگال آنی بُن ذات شہ ہوت بلوچ آں زانگ بنت۔ ”ہوت“ ذات، شہ مکران ء کہنیں قوم رئیس“ ء انت۔ اے ذات، رئیس قوم ء سردار لوگ یا سردار ٹک بوتگ۔

جدگال آن ء رو برکتی بلوچستان ء دشتیاری زاننگ بوتگ۔ اے

بارو دشتیاری وتی قومی نام جدگال ء بارو اے تاریخی گپ ء کشت:

” دشتیاری بلوچ آنی یک لوگ

یے ء چیزے مردم آں وتی دو مردم آنی

حون گت ء پدا جست ء کراچی ء ملیر

ء شت ء نشت انت۔ چیزے وہداں پد

دگہ لہتیں مردم آں ہم دشتیاری یلہ دات

ء ملیر ء وتی ساریا اٹکین آں گوں

نشت انت۔ پدا اے ہوریں کہول

سندھ ء بھکر ء کرز ء گورائ شت ء

بہہ مند بوتنت۔ آنوبت ء بھکر ء

پیل ء سرا سومرو آنی حاکی ات،

خفیف سومرو دمنگ ء حاکم ات۔

اود ء سوڈھا، جاریجہ ء ہندو

راجپوت قوم خفیف ء حاکی ء نہ

منگا تنت ء یاغی تنت کہ خفیف

سومروشہ اے یاغی آنی شدت آں
 سوکی ء شزار ات۔ وہدے کہ خفیف
 ء حال ء گپت کہ بھکر ء کر ء گورآں
 دشتیاری بلوچ نندوک انت نہ
 آہی ء اے بلوچ آن ء گلہہ دیم
 دات ء گشت کہ من شمنے ہنمیں
 دلاورین بلوچ آن ء وتی ملک ء
 تھا ہمیشا اشتگ کہ مشکل ء سکی
 آنی وہدا شتا پہ من گمنک بت
 ء یاغی آں وتی تزیک ء نیل ات
 دشتیاری آں خفیف ء قول دات
 کہ آ ایمنیں مردم انت ء وتی کر
 ء گورآں یاغی آن ء ہج وڈآنہ
 سگ انت۔ وہدے کہ یاغی آں
 دیست کہ بلوچ گوں سومرو آں
 گمنک کار انت ء اے دمنگ ء

آپشکاری گت نہ کشت تہ آہاں
 ہمایگیں دُزآن ء مست گت کہ
 بلوچ آنی مال اش جت ء بُرت انت۔
 بلوچ آں وتی زاجرات
 پہ خفیف سومرو ء بُرت ء سرگت۔
 خفیف ء دُزآن ء درگہت
 کہ سمہ قوم بیگ تنت۔ دز گرگ
 ء سزا دیگ بوتنت۔ اے سمہ دز
 گوں سوڈھا ء جار بیجہ یاغی آں ہم شہور تنت۔
 چیزے وہداں پد کہ سومرو آنی حاکی پرشت ء
 سمہ سردار حاکم بوتنت ء جام انژدمنگ ء
 حاکم بوت ء سمہ آں دشتیاری
 بلوچ آں ء فلگ گت گڑا اے
 دشتیاری کہول آں پدا دیم پہ
 کراچی ء ملیر ء دات کشت
 کہ سندھ ء تھا اے کہول تاں چار

پیڑھی آں نشنگ تنت کہ اودا آہانی زبان
 بدل بوتگ ات ء سندھی بوتگ ات۔
 چیا کہ نوں آ کوش ء حون کہن بوتگ تنت ء
 ملیری کہول ء پنچی پیڑھی ات پمیشا لہتیں
 مردماں انجام بست کہ آ دشتیاری ء رونت ء
 وتی پٹ ء پیر کی ملک آن ء پد جنت۔
 وہدے کہ اے مردم دشتیاری ء شنتت ء اودا
 وت ماں وت ء سندھی یا جٹگی ء گپ اش
 جت تہ اودا آہان ء جدگال اش گشت۔
 زانگ لوٹیت کہ بلوچ سندھی آن ء جٹ
 گشت۔ چیا کہ روبرکتی بلوچستان ء بلوچ
 فارسی زبان ء اثر ء سبب ء ”ٹ“ گشت نہ
 کت پمیشا جٹ ء را آجت ء
 جد گالاینت۔ چوش آجت گال ء راجوگال ء
 جدگال گشت۔ بازیں جاگہ ء بلوچ جدگال ء
 راجتی کت ء جگدال ء جگدال ہم گشت۔

بلئے اصل گالوار جدگال انت کہ معنایے جٹ

آنی زبان ءِ گال کنوک۔ چوش تاریخی جہت ءِ

جٹکی یا سندھی زبان زور وکیں بلوچ آن ءِ

جدگال اش نام بستگ۔

گشت کہ دشتیاری آنی ہے کہول بن ءِ بیج ءِ شہ ہوت رئیس آنی نہمدی قوم

ءِ سردار ابوالفتح بلوچ ءِ اوبادگان انت کہ آہاں نیچارہ قلات ءِ وہدی ایں

زور اکیں حاکم میرک ءِ راکشتہ ءِ قلات ءِ سراسہرائی ذات ءِ بلوچ آن ءِ

حاکمی دیگ ءِ گمنک گرتہ۔ ابوالفتح بلوچ ءِ رانیم نام گنگ ءِ بلفت گشتگ

اش کہ اے نیم نام دیما ترا آہی اوبادگانی قومی نام جوڑ بوت۔ بلفت بلوچ

ءِ بے وتی پٹ ءِ رضا ءِ گوں وتی کہول ءِ مولدے ءِ سیرکت کہ آہی پٹ

سردار یوسف نہمدی ءِ بلفت ءِ راچہ وتی زہگی ءِ کشت ات ءِ شہ ملک ءِ

میراث ءِ زبہرکت۔ بلفت شہ لوگ ءِ دراحت ءِ سندھ ءِ کوہستان دمنگ ءِ

نہمدی آنی ءِ شت ءِ نشت۔ اودادگہ سورے گتے ءِ نہمدی آنی سردار کنگ

بوت۔ شہ بازیں وتانزی ءِ قومی کشت ءِ کوش آں چہ دلوارگ بوت ءِ شت

جام نگر ءِ جہہ منند بوت۔ اوداگوں سمہ حاکم آں ناٹھی بوت ءِ پدادیم پہ کوٹری

ءِ احت ءِ کورے ءِ بینٹ ءِ گوں وتی مردم آں نشت۔ اے نوکیں ہنکین پدا

آہی نام ءِ سر ابلقت نامدار بوت کہ نوں ہم ہے نام یے برانت۔ بلفت
یک لائق ءِ بودی ایں سردارے ات۔ آہی اوبادگ ءِ پدربچ ہمنکس تالان
بوت اُنت کہ بلفت ذات ءِ صداں ٹکت جوڑ بوت انت ءِ یک مزنیں دمگ
یے آہانی بالادستی ءِ چیرا اُحت ءِ مُلک ءِ مُلک آنی واہند بوت اُنت۔ شہ
سندھ ءِ کوہستان ءِ بگرتاں قلات ءِ حاران ءِ اے قوم ءِ ٹکت تالان انت کہ
زور ءِ توان ہم دارانت۔ اے قوم ءِ نامداریں ٹکت ءِ ذات آنی تہا مینگل قوم
ءِ بازیں پھاڑا، گنگہ، بُرہ، حملانی، بیزنجہ، چھٹہ، دودا، مردوئی، ساسولی،
رونجھاء ءِ بازیں شلووار، جھوکیہ، باکڑا، موسانی، سیاہ پھاد، براہمانی، باریجہ، زنگیو
ءِ دگہ بازیں ذات اوار اُنت۔

جدگال آنی اے مستریں ذات ءِ تاریخ ءِ تہا بازیں دلاوریں ءِ
سر مچاریں میرنک و دی کتنگ ءِ قوم ءِ رانا نام بخشا تگ۔ پُخشیں نامدارانی تہا
یوسف جدگال، میر چھٹہ جدگال، میر حاجی خان چھٹہ، میر مندہ سیاہ پھاد،
بیزن بلفت، سردار میر محمد چھٹہ، کانبوخان، میر پہاڑ خان حملانی، میر ابراہیم
خان گنگہ، ملک نورالدین بلفت، ڈگار گنگہ، سردار خان بلفت، مائی
چھاگلی، ملک عزت خان، میر نوشیروان بھوتانی ءِ دگہ بازیں اوار انت۔

شہ شانزدہمی صدی عیسوی ءِ بندات ءِ جدگال آنی یک مزنیں

دمنگے ۽ سِرا آباد کاری ۽ بالادستی گندگ بوتگ۔ اے دمنگ شہ سندھ ۽ کوہستان ۽ بیلہ ۽ بناہ بیت تاں کہ قلات ۽ پھیل آں کثیت۔ ایش آنی زورا کیں بلفت ذات ۽ ہماں نوبت آں شہ خضدار، قلات، ۽ مری بگٹی کوہستگ آں معدن کش اتنگ ۽ کیمیا گری ۽ نام در آرتہ، ایش آنی اڈ کتگیں انگری ۽ بھٹی آنی دمب نوں ہم ہے کوہستگ آں گندگ بنت۔

جھلاوان ۽ تاریخی مردانی ”براہو جدگال جنگ“ ہے دمنگ ۽ ملک ۽ کوپنگ ۽ کچھرانی سر امیر وانی ۽ بلفت جدگال آنی نیام ۽ تاں سالانی سال مردگ بوت کہ شہ ہر دو قوم آنی نیمگ ۽ صداں مردم ۽ شتریں سردار ۽ جنگول زہم آنی وڈالی بوتنت۔ نیٹ اے جنگ ۽ رامیر وانی آں وتی سردار لوگ ”براہو“ ٹک ۽ سر مچار ملک بجا براہو میر وانی ۽ سروکی ۽ کٹ ات ۽ بیلہ ۽ کشاری میگ میر وانی ۽ جدگال آنی سیم سر ۽ دنگ منگ بوت۔

اے وہدی جدگال آنی صداں ذات کراچی لسبیلہ، جھلاوان، سٹی ۽ کچھی، مکران ۽ روبرکتی بلوچستان ۽ بازیں جاگہاں نندوک انت ۽ بلوچی، کردی یا کردگالی بزاں براہوئی ۽ لاسی ۽ جنگی ۽ گپ کت۔

آلفت نسیم پوٲٲ ء نام غلام محمد ء ودی بوہگ ء سال 1954
انت۔ آسیاست ء انگریزی ء ایم اے کریگ۔ لہرائگی
جہدانی بیگیج شہ بلوچی شاعری ء کنگ۔ پدا اردو شاعری ء
اردو بلوچی آزمانکاری ء ہم نام ءے در آرنگ۔ اردو
لہرائنگ ء تھا آئی لہتیں آزمانکان ء شر ساڑاہگ بوہگ،

چوکہ ”دُھند“، جلاوطن، وسیلہ ظفر، ”فیصلہ“ ء ”سیاہ کار“ اودگہ۔ ہے وڑا آئی بلوچی آزمانک ہم
بلوچی لہرائنگ ء تھا شریں ارزشت یے دارنت۔ ”بائی“ ء ”ناکو میران“ بلوچی لہرائنگ ء تھا
شریں آزمانک لیگ بوہگ انت۔ آئی آزمانکانی کتاب ”آجوتی اوگرون“ 1982 ء چاپ
بوہگ۔ شہ 1980 ء آلفت نسیم ء بلوچ تاریخ ء سرا وئی پٲٲ ء پولی کار بنا کریگ، ء بلوچ ء
بلوچستان ء سرا آئی بازیں تاریخی ہشتانک او کتاب چاپ بوہگ انت۔ اے تاریخی ء دگہ پٲٲ ء
پولی کتابانی تھا ”ایک نظم ایک تاریخ“، ”برابوئی کون؟“، ”کلبران“، ”شاہ سیرواہ فیصل
فقیر لاشاری“، ”پس تاریخ قلات“ ء دگہ ہوار انت۔ لہرائنگ ء شاعری ء پوٲٲ آئی کتاب
”آزگیں ریش“، ”آجوتی ء گرون“، ”ساچان“، اردو لہرائنگ ء تاریخ، براہو جدگال جنگ ء
شمیر، ”بلوچ شیر ذال“ ساری ترا چاپ بوہگ انت۔ وئی تاریخی پٲٲ ء پول ء درگت ء آئی ء
ماں بلوچستان ء بازیں دمگاں ہزاراں سال کہنیں کونڈو غار، حضرت آدم علیہ السلام ء گوں نام
کپتگیں آئی ادیرہ اوکالدا یا ء اولی بادشاہ نمبرود بلوچ ء کلات ء ”مکران“ نام ء اولی میگ ء
جاگہ درگہگ انت۔ آوتی پٲٲ ء پولی کاراں گلانش انت۔ آئی دگہ ہن گپ ء سر حال چاپ ء
شنگ ء ودار ء انت۔

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ